

Бібліотека журналу

УКРАЇНИ
Військо

ВІДЧАЙДУХИ

історії українських воїнів

КНИГА 2

ВІДЧАЙДУХИ

історії українських воїнів

КНИГА 2

УДК 821.161.2'06-94-057.36+355.08(477)

ББК 84(4Укр)6-4+68.49(4Укр)23

В42

В42 Відчайдухи. Історії українських воїнів.

За загальною редакцією Валентина Буряченка — К.: Військо України, 2016. — 256 с.

Ризикуючи життям щомиті, вони боронять Україну, жінок, дітей, стариків і вважають це своїм святим обов'язком. Вони мають те, чого не купиш у російських військсторгах, – патріотизм і хоробрість.

Усіх їх, оборонців української землі, різних за віком, політичними уподобаннями, професіями та соціальним станом, об'єднала любов до Батьківщини.

Сьогодні деякі з них лікують свої рани, але навіть страшний біль і неймовірна туга за домівкою не вплинули на їхнє прагнення повернутися до бойових побратимів, аби продовжити важливу справу. Про відважних і завзятих чоловіків – наша розповідь.

**В оформленні використано
фотоматеріали Євгена Силкіна, Сергія Лойка**

© В. Буряченко, вступ, загальна редакція, 2016

© В. Петровський, О. Панченко, А. Мирончук упорядкування, 2016

© О. Панюков, В. Соколік, В. Ворончук, дизайн, 2016

© Журнал «Військо України», тексти, фотографії, 2014-2016

ISBN 978-966-281-061-5

Вони опинилися там, де дорослішають за лічені дні, а досвіду набувають – за години! Вони не планували бути героями. Сильні духом, пропахлі пилом і димом передової, вони здатні виконувати найважчі завдання. Патріотизм та свідоме ставлення до захисту Вітчизни допомагають українським воїнам перемагати в рази сильнішого за чисельністю й озброєнням ворога.

«Ми не знаємо, хто боронить аеропорт у Донецьку, але це, напевно, не люди, це – «кіборги!», – саме так охрестили російські найманці українських воїнів, які 242 доби утримували цей важливий об'єкт.

«Дев'ятий», «Ворон», «Гном», «Абрикос», «Богема», «Маршал», «Цезар», «Танас»... Герої-«кіборги» – це приклад української мужності, українського духу.

...Аби допекти ворогові, щовечора молодий хмельничанин Василь Савченко співав із побратимом Дмитром «Червону руту» у «найспекотнішому» трикутнику донецького фронту Авдіївка – Спартак – Опитне. Вночі через півкілометрове поле соняшників пісню було добре чути і кадировцям, які від люті та безсилля крили наших матами та снарядами.

...Путилівська розв'язка була зручним для російських найманців пунктом, з якого батальйон бойовиків «Сомалі» щоразу висувався з Донецька й атакував українські позиції в новому терміналі аеропорту. А під Путилівським мостом терористи облаштували ще й склад боєприпасів, які ретельно охороняли піхота і танки. Підірвати вороже лігво доручили відчайдухам з Гончарівського. Танкові екіпажі лейтенанта Івана Ждана та старшини Анатолія Скрицького влаштували справжнє пекло для «Сомалі». «Ватники» не очікували таких сміливих і зухвалих дій наших воїнів.

...Під Дебальцевим уночі шість українських відчайдухів прокрались на територію, підконтрольну бойовикам. Вони відшукали танк, який завдавав чимало клопоту нашим бійцям, обстрілюючи позиції. Т-72 стояв біля невеличкої хатинки, де саме щось святкував ворожий екіпаж. Здавалося, «залізний кінь» чекав на своїх «крадіїв». Коли ж українські «вершники» його приборкали, він «заіржав» серед ночі так несамовито, що перелякані терористи повисакаували з будинку й у паніці розбіглися хто куди. А українські бійці вимушені були констатувати: ворог успішно використав тактику «накивання п'ятами».

І ось так епізод за епізодом, день за днем наші воїни відстоюють незалежність Батьківщини. Бо твердо знають, що саме зараз вирішується доля української нації, майбутнє народжених і ненароджених українців. І що тільки у власній державі ми залишимося українцями, а Україна – Україною. І третього не дано! Вони – вистоять, вони – переможуть, бо вони – відчайдухи!

Головний редактор
журналу «Військо України»
полковник Валентин Буряченко

Привіт, солдате!

Пише тобі Сашко Никоненко з дитячої групи № 8. Сьогодні на прогулянці ми з хлопцями хотіли погратися у війну. Та нічого з того не вийшло – усі хотіли бути українськими солдатами і ніхто не хотів бути російським терористом. Дійшло навіть до бійки. Наша вихователька Олена Михайлівна мене, Тараса і Мишка поставила в куток. Теж мені генерал знайшовся! Хіба можна наказувати чоловіків у такий важкий час?! Хто ж тоді її і дівчат захищати буде?

*Сашко Никоненко,
м. Охтирка,
6 років*

ВОНИ – НАЙКРАЦІ!

На світанку українські десантники були розбуджені більш різко, ніж їм цього хотілося б. Будильником виявилася чергова атака терористів. Сильні вибухи стрясали повітря. Стугоніла земля. Здригалося небо. На українські позиції убивчою зливою сипалися ворожі кулі, градом летіли осколки снарядів і мін

Прислів'я, що двічі снаряд в одну вирву не влучає, ця дійсність жорстко спростувала. Уламки від смертельного залізничця відколювали шматки цегли від стін будинку, де перебували українські відчайдухи. Камені різної величини сипалися їм на голови.

– Та-ак! Це вам, скажу, братчики, не готель «5 зірок», де все враховано! – обтрушуючись від такої «присипки» та випльовуючи з рота пісок, щосили вигукнув десантник середнього віку. – Ні тобі кави у ліжечко, ні рушничка свіжого.

– Мрій обережно, а то здійсниться! «Будет тебе и ванна, будет тебе и кофа, будет и какава с чаем», – під схвальний загальний регіт усієї команди відповів мрійнику його односельчанин-побратим.

У цій розрадній для бійців хвилині не брав участі лише командир. Він зосереджено спостерігав за розвитком подій. І недаремно. Бойова напруга лише зростала.

Терористи почали гатити з усієї зброї, яка в них тільки-но була. Комбриг зрозумів: наближається серйозне випробування. Присадивши своїх гумористів, він суворо наказав: «Хлопці, зосередьтесь! Викликаємо вогонь на себе!»

Бійці, презирнувшись між собою, вмить посер-

йознішали. Вони добре знали: від команди, яка щойно пролунала, залежить, хто надалі пануватиме на цьому маленькому плацдармі великої війни. Тож, опинившись у епіцентрі обстрілу та ризикуючи життям, – снаряди рвалися за 100 метрів від десантників, – вони дали змогу фахівцям виявити вогневі позиції противника та прицільним потужним вогнем уразити найбільш небезпечні і броньовані цілі. Із цим завданням підрозділ упорався на «відмінно». Свій рубіж вони відстояли. А їхній девіз «Ніхто, крім нас!» набув ще одного значення: «Викликаємо вогонь на себе!»

Із цим повністю погоджується і командир 80-ї окремої аеромобільної бригади полковник Андрій Ковальчук. Він по-діловому стриманий. До такої поведінки його зобов'язує посада. Офіцер має чималий бойовий досвід, його спогади ятрять серце.

– Наприкінці серпня 2014-го в луганському аеропорту шестеро моїх хлопців потрапили в полон, – пригадує комбриг. – Їх заскочили зненацька і вже вели під конвоєм у тил російського тактичного угруповання. У конвої були росіянин і дагестанець з російської мотострілецької бригади. Останній брутально лаяв хлопців та все допитувався, чого вони прийшли на «його» землю! Один з моїх не витримав і міцним словом пояснив «джигіту», де саме знаходиться його земля. За це, звичайно, відразу отримав автоматну кулю в руку... Уявляєте, скільки нашому солдату потрібно було мужності для такого вчинку, знаючи, що його можуть вбити будь-якої миті?!

Ну, як такими не пишатися, як їх не любити? Полонених тоді врятував наш капітан Михайлецький. Діючи за правилом десантника: якщо смерть дивиться в очі твого побратима, переведи її погляд на себе, – відчайдух вийшов на перехоплення конвою та застрелив росіянина.

Дагестанцю пощастило: під кулями утік. А мої тим часом укрились у розбитій будівлі, щоб оговтатись й оцінити обстановку. «Джигіт», добігши до своїх, вивів на пряму наводку танк Т-90. Саме під ту будівлю. У хлопців майже не залишилося протитанкових засобів. Довелося викликати вогонь нашої важкої артилерії на себе. Танк вшився, а дагестанець незабаром за іронією долі потрапив у полон уже до нас.

Упродовж п'яти місяців в луганському аеропорту точилися дуже запеклі бої, – продовжує розповідь полковник Андрій Ковальчук. – На його штурм батальйонна тактична танкова група з Дагестану направила своїх людей на Т-90, які в них на озброєнні. «Дев'яносток» було двадцять. Це підтвердив навіть той же полонений дагестанець. Крім того, на нас наступало десять танків Т-72. У результаті усі вони були знищені, згоріли в найближчих лісосмугах, попри явну перевагу ворога в засобах і живій силі. Але ми вистояли! І хоча то були найважчі для нас

бойові дії, іноді доходило до рукопашної, факт говорить сам за себе. Ми – найкращі!

Коли наші бійці опинилися в повному оточенні, бригада у складі двох батальйонних тактичних груп здійснила 85-кілометровий рейд у тилу противника та прорвала кільце. Далі ми півтора місяця те кільце розширювали. Паралельно визволяли від сепаратистів населені пункти поблизу обласного центру. Ще виконували бойові завдання на Бахмутській трасі, 32-му блокпості, у Кримському, Станиці Луганській, Дебальцевому...

Хронологію подій встановлювали вже потім, коли бригада виконала завдання та залишила аеропорт.

Нині існує аналіз обстановки, зроблений на підставі супутникових знімків. У ньому розписане все: звідки висувалася ворожа техніка, де розміщувалась артилерія. Задokumentоване знищення всієї інфраструктури в радіусі 6 кілометрів від меж летовища.

– Я особисто можу свідчити про ступінь участі російських військ, які наступали 30 і 31 серпня, – голос комбрига ставав дедалі твердішим: – Це були суто російські кадрові підрозділи. Зокрема батальйонна тактична група Дагестанської мотострілецької бригади та десантники зі Псковської дивізії.

Ми захопили багато полонених: кадрових офіцерів, прапорщиків, солдатів.

Ще з того дня, коли ми прорвали кільце оточення, ми потерпали від масованих обстрілів з «Градів», танків, важких мінометів. Найбільш тяжко було, коли по нас по-

чали працювати «Піони» та «Тюльпани». Ці артилерійські засоби з квітковими назвами призначені для знищення бункерів і дотів. Ці обстріли руйнували сховища, залишаючи триметрові вирви та розбиваючи метрові залізобетонні стіни. Однак мої бійці були вже впевнені в собі, моральний дух був надзвичайно міцний. Паніки та непорозумінь не було.

– Після розблокування та пробиття коридору колони йшли до нас виключно під мінометними й артилерійськими обстрілами з великого калібру, – дивлячись у далечінь, полковник продовжує: – Багато разів ці колони зупинялися за 17 кілометрів, бо ніхто з водіїв не хотів їхати далі. Я відбирав і відправляв своїх хлопців, щоб довести ту техніку до аеропорту. Ми швидко розвантажували машини та виводили їх під щільним вогнем назад. І вихід з луганського аеропорту був спланований. У нас майже не залишилося боєприпасів, у наявності – лічені одиниці гранатометів і СПГ, якими можна воювати з танком. Доцільність нашого перебування там сама по собі відпала. Вся інфраструктура була зруйнована. Пригадую, як в останній день перед відходом алея дерев уздовж дороги поблизу аеропорту просто палала. Земля була випалена вцент. Асфальт горів. Усе – в осколках. Усе свідчило про те, що тут точиться повноцінна війна з усіма її жахливими атрибутами. Це важко уявити, а не тільки описати. Я виходив останній, зі мною ще сто бійців...

– Я завжди відчував відповідальність за своїх хлопців, – говорить командир десантників, пояснюючи: – Вихо-

дити у світлий час не було сенсу – нас би накрили артилерією у відкритому полі. Російські танки діяли, як згряя голодних псів. Вони врізались у позиції десантників, били по них прямою наводкою. І швидко тікали, коли десантура огризалася гранатометами або дедалі частіше викликала вогонь рідної «арти» на себе. Але ми – вийшли!

– Та не буває біди, щоб не вийшли гаразди. Ми – змінилися, – з гордістю констатує полковник Ковальчук. – Українські воїни стали справжніми професіоналами.

– Щодо розмов, ніби російська армія воює краще за нашу, – маячня. Там у них була часта паніка та багато армійського безглуздя. Як командир бригади з досвідом скажу, що не така вона вже й професійна, як про це говорять. Як відомо, з великої хмари часто буває малий дощ, – посміхається Андрій Ковальчук. – Ось, наприклад, елементарне: я сам бачив, як разом з бойовою технікою в

їхній колоні йшов бензовоз у секторі обстрілу нашої артилерії. Це відверте нехлюйство! Або: екіпаж цієї ж машини, блукаючи на місцевості, заїхав на наш опорний пункт. Можна тільки здогадуватись, яке там управління, якщо їхній командир переплутав свій опорний пункт з нашим. Це геть не вершина майстерності офіцера. У росіян таких випадків безголовості – безліч!

– А ось українська армія змужніла! – стверджує з упевненістю десантник.

– Важко лише втратити своїх людей, – очі військового наповнюються неймовірним сумом. – Ми втратили 82 бійці. У болю – довгі корені. Я пам'ятаю обставини, час, день і місце, де кожен із них загинув. Я хочу схилити голову перед рідними, батьками хлопців, які віддали життя за перемогу. Тринадцять з них відповідно до Указу Президента України були посмертно нагороджені орденами Богдана Хмельницького та «За мужність».

Десантники вкотре довели: українці є героями, а Україна – героїчна країна!

Віктор КОБЗА, Олег СУШИНСЬКИЙ

квітень 2016

«ХУРГАДА»: ПОСТ-ФОРТЕЦЯ

Він - український грузин. Свою ротацію на охопленій війною Донбас запам'ятав назавжди. Разом із побратимами мужньо прикривав і обороняв східний фланг донецького аеропорту. Не приховує, що міг загинути, але пощастило. Від смертельної кулі врятував бронезилет, оминули і міни зі снарядами, якими безперервно «посипали» українських захисників російсько-терористичні війська. Розповіді про таких унікальних і відчайдушних хлопців, як молодший лейтенант Михайло Чубінашвілі, маловідомі широкому загалу. Їхній внесок не менш значущий, ніж подвиг славетних «кіборгів»...

Понівечені дерева, потрощені споруди, посічене осколками обладнання, спалена залпами реактивних «Градів» техніка. Зовні це випалена земля. Будівлю донецького аеропорту видно як на долоні, до залишків нового терміналу – кілька сотень метрів, добре проглядаються ворожі позиції, розташовані неподалік наших... Саме таким він згадує свою «Хургаду»: пост і найближчу позицію до знаменитого летовища, де виконував бойові завдання майже п'ятдесят діб. Той період війни для бійця-кулеметника зведеного загону, а нині офіцера 15-ї бригади транспортної авіації молодшого лейтенанта Михайла Чубінашвілі став найважчим і найсерйознішим життєвим випробуванням.

У район донецького аеропорту він потрапив восени

2014 року, коли бойові дії між українськими військами та терористичними угрупованнями на Сході України досягли апогею. Воював у складі новоствореного в українських Повітряних Силах зведеного загону, який назвали «Дика качка». Саме через цей загін свого часу російська пропаганда вирішила, що в аеропорту перебувають півтори тисячі польських спецпризначенців. Українські авіатори здійснювали вогневу підтримку «кіборгів» у аеропорту, коригували вогонь артилерії, боролися з диверсійно-розвідувальними групами ворога. Цей, без перебільшення, легендарний підрозділ формувався виключно з добровольців, які служили в частинах Повітряних Сил у різних гарнізонах нашої країни. До нього увійшли офіцери та контрактники, які на ротаційній основі героїчно виконували всі завдання і які захищають Україну й досі.

– Примусово в зону проведення антитерористичної операції нікого не направляли. Я писав рапорт за велінням серця. Загалом у другий зведений загін назбиралося понад двісті осіб з усіх Повітряних Сил. На одне місце претендували по три-чотири бійці. Кращих відбирали на спеціальних зборах. Цей нелегкий конкурс пройшов і я, увійшовши до складу другої ротації, – говорить Михайло Чубінашвілі.

З Василькова на Схід авіатори вирушили автомобільною колоною. На Дніпропетровщині довелося укріплювати техніку мішками з піском та встановлювати захисні щити. Далі – безпосередньо на бойову позицію. Спостерігаючи за краєвидами, що змінювалися вздовж до-

роги, Михайло бачив, що погода гіршає: до холоду і вогкості долучився дошкульний вітер. На душі було неспокійно. Думки змінювали одна одну.

– А що, як бандити влаштують підриив? Наїхавши на протипіхотну міну, можна загинути або на все життя залишитися інвалідом, – розповідає Чубінашвілі. Інтуїція його не підвела. В аеропорт зведений загін входив під шаленим ворожим вогнем.

– Шлях на летовище був тільки один – з боку підконтрольної Україні Авдіївки. Хто там побував, той добре знає, що таке «дорога життя». З інших боків розташовувалися терористичні війська. Вони й розпочали потужний артилерійський обстріл Авдіївки. На той час ми не так впевнено орієнтувалися на місцевості, не знали, де можна заховати техніку, перечекати вогонь і діждатися тиші. Після такого пережитого настрої у хлопців був пригнічений. Ніхто з нас не був пристріляний і не мав досвіду участі в бойових діях. Це стосувалося як контрактників, так і офіцерів, – продовжує Михайло.

...5 листопада в авіаторів відбулася ротація. Новоприбулих бійців розподілили на пости. Михайлу випала «Хургада», що була за сімсот метрів від сепаратистів –

між Спартаком, Авдіївкою та злітною смугою донецького аеропорту. «Хургада» являла собою невеличку цегляну будівлю, схожу на арабську споруду. За це один наш дотепний воїн і дав їй таку назву, яка й закріпилася. Її терористи накривали «вогняним металом» не менше, ніж термінали аеропорту. Під нею були замасковані окопи, бліндажі та погріб, який витримував ворожі снаряди. Тут бійці жили, тут воювали і зустрічали світанки, тут їх ріднила одна мета – захистити Україну.

Перші три доби на посту Михайлу та його шістьом товаришам спокій лише снився. Про відпочинок ніхто й думати не міг. Під атаками минали день за днем, доба за добою. Але наші хлопці витримували шалений артобстріл, дуже швидко звикли до гуркоту пострілів, вчилися воювати, бити ворога.

– Було дуже страшно. Постійна небезпека. Довкола аеропорту – стрілянина. Противник використовував міномети 120-го калібру, самохідні артилерійські установки, танки, лупив з «Градів». Все це діяло на психіку. Але до війни швидко звикаєш. Затискаєш волю в кулаку. Знаходиш сили. Сам стріляєш. Хочеться жити, – говорить співрозмовник. – Це як у фільмах про війну, де на полі бою солдати буквально живуть між кулями. Будь-якої миті в тебе може влучити снайпер чи осколок від вибухлої поруч міни. Це все одно, що сидіти на діжці з порохом.

Упродовж листопада та грудня донецький аеропорт залишався найгарячішою точкою на мапі АТО. Бойовики

поблизу розмістили свої «елітні» підрозділи, а одіозні ватажки щоразу обіцяли: вже завтра аеропорт буде їхнім. Втім українські підрозділи з цього стратегічного об'єкта перекривали терористам усі шляхи та підступи і не давали спокійно дихати.

– Зліва нам дошкуляв батальйон «Восток», справа на шахті «Бутовка» – банда «Оплоту», а зі сторони Спартака – терористи «Сомалі». Їх підтримували найманці бойовика «Мотороли», – згадує Чубінашвілі. – Не було жодного дня без обстрілів та боїв. У середньому на «Хургаду» «прилітало» 150 мін щодня. Були випадки, коли разом «лягало» і 300, і 400 снарядів. Мені легше згадати ті дні,

коли встановлювалася довгоочікувана тиша. Хлопці навіть жартували, що свято настало. Це була велика рідкість. Безсонними ночами нам десятки разів доводилося збирати до купи нашу «Хургаду», ліпити цеглину до цеглини. Терористи в світлу пору доби будівлю зносили повністю. А ми, на зло противнику, щоразу давали їй нове життя та вивішували український прапор.

Обстріли аеропорту і стратегічно важливих позицій починалися зі сходом сонця. Як правило, спочатку озивалися «калаші», а потім - прилітав артилерійський снаряд. Нашим хлопцям доводилося ховатися в укриття, відстрілюватися, вести спостереження та знову очікувати підступну атаку чи наступ оскаженілих бойовиків і найманців.

Під час одного з таких ворожих обстрілів уранці 28 листопада Михайло був поранений. Тієї миті він щодуху біг до окопу займати вогневу позицію. Раптом від різкого удару у бронезилет його відкинуло вбік. Прикривши голову, хотів позвати колег, але не зміг. Знепритомнів.

– Коли розплющив очі, то побачив блакитне небо. Тоді, після морозної ночі, світило яскраве сонце. Перше, що спало на думку: я в раю? Що відбулося? І тут побачив свого напарника «Чижика», який тягнув мене в погріб. Зрозумів, що ще живий... Біль пронизував груди. Важко дихалося. Засунув руку під кевларовий «броник» – крові не намацав, – розказує авіатор. – Виявилось, що в мене влучила 7,62 міліметрова куля. Я подякував Господу, що залишився на білому світі. Життя врятував бронези-

лет, який зі мною з першого дня перебування на війні. Куля не пробила металевих пластин. Отримав забій внутрішніх органів. Якби раніше почув від когось, що в такій ситуації можна залишитися живим – не повірив би.

Тепер знаю, чого тільки не трапляється в момент небезпеки! Рани загоїлися. Я ще до кінця ротації воював і утримував свій пост, визначав вогневі точки противника, відстань до ворога, замовляв і коригував туди вогонь нашої «арти».

За час перебування в зоні АТО Михайло Чубінашвілі брав участь у багатьох бойових зіткненнях із противником. Неодноразово хлопці з «Хургади» стримували ворога на відстані до трьохсот метрів від себе. Хто тільки проти них не воював - і місцеві сепаратисти з кримінальним минулим, і наркомани, і росіяни, навіть буряти з кадировцями. Ці прихильники «руського миру», як таргани, стабільно промацували оборону українського поста з різних боків. Одного разу в бою Михайло з хлопцями захопив у полон бойовика-азербайджанця, котрий служив в «Оплоті».

– Того дня ворожа артилерія завдавала чергових ударів по аеропорту. Два ватні зухвальці майже впритул наблизилися до наших позицій. За їхніми вигуками в рацію «вправа, брат» і «вазьмі лівей» стало зрозуміло: в них

спецзавдання - коригувати вогонь по терміналу. Я сказав хлопцям, що таких «гостей» не відпускають і беруть живцем, – згадує епізод операції український офіцер. – Спрацював наш стратегічний постовий замисел, а ще допомогли хлопці по сусідству. Довелося попідніти. Близько години ми вели «хитру» перестрілку з групою озброєної піхоти, котра прикривала наші дві майбутні жертви. Як тільки бойовики трохи видихнулися, артилеристи влучно вдарили вогнем між ворожими піхотинцями і двома коригувальниками. Ті спробували втікти. Утім витрачали сили марно. Навіть вороги зрозуміли, що це пастка. І відкрили вогонь по них, щоб ми їх не взяли живими. Одного вбили. Інший не мав вибору: свої і його вб'ють. Гукнули найманцю, щоб повз до нас, тоді залишиться живим. Він так і зробив, просив помилювання, говорив, що «свій хлопець». При собі мав посвідчення офіцера так званої «армії ДНР» та паспорт громадянина Азербайджану. Ми отримали важливу для себе інформацію, і передали його працівникам СБУ.

В надзвичайно складних побутових умовах, коли елементарні блага цивілізації – тепло, світло, гаряча вода – недоступні, хлопці не втрачали бойового духу. Вони впевнено тримали свою ділянку оборони на летовищі, демонстрували неабияку військову майстерність та солдатську мужність. А брехливе твердження кремлівських горлопанів Соловйова і Лаврова, буцімто армія трактористів воювала краще за українську, захисник аеропорту спростував як вигадані міфи. Він на власні очі бачив,

як ворог підступно обстрілював околиці Донецька та мирні села, розташовані навколо.

– Ми воювали краще! Завдяки бойовому досвіду нашої армії терористи і кадрові російські військові зазнали великих втрат під Донецьком. Доказів достатньо. Візьму лишень артилеристів. Окупантам і найманцям гармаші влаштовували справжнє пекло. Ми воювали за свою землю, зайти –

за гроші, горілку, наркотики. У таких вояк аж ніяк не могло бути ладу. Ватажки банд своїх «рядових» взагалі за людей не вважали. Кидали на смерть за першої-ліпшої нагоди, аби «шпарину» кимось закрити. Після бою в переговорах між собою вели діалог. Один питав: «Скільки у тібя асталось живих організмів?» Інший кричав у відповідь: «Трі, толька трі живи, мля..! Остальное м'ясо, груз. Укри – сукі, харашо паработалі. Нужно їх в чем-то обвініть. Влупім по городу. Срочно ганіте туда прессу...», – стискає пальці в кулак офіцер.

Михайло розповів, що для незаконних збройних формувань бойовика «Гіві» і його поплічника «Мотороли» позиції зведеного загону в донецькому аеропорту

були, як кістка в горлі. Терористи часто впадали в паніку, а їхнє життя було сповнене хаосу і безглуздя. Отже, ці два «герої» терористичної «ДНР» регулярно крили своїх підлеглих матюками і знущалися з них за допущені проколи. Одного разу кулеметник Чубінашвілі вирішив по чоловічому поговорити з розлюченим «Гіві» та порадив йому поважати своїх.

– Ми постійно прослуховували розмови противника. По рації ловили їхні частоти. Белькотіння цього бойовика впізнавали відразу. Добре чую, як по-звірячому розбирається з черговим «новоросом». Натискаю кнопку й кажу в рацію: «Гіві, що ж ти сорочиш своє ім'я. Воно ж грузинське. А я грузин, український воїн! Навіть мені, твоєму ворогу, соромно за тебе!» Видно, сильно я допик терористу. У відповідь від «Гіві» я почув лише брудне руське матюччя. Погрожував мене розстріляти, волав, що він руський і скоро буде кінець «укрвермахту». Так бойовик називав нас в аеропорту, – посміхається Михайло.

Офіцер погоджується, що кожен їхній бій – це безцінний досвід. Проте втрата в ньому бойового побратима для кожного воїна – це відкрита рана в пам'яті. На жаль, і зведений загін Михайла Чубінашвілі втратив одного захисника. Чоловік опускає очі, йому боляче про це говорити, бо спогади крають серце.

– То була наша перша і остання втрата під час ротації. Ваню в нас всі дуже любили й поважали, він загинув під час мінометного обстрілу. Офіцер. Молодий старлей з Мелітополя. Не зрадив Україну – вийшов з окупованого

Криму. Дві міни розірвалися біля нього. На його честь той пост, де він командував, отримав назву «Грач». Його тіло ми передали рідним, – розчулено зітхає захисник донецького аеропорту.

Очевидно, що саме бездоганно виконані завдання на Донбасі і вплинули на подальшу долю Михайла Чубінашвілі. Коли повернувся додому, отримав високу державну нагороду – орден «За мужність» III ступеня. Та героєм він себе не вважає, бо впевнений: на такі нагороди заслуговують, безумовно, всі його побратими.

Неочікуваним для нього стало й отримання офіцерського звання – молодший лейтенант. До армії Михайло потрапив у 25-річному віці. Мав три вищі освіти. Він – учасник бойових дій. Командири оцінили його бойові заслуги та впевнилися: він упорається з будь-якою роботою.

– Офіцерські погони – це найбільша моя гордість. Нині команду взводом. І не підведу, – стверджує Михайло.

...Коли Чубінашвілі вирушав на східну війну, був неодружений. Він усміхається: «Якби мав дружину, вона б мене туди нізащо не пустила. Тоді ми ще не були у шлюбі – просто зустрічалися. Але Люда дуже хвилювалася за мене, не погоджувалась, аби я ризикував власним життям. Проте я вже дорослий чоловік, і сам вирішував. Тепер ми – сім'я. Чекаємо донечку».

Молилися за сина і батьки. Вони не з книжок знають, що таке війна. Батько Михайла – Давид Чубінашвілі – офіцер. За плечима 6 років служби в Афганістані. Мама

– також учасник тієї неоголошеної війни. На ній зустрілися, познайомилися, одружилися. Служили в Німеччині, а потім переїхали в Україну. До речі, батько Михайла також поїхав у зону АТО в складі підрозділу Національної гвардії України.

... Ті морозні дні під донецьким аеропортом об'єднали Михайла і його товаришів. Війна змінила їхні долі, змінила їх, зробила по-справжньому сильними. Тепер в ті часи він повертається у снах, коли серцем і душею – там, на «Хургаді», поруч з «Чижигом», «Французом», «Дідом», багатьма мужніми й незабутніми побратимами – людьми, яким судилося бути героями.

Олег СУШИНСЬКИЙ

квітень 2016

БАТАРЕЯ МУРАЯ

Вночі авангард десантників потайки підійшов до висоти. Для бойовиків це стало цілковитою несподіванкою, адже вони саме облаштовували свої позиції. Помітивши наші БТРи, запанікували і так тікали, що навіть залишили свої речі та боєприпаси. Тож на світанку нашим відкрилась цікава картина: навколо були розкидані продовольчі пайки російського виробництва, а в секретах для снайперів та місцях, обладнаних для обслуг мінометів, лежали міни та набойі

На початку літа 2014 року конфронтація на Сході України з кожним днем загострювалася, поступово переростаючи у збройний конфлікт. Саме тоді артилерійський підрозділ капітана Володимира Мурая закінчив доукомплектування та отримав наказ забезпечити прикриття українського кордону в складі

ротної тактичної групи. Переправившись через дамбу, що з'єднувала береги річки Міус, передові загони просунулися вздовж кордону до визначених цілей. Батарей капітана Мурая належало закріпитись на висоті «185».

Упродовж двох тижнів вони щодня прикривали колони Збройних Сил України, які рухались у напрямку Луганська. За цей час розвідка налагодила контакти з місцевим населенням – жителями невеличкого селища Дмитрівка. Саме від них отримували цінну оперативну інформацію про прибуття сюди сепаратистів через населений пункт Сніжне. Бойовики облаштовували фортифікаційні споруди та маскували військову техніку.

Утім не всі місцеві селяни прихильно ставилися до захисників України. Дехто працював на ворога. Тож одного дня десантники спланували операцію зі знешкодження сепаратиста-інформатора. Оперативна група на трьох БТРах вирушила до місця ймовірного перебування шпигуна. Бойовики помітили рух наших машин і терміново розпочали перегрупування.

– Швидше за все вони вирішили, що ми маємо намір просунутися вперед, – розповідає Володимир. – Тому почали поспіхом міняти позиції.

Утім полювання на шпигуна довелося призупинити, бо місцевість, позначена на картах, не відповідала дійсності. Тому наші бійці вирішили повернутися для уточнення обстановки. Аж раптом неподалік газорозподільної станції, розташованої поруч з висотою «185», пролунали перші вибухи. Ворожі снаряди лягали точно по позиціях

десантників. Відстань між розривами становила 2-3 метри, тож сумнівів не було: по наших «працювали» кадрові російські військові. Командир артилерійської батареї 79-ї окремої аеромобільної бригади капітан Володимир Мурай за лічені секунди встиг зафіксувати місце, з якого противник вів вогонь, та щодуху побіг до укриття...

– Ворог «промацував» нас досить прицільно, – продовжує Мурай. – Звісно, йому допомагав корегувальник. На щастя, біля переднього краю наших позицій перебував інженерний екскаватор, який і прийняв удар ворожих снарядів на себе.

П'ятнадцять хвилин. Саме стільки часу знадобилося ворожим артилеристам для перезаряджання своїх гармат. Частина з них стояли в лісосмузі, а решта – маневрували, змінюючи позиції. Але підлеглим капітана Мурая знадобилося значно менше часу, аби вирахувати координати ворожих цілей та відкрити вогонь у відповідь. Загалом артилерійська дуель тривала півтори години.

– Після бою розвідка повідомила, що моя батарея знищила дві мінометні точки та одну гармату – Д-30, – пригадає Володимир Мурай.

Незабаром десантники отримали чергову інформацію від місцевих мешканців про те, що бойовики виселяють їх із Дмитрівки та готують масований удар по наших позиціях. Через це командування ухвалило рішення відійти на схили в пшеничне поле. Саме там російським найманцям було складно виявити українських захисників.

За деякий час десантники помітили колону ворожих вантажівок, яка рухалася з населеного пункту Сніжне в бік Дмитрівки. «Урали» та ЗІЛи тягнули на причепах гармати. Капітан Володимир Мурай отримав команду знищити конвой. Прицільним залпом артилеристи вивели з ладу декілька машин. Решта негайно дали задній хід.

– Всю ніч ми очікували удар у відповідь, – продовжує Володимир. – З першими променями сонця повернулись до своїх гармат і раптом побачили чергову колону сепаратистів, яка рухалася тим же маршрутом! Тільки кількість автомобілів була значно більшою. Нахабні й са-

мовпевнені «пацюки» самі лізли в пастку. Ми навіть координати суттєво не міняли, лише зробили поправку на погоду.

Щойно конвой опинився в зоні ураження, підлеглі Мурая відкрили прицільний вогонь. Вантажівки запалали. В небо піднялися клуби диму. Вцілілі бойовики накивали п'ятами. Незабаром з'явилася ще одна ворожа колона. Цей конвой уже був під прицілом українських артилеристів.

У ті спекотні дні десантники записали на свій рахунок півтора десятка знищених машин ворога. Ще кілька тижнів противник не наважувався відкрити вогонь по висотах, контрольованих «крилатими піхотинцями».

За особисту мужність і героїзм, проявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі, високопрофесійне виконання службового обов'язку капітан Володимир Мурай нагороджений орденами Богдана Хмельницького III та II ступенів.

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

квітень 2016

КОМБАТ

Найстрашніше – зазирнути в обличчя смерті й відчутти її холодний подих. Та, поборовши страх, стаєш вище неї. Командиру 2-го парашутно-десантного батальйону 25-ї окремої повітрянодесантної бригади полковнику Руслану Козинцю вдалося її обійти. Якби не його командирський нюх та тверезий погляд на ситуацію, він зі своїми бійцями, мабуть, навіки залишилися б у споминах побратимів та близьких як захисники луганського аеропорту. Вони б не дійшли до Дебальцевого, не захищали б Ждановку й Нижню Кринку.

Два з половиною місяці пекла в луганському аеропорту. Воїнів, які зайняли там позиції та охороняли летовище, з червня 2014 року майже щодня найманці та російські бандформування поливали з «Градів», «Ураганів», мінометів та навіть «Тюльпанів». Як кажуть, все пішло в хід. Жодного клаптика землі не залишилося, якого б не понівечив ворожий вогонь.

Інколи гатили невідомими набоями, які пропалювали все: броню, будівлі, людей. Інколи горіло годинами.

- Якщо по нас стріляли з «Градів», то гранули були сантиметрів 3 чи 4, такі собі запальнички. Вони були начинені фосфором, однозначно, бо погасити було неможливо, аж поки повністю не догорить.

Температура горіння такого «сюрпризу» близько півтори тисячі градусів. Полковник Козинець, незважаючи на свій багаторічний досвід, такого не бачив. Тож після обстрілів збирав їх і знову підпалював, щоб зробити такий собі експеримент. Говорить, що горить добре.

Пригадувати бої Руслану Козинцю і досі важко. В голосі напруга, а міцні долоні десантник стискає в кулаки так, що вони стають яскраво-червоними. Після

кожного питання він робить паузу і дивиться поперед себе, ніби тієї самої миті перед його очима постають страшні картини з минулого в дрібницях та деталях. Звичайно, у людській пам'яті закарбовуються найбільш вражаючі моменти життя. Та от у командира такий момент розтягнувся на місяці. Адже на ньому була шалена відповідальність: виконати завдання на межі життя та смерті.

- У таких випадках ти мобілізуєшся. Навіть їсти не хочеться. Спиш по декілька годин на добу. Та й то, який там сон... А ще в тебе з'являється імунітет на те, що відбувається. І ти ніби наперед все знаєш, чуєш, відчуваєш.

Допомоги не чекав. Та й звідки їй взятися в оточенні? Надія тільки на посылки, які скидали з повітря, на дощ, бо так можна було набрати питної води та помитися, і на самого себе. Керівництво тоді телефонувало комбату і казало: «Тримайтеся, вам всім удачі, з вами Бог...».

Він тримався. Робив все, що від нього залежало. Та найважче переживав не за неточності й недоліки, а за людські життя.

- Тяжко, коли у тебе бійця ранять, коли треба зателефонувати його мамі та сказати. Ось це було важко, - говорить Руслан Козинець.

А далі продовжує:

- Нам було набагато легше, ніж нашим матерям, батькам, дітям та дружинам, які чекали та вірили, що побачать нас живими.

Напевне їхні сльози та молитви зберегли відважних

захисників луганського аеропорту. Бо за них переживали і знали, що вони роблять благородну справу. Навіть місцеві мешканці не цуралися надавати допомогу. Хоча про цей момент комбат згадує із особливим болем:

- Бойовики нам перебили водогін, підірвали дві підстанції, світло зовсім «вирубали». У нас гостро постала необхідність у питній воді. На свій страх та ризик їздили у сусіднє село Побєда набирати воду. Людей, які нам допомагали та надавали потрібну інформацію, терористи били та розстрілювали. Про це ми дізналися пізніше.

Війна – це завжди випробування. Особливо жорстко це зрозумів Руслан Козинець, коли довелося прийняти відчайдушне рішення. В бомбосховищах – єдиних безпечних приміщеннях – влаштували шпиталь. Медики надавали допомогу пораненим і вдень, і вночі. Вибивалися із сил, але робили свою справу. Та от були і такі бійці, які без висококваліфікованого медичного втручання не вижили б: одному відірвало півщелепи, інший був без руки. Що робити в таку хвилину командиру? Звичайно, йти на ризик. Комбат дав вказівку: розмінувати прохід біля лєтовища та вивезти їх до луганської лікарні, наперед знаючи, що там кругом сепаратисти.

- Іншого виходу не було. Головне, щоб вони були живі. Ми в оточенні, взяти до наших – неможливо. Правильно я зробив чи неправильно, це вже життя покаже. Бійців там виходили. Так, після цього вони потрапили в полон, але нині вони вдома, живі та здорові.

На всі виклики ворога наші арміїці давали достойну відповідь. Всі билися, як востаннє. Ніхто навіть не думав зрадити або ж відступити. У полковника Козинця тоді в голові постійно була думка, що люди, які поруч, напевне, поляжуть разом з ним. Це не було якимсь відчаєм, це була страшна реальність. Та він поводився і командував так, що жодна нота в його голосі не виказувала внутрішнього стану. Він просто морального права не мав проявити слабкість, адже він – командир, на нього мають рівнятися.

Та й служба у ВДВ наклала свій відбиток – виконувати свою роботу до кінця і по совісті.

Полковник Козинець переконаний, що йому завжди таланило з людьми. Саме йому довірили очолити батальйон, який почали формувати ще у мирні часи на території 25-ї окремої військово-повітряної бригади. Комплектували його виключно контрактниками. За словами Руслана, воїни отримували такі шалені навантаження,

що відбувався природний відбір. Із 20 кандидатів залишалося максимум 8.

- І це бійці від Бога. На них можна покластися. Я знав, що вони не підведуть. Мені дуже поталанило, що вони були поруч зі мною. Як кажуть, з такими і в розвідку не страшно, - розповідає полковник.

Саме з ними комбат ходив збирати речові докази присутності російських військових на Донбасі. Адже ті після обстрілів залишали після себе набої та зброю, яка перебуває на озброєнні армії РФ.

- Кантемирівці та псковський десант, ті ж самі «зелені чоловічки», що захоплювали Крим. Я вже 22 роки в армії і знаю, як ведуть бій професіонали. І щоб там не казав Путін, трактористи та шахтарі так майстерно наступати ніколи не зможуть. Я син шахтаря. В мене чудовий батько, я ним пишаюся. Але він не вмів стріляти і керувати навіть автомобілем, не кажучи вже про важкі броньовані танки та БТри.

Можливість вивести свій підрозділ із аеропорту комбат називає удачею. Він не хоче вихвалитися тим, що саме його командирська кмітливість врятувала підлеглих. Дісталися до селища Побєда лише з третього разу. Перші два переносили з об'єктивних причин, а третього могло б і не бути, якби Руслан не дав вказівку виходити кількома хвилинами раніше запланованого часу. Він застосував хитрість, не знаючи, що їх чекала вогняна пастка. Під час переходу підрозділ ставав легкою здобиччю для ворога. Тож по бійцях почали гатити, та було пізно.

Уламки від підірваних снарядів долетіли лише до хвоста колони, поранивши тільки одного бійця.

На питання, а що б було якби вони вийшли вчасно, Руслан Козинець відповів лаконічно:

- Я б тут не сидів.

Про свої блискучі навички командира жодного слова, натомість каже, що вийти допомогло те, що серед них була щаслива людина, яка б мала вижити, і це врятувало всю колону.

Та, можливо, це був саме він. Адже тільки на нього покладали надію бійці, на нього чекала дружина із двійнятками, яким на той момент було лише 1 рік.

Доля склалася так, що нині полковник Козинець вже не командує тим підрозділом. Із Дніпропетровська його перевели на інше місце служби. Та незважаючи на це, офіцер говорить, що своїх бійців ніколи не покине:

- Заради них потрібно жити. І навіть якщо ви від них кудись йдете, це не значить, що ви їх кидаєте. Я про них думаю щодня і буду завжди допомагати. Вони мені і досі пишуть смс, які гріють душу: «Батя, моя дружина завагітніла. Народиться син, назву Русланом, народиться донька - Русланою», «Дякую тобі, що вивів із Луганська»... Ці бійці – вони були, є і будуть.

Руслан Козинець – справжній бойовий командир, який живе своєю справою. На першому плані у нього завжди моральна складова, яку він ніколи не порушить. І це він неодноразово довів на війні.

- Там все по-чесному, там не схалтуриш, там реалії,

там нікого не будеш обманювати. Тому кожна твоя дія – вона правильна.

Переживши страшні бої, ставши свідком жахливих катастроф, комбат Руслан Козинець знайшов у собі сили йти вперед. Слухаючи його розповідь, розумієш, що на долю цього чоловіка випало стільки випробувань, що вистачило б на багатьох. А він не зламався, лише по-іншому почав цінувати життя і тих, хто поруч:

- До цього я не жив і не любив. Тільки повернувшись звідти, я зрозумів: люди, які поруч з тобою, їх просто потрібно любити. Ти не повинен жити заради себе, ти маєш жити для інших.

Галина ЖОЛТІКОВА

квітень 2016

ВІЙНА ДЕСАНТНИКА КРЮЧКОВА

На палаючий Донбас він потрапив у перші дні проведення АТО. Разом зі своїм підрозділом обороняв гору Карачун під Слов'янськом, звільняв Лисичанськ, отримав поранення під донецьким аеропортом, брав участь у славнозвісному в новітній історії України рейді житомирських десантників тилами ворога. Пройшовши крізь пекло боїв, ворожі засідки та підступні атаки, боєць 95-ї окремої аеромобільної бригади старший солдат В'ячеслав Крючков гідно витримав найсуворіші випробування долі.

КОЛИ МРІЇ ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ...

Це було його свідоме рішення та втілення юнацької мрії – проходити службу в елітних військах. 2010 року чернігівець В'ячеслав Крючков вперше одягнув блакитний берет як повноправний десантник 95-ї окремої аеромобільної бригади. Зі здоров'ям було все гаразд. Мав добру фізичну форму і до служби в армії готувався заздалегідь. У чернігівському

авіаційно-спортивному клубі виконав декілька парашутних стрибків. Офіцер-«покупець», який приїхав до військомату за новобранцями, побачив у нього «вогник у очах» й обрав призовника для десантних військ. Мрія хлопця здійснилася, він став захисником. Спочатку було непросто, адже доводилося звикати до важких армійських буднів «крилатих піхотинців». Однак втягнувся. І, як зізнався, така школа мужності зробила з нього справжнього чоловіка.

Коли повернувся в рідний Чернігів, попрацював охоронцем торгового закладу. Але надовго там не затримався. Для себе зрозумів: ця робота не для нього.

Він підтримував зв'язок з колишніми командирами, через них і дізнався, що до частини проводиться набір охочих служити за контрактом. Рішення прийняв без вагань. Радісною новиною Слава поділився з мамою. Вона схвалила його рішення та сказала: «Не підведи синку, служи чесно та добре».

Так молодий воїн став снайпером розвідувального взводу. І служба, як то кажуть, пішла. Показував добрі результати. За успіхи в бойовій підготовці неодноразово заохочувався вищим командуванням.

НА КОРДОН ІЗ КРИМОМ

Наприкінці 2013 року, під час Революції гідності на Майдані, підрозділи 95-ї аеромобільної бригади залучили до охорони складів з боєприпасами на Житомирщині

та Чернігівщині. А після початку російської інтервенції в Україну житомирські десантники вирушили на масштабні військові навчання на південь України.

— До виїзду готувалися більше десяти днів. Тоді всі Збройні Сили України були підняті за тривоною. Військовослужбовці терміново поверталися з відпусток і відряджень до розташування частини. Отримували спорядження, парашути, боєприпаси, — пригадує Крючков. — Частина особового складу основною колоною на техніці вирушила на «Широкий Лан» 8 березня 2014

року, решта – на військово-транспортних Іл-76 прибули на полігон 10-го. Тут уже знаходилося дуже багато військ – практично всі аеромобільні підрозділи та механізовані бригади нашої армії, з якими провели двотижневі інтенсивні навчання.

— Після такого вишколу хлопці розуміли, що потрібно готуватися до чогось серйознішого. Адже таких навчань навіть більшість наших досвідчених офіцерів не пам'ятали за всі роки не-

залежності, не говорячи про молодих контрактників. Про Донбас та антитерористичну операцію й гадки не виникло. Тоді дуже бурхливо обговорювалися кримські події. Тому в багатьох були свої припущення про можливі бойові дії з російською окупаційною армією в Криму, — розповідає В'ячеслав.

Згодом «дев'яносто п'ятка» висунулася на Херсонщину. Розгорнувши поблизу Генічеська базовий бригадний табір, десантники контролювали та охороняли перешийки на Арабатській стрілці та інші важливі об'єкти зі сторони материкової України.

— На самій косі до позицій російських військ було 200 метрів. Там були переважно солдати-строковики десанту регулярної армії РФ. Ми усвідомлювали, що потрібна пильність і відповідальність у прийнятті рішень, — продовжує В'ячеслав. — До складу патрулів залучалися досвідчені офіцери і військовослужбовці, здатні не тільки запобігти можливим провокаціям і правопорушенням, але й адекватно відреагувати на різні незаконні дії радикально налаштованих окремих людей. Збройних сутичок з окупантами не було. Російські солдати прекрасно знали, хто ми і звідки. Вони нас боялися і водночас поважали.

КАРАЧУН. ЗВІЛЬНЕННЯ СЛОВ'ЯНСЬКА

Коли на Донеччині, зокрема в Слов'янську, розпочалися відомі сепаратистські заворушення, що супроводжувалися захопленням бойовиками будівель райвідділу міліції та СБУ, частину бійців 95-ї окремої аеромобільної бригади терміново передислокували в зону АТО неподалік містечка Добропілля, що за 30 кілометрів від Слов'янська.

Місцеве населення не надто привітно зустріло українських воїнів. «Живими щитами» вони блокували прохід наших колон з технікою. Дорослі та дітвора вигукували армійцям, що «карателям» Донбас не зламати і навіть повідомляли бойовикам Гірка про кожен крок українських військових.

Під Слов'янськом наші «крилаті піхотинці» отримують бойове завдання: взяти під контроль стратегічний об'єкт – гору Карачун, яка знаходиться між Слов'янськом та Краматорськом. 17 квітня 2014 року бойовики захопили на цій горі телевежу, відключивши українське мовлення, та мали збройну перевагу з висоти.

Перші підрозділи бригади до гори проривалися через навколишні села. Бійцям неодноразово доводилося змінювати маршрути. Адже

озброєні сепаратистські диверсійні групи відслідковували переміщення наших військ.

— В одному з населених пунктів десантники натрапили на засідку терористів. Зав'язався бій. Саме тоді моя 95-та окрема аеромобільна бригада пройшла бойове хрещення на Донбасі. Наші завдали терористам-піхотинцям відчутних втрат у живій силі. Тоді загинув і один наш мінометник. Однак ми вистояли. Цей бій ще більше зміцнив дух хлопців та зробив їх сильнішими. Бойовиків з-під телевежі вдалося вибити за кілька годин. Згодом захища-

ти Карачун прорвалася й моя аеромобільна рота. Відтоді висота була повністю під нашим контролем, — відтворює події травня 2014 року десантник.

Оборону на Карачуні, окрім аеромобільних підрозділів, тримали бійці мінометної батареї та артилерійський дивізіон бригади. Як розповів В'ячеслав, напруга поступово зростала. Спроби «колорадів» повернути собі контроль над висотою не припинялися. Російські найманці постійно атакували, безперервно ведучи артобстріл. Стало очевидним: на українській землі йде запекла війна.

— Найжорстокіші бої на Карачуні відбулися наприкінці травня та на початку червня. Далі постійні хвилі штурму і обстріли ми відбивали аж до липня. Я був старшим стрільцем десантної роти. Ворогу ми не залишали ніяких шансів. Втім неозброєним оком було видно, що й у стані противника командирами були хороші «специ» з бойовим досвідом. Тактика дій була послідовною. Спочатку терористи били з артилерійських установок «Нона», стріляли з БМП, а потім у наступ йшла піхота, яку становили в основному найманці. Злочинці мали достатньо зброї і техніки, щоб вести війну, — стверджує Крючков.

Тоді двадцятилітньому юнакові довелося пережити багато тривоги. Жили в окопах на передовій. Надворі стояла спека. Катастрофічно не вистачало води. Проте Слава не зламався. Каже, спочатку був страх, потім при звичаївся, хоч до цього й неможливо звикнути.

— Якщо ти стійко витримуєш перші кілька хвилин бою, то потім для тебе все стає звичним. Після вогневих зі-

ткнень ми знали, що потрібно робити і як поводитися. У наступних боях працювали майже автоматично, — говорить В'ячеслав. — У цьому велика заслуга і командирів. Вони підбадьорювали словами: «Треба триматися. Ми сюди приїхали за перемогою, а не здаватися і померати. Ми ж козацького роду». Між нами встановилася довіра. Такий підхід давав результат.

5 липня 2014 року десантники 95-ї разом з іншими армійськими підрозділами звільнили від бойовиків Слов'янськ. Терористи залишили після себе купи сміття, розбиті блокпости та покинули навіть озброєння. Того дня після зачистки міста над будівлею мерії знову зама-

йорів синьо-жовтий стяг. До людей прийшов спокій. Місцеві жителі радісно зустрічали кожного зі словами: «Ми чекали вас!».

Постійним місцем дислокації житомирських десантників став «Славкурорт». Там бійці декілька днів перепочили, перевели дух та набралися сил, адже попереду їх чекала нова бойова робота.

БОЇ ЗА ЛИСИЧАНСЬК

18 липня 2014-го батальйонна тактична група 95-ї окремої аеромобільної бригади з приданими підрозділами уже була в Луганській області. То був період, коли українські війська звільняли одне за одним окуповані міста і села Донбасу. Завдання наших вояків – повернути під контроль України Лисичанськ. Підступи до нього охоронялися кількома укріпрайонами, побудованими за всіма правилами військової інженерії. Командири доповіли про готовність. Бригадні артилеристи розгорнули свої позиції неподалік міста. Підрозділ В'ячеслава Крюкова почав зачистку підступів до Лисичанська...

— Першим на сепарський опорний пункт, укріплений окопами і траншеями, рушив наш бронетранспортер. Вогонь відкрив стрільбу з автоматів і гранатометів. Ми наступали і вогнем у відповідь «кошмарили» противника. Кулі свистіли над головою. Бойове зіткнення тривало. Бойовики не здавалися і чинили опір. Втім згодом почали відступати. Потім виявиться, що втекли якраз ті, хто мав

хоч якийсь досвід, тобто ватажки. Коли ми добралися до їхніх окопів, то побачили цікаву картину. Там було багато «200-х». А всі живі потрапили до нас у полон. Вони були під дією наркотичних речовин. Їхня поведінка була неадекватною. У багатьох знаходили пляшки з алкоголем та незрозумілою рідиною, — розповідає епізод війни Крючков. — Наступного ранку ми взяли під свій контроль місцевий нафтопереробний завод. Професійно спрацювали й наші побратими з інших військових підрозділів. По місцях скупчення живої сили противника було завдано потужних ударів у декількох напрямках. Так Лисичанськ став вільним. На жаль, у боях за це місто загинув мій командир роти. лейтенант. Приєднався до нас після закінчення військового інституту.

СЕРЕД 400 НЕСКОРЕНИХ

Про антитерористичну операцію на Донбасі у В'ячеслава безліч спогадів. Проте найбільше і, мабуть, назавжди у його пам'яті закарбувався найдовший рейд у військовій історії світу. Цей зухвалий похід тилами противника бійці 95-ї окремої аеромобільної бригади здійснили на початку серпня 2014 року. Спецоперацію очолив комбриг – нині командувач Високомобільних десантних військ, Герой України генерал-майор Михайло Забродський.

Для рейду командування відібрало 400 бійців. Серед них був і старший солдат Крючков. Сформовані дві ба-

тальйонні тактичні групи підсилили підрозділи артилеристів. Залишатися в пункті постійної дислокації не хотів ніхто. Кожен десантник прагнув вирушити в похід, аби звільнити нашу землю.

— Ми рухалися здебільшого вночі. Попереду йшли розвідники. Ці хлопці першими потрапляли під вогонь терористів. Складалося враження, що в донецьких селах хтось постійно давав наші координати бойовикам. Час від часу виходили з ладу бронетранспортери. Доводилося лагодити та наздоганяти основну колону. Спали по кілька годин на добу, заховавшись у «зеленці». Харчувалися сухими пайками, — розповів десантник.

Сам маршрут багатокілометрового рейду був дуже заплутаним. В'ячеслав добре пам'ятає Торез, Савур-Могилу, Степанівку, Маринівку, Красний Луч, Маріуполь, Тельманове. На цьому шляху його підрозділу не один раз доводилося вступати в бій з оскаженілими «новородами».

— На залізничному переїзді в селі Горне потрапили в засідку. Це був один з найважчих боїв, де хлопці одержали численні поранення кінцівок. Однак ворожий блокпост ми знищили і пішли далі. Тоді ми уже навчилися добре воювати, — піднесено розказує Крючков. — Операцію зі звільнення Степанівки проводили під шквальним вогнем артилерії з території Росії. Того ж дня терористи із дальніх лісосмуг почали інтенсивні обстріли наших замаскованих позицій зенітними установками. Парадоксально, але життя нам врятували окопи та укріплення,

які найманці залишили після себе. Довелося вриватися в землю. Ближче до вечора терористи відступили. Ми зачистили село від бойовиків. Тоді мирних людей там залишилися одиниці. Вони й підтримували Україну, а прихильники «руського миру» виїхали до Росії.

Коли бійців українських бригад і батальйонів на Донеччині регулярно обстрілювали установками «Град» з території РФ, саме житомирські десантники першими навели понтонну переправу через річку Міус. У подальшому вони вивели через створений коридор з оточення російсько-терористичних військ інші наші підрозділи.

— Кінцевим епізодом рейду став штурм та звільнення районного центру Тельманове. Ми ще встигли передати його бійцям Національної гвардії, адже о 18.00 годині 6 вересня у Мінську було підписано документ про перемир'я, — зауважив фронтовик.

...Подвиг десантників належно оцінили не тільки українці, але й весь цивілізований світ. Потім світові військові експерти в один голос скажуть: «Так, вони зробили неімовірно!»

МІЖНАРОДНИЙ АЕРОПОРТ «ДОНЕЦЬК»

На цій неоголошеній війні В'ячеслав бував у багатьох екстремальних ситуаціях, але чергове відрядження під донецький аеропорт було для нього випробовуванням на межі життя та смерті.

Січень 2015 року. Він виконував завдання на позиціях

«Зеніт» і «Катер», що знаходилися неподалік летовища. Бойовики замислили підійти до українських вояків впритул й зненацька напасти на опорні пункти, тому й вдалися до раптової атаки. На наших армійців сунули танки, БМП та наступала піхота терористів. Вогонь не вщухав й на мить. Наші прийняли бій. Ситуація загострювалася. У живій силі ворог переважав. На щастя, допомога прибула вчасно, терористи відступили. Крючков визнав, що тоді була лиха година, не здогадуючись, що ще більша небезпека чатує на нього попереду...

— Сутеніло. Упав туман. Майже нічого не було видно. На полі бою, метрів за 300 від нас, лежали вбиті. Я і три мої товариші отримали завдання добратися до них та подивитися, чи то не наші, — каже десантник. — Непомітно рухалися до того місця. Як раптом хтось з товаришів зачепив розтяжку. Я йшов останнім. Хлопці пробігли, а навпроти мене вона розірвалася. Це був шок. Я упав

на землю. Коли прийшов до тями, думав, що залишився без ноги, її я не відчував. Коли глянув, то побачив: нога при мені, але сильно пошкоджена і повернута вбік. Побратими зрозуміли що йти не зможу, тому без зайвого шуму на ношах евакуювали мене в укриття і надали першу медичну до-

помогу. Згодом я дізнався, що цими «двохсотими» виявилися «русские пацаны» з Челябінська.

Діагноз Славі лікарі поставили невтішний – відкритий перелом обох кісток правої ноги. Лікувався в Красноармійську, Дніпропетровську та Києві. Хірурги дістали кілька осколків. На ногу встановили апарат Ілізарова, а за деякий час – дві спеціальні пластини. Далі була тривала реабілітація. Біль поволі відступав. Як повернувся Крючков у Житомир, одразу ж пройшов військово-лікарську комісію. Після того йому повідомили, що до служби у високомобільних десантних військах він непридатний. У листопаді 2015 року звільнився з військової служби.

Та хлопець не розгубився і не втратив надії. Він поставив собі за мету одружитись, повернутись до армії і навіть мріє про офіцерські погони.

– Немає нічого неможливого. Я мріяв служити в десанті, мріяв бути контрактником, хотів захищати Україну – все це вдалося. Незабаром з ноги знімуть металеві пластини, і спробую повернутись до служби, а в подальшому – прагну стати офіцером. Головне – не здаватися і вірити в краще, – впевнений В'ячеслав Крючков.

... Дай бог, щоб його нові плани стали реальністю. Всі труднощі, без сумніву, він подолає. Адже дійсно наділений якостями справжнього військовика – вольовий, витривалий і сильний духом.

Олег СУШИНСЬКИЙ

березень 2016

«ЧОРНИЙ ПРАПОРЩИК»

Оборона луганського аеропорту від російсько-терористичних військ тривала 146 днів. За цей час українські воїни – його оборонці, відчули на собі всі пекельні «принади», які приніс «руській мір» на Донбас. Справжні патріоти довели гідність і незламність українського народу, показали приклад самовідданої жертвовності в ім'я свободи України та її цілісності. Без жодного перебільшення, їхні героїчні вчинки назавжди увійдуть у новітню історію України, а оборона летовища буде яскравим прикладом захисту кожного сантиметра нашої рідної землі...

Одним із перших артилеристів, які брали безпосередню участь у захисті аеропорту «Луганськ» влітку 2014 року, був головний сержант взводу – командир мінометної батареї

1-ї окремої танкової бригади старший прапорщик Микола Койдан.

Стати захисником Миколі судилося долею. Іншого вибору, як він жартує, в нього й не було. Адже батько – кадровий військовий, і сестра та її чоловік також носили погони.

У 1991 році Микола став курсантом Київського танкового інженерного училища, здобував фах офіцера-гармаша у Хмельницькому, потім опинився у Тбіліському артилерійському училищі імені 26 Бакинських комісарів. Тут став свідком збройних заворушень і громадянської війни між прихильниками Гамсахурдія та урядовими військами, вперше бачив розпач мирних людей та відчув свист куль над головою.

Згодом навчався у Свердловську, а потім завдяки указу першого Президента України Леоніда Кравчука, який стосувався повернення українців на Батьківщину, курсант Койдан потрапив у Сумське артилерійське училище. В Сумах навчався ще два роки, допоки за власним бажанням не звільнився з курсантських лав.

...Та любов до армії все ж таки взяла гору. 1995 року він повернувся до війська. З часом отримав військове звання «прапорщик». Служив у аеродромно-будівельному батальйоні, полку особливого призначення та в армійській авіації, був начальником апаратної з прийому даних з борту літака-розвідника у командно-розвідувальному центрі. А до поїздки в зону проведення АТО в червні 2014 року обіймав посаду техника відділення зберігання

ракетно-артилерійського озброєння в 1-й окремій танковій бригаді, що дислокується на Чернігівщині.

...1 березня 2014 року особовий склад танкової бригади був піднятий за тривоگوю. Відтоді почалося формування мобільних груп. На той час бригада не була повністю укомплектована військовослужбовцями-контрактниками, тому до груп входили представники різних спеціальностей з усіх підрозділів. Командування чекало на поповнення за мобілізацією. 19 березня до гончарівців прибули перші мобілізовані бійці.

– У батареї я став командиром міномета. Підлеглі – всі мобілізовані під час першої хвили. 20 років в руках не тримали зброї. Мій навідник Саша Лоза був лісником, Микола Сорока – депутат у районі, Степан Гвоздь – менеджер з продажу в магазині «Відень», водій Олег Кравцов працював у колгоспі під Прилуками. Ніхто з них уяви не мав про міномет і не знав, що з ним робити. Та, незважаючи на труднощі, ми отримали зброю, техніку і провели чотириденне бойове злагодження на полігоні. Встигли здружитись. Особисто я відчував, що треба готуватися до чогось серйозного. Проте більшість мобілізованих сприймали автомат в руках, гранату в підсумках та металеві шоломи за дитячі забавки, – пригадує військово-службовець.

Перед Великоднем у квітні 2014 року сформована мінометна батарея здійснила марш на північні рубежі Чернігівщини. Тут гармаші разом із піхотинцями прикривали українсько-російський кордон. На той час була

велика загроза вторгнення регулярної російської армії на територію України з боку Брянська.

– Пам'ятаю дуже добре ставлення тамтешніх людей до нас. Місцеві приносили готові страви, продукти харчування та все необхідне. Мої мобілізовані хлопці вже думали, що кинуті напризволяще. А тут така гостинність. Це ставлення українців-патріотів додавало нам сил і бадьорості, – розповів Койдан.

На початку червня 2014 року підрозділ Миколи був терміново передислокований на Ніжинський аеродром. А вже на світанку 4 червня бійці мінометної батареї літаком ІЛ-76 прибули в Міжнародний аеропорт «Луганськ».

– Разом з нами в луганський аеропорт прилетіли підрозділ гранатометників, сапери та розвідники з першої танкової. До речі, це був той військово-транспортний літак, що його потім збили проросійські терористи в Луганську. В аеропорту ми зустріли львівських десантників, які взяли об'єкт під свій контроль ще у квітні 2014-го, а також бійців із Дніпропетровська. Обстановка поблизу летовища була дуже спокійною. Люди ходили на роботу. Ставало навіть дивно. Хлопці один

в одного питали, чи це не сплановане бойовиками затишшя перед «бурею». Неначе здогадувалися, що скоро стане дуже «спекотно», – розповідає Микола. – Одягнувши бронезилети та необхідне екіпірування, ми приступили до облаштування своїх позицій. Копали окопи, розставляли міномети, обладнували бомбосховища.

Дві ночі в Луганську минули тихо. А вранці 6 червня позиції захисників аеропорту бойовики почали обстрілювати з гранатометів. Командири говорили підлеглим: «Хлопці, ми в оточенні!» Часу на роздуми не було. Все доводилося вирішувати миттєво. Бійці відразу зайняли кругову оборону.

– Моя мінометна батарея забезпечувала вогневе прикриття всіх блокпостів. Нас поділили на дві вогневі групи. Так було зручніше відповідати луганським бандитам. Я прикривав східну частину аеропорту. Обмірковували різні варіанти розвитку подій: перший підступний обстріл ворога, наша відповідь й перше підставлене плече товариша. Все пам'ятаю. Одразу ставало легше, бо розумів, що я не один і мене прикриють і підтримають. Після наших «подарунків» терористи відступили. Так я отримав бойове хрещення. Тоді від спекотної температури я сильно засмаг. Шкіра почорніла. Хлопці й нагородили мене позивним «Чорний прапорщик», – розповів захисник луганського левовища.

Та обіцяний ворогом «мир» не був тривалим. Через

добу українським воїнам довелося відбивати штурмові дії противника. Ворожі «ватники» підійшли на відстань 450 метрів. Микола та його товариші бачили їхні обличчя. І в цій «дуелі» зухвалі бойовики зазнали невдачі.

– Наша десантура миттєво реагувала на всі дії терористів. Ми ж вправно страхували й допомагали вогнем. «Насипали» ворогу добряче й по самі вуха. Тоді моя батарея посправжньому відзначилася. За годину ми більше трьохсот мін «поклали». Згодом навіть командир одного аеромобільного підрозділу навідався до нас, потиснув кожному руку й жартував: «Молодці. Тепер і я знаю, що таке мінометний вогонь. Дасть Бог, виконаємо всі завдання, і на День артилериста я разом з вами вип'ю чарку до дна». А бойовики в повній істеричі просили чергове перемир'я, аби забрати своїх численних вбитих і поранених поплічників. Більше штурмувати такими силами вони вже не наважувалися, – розповів Койдан.

Як зазначає наш герой, оскраженілі терористи, що зазнали величезних втрат при цьому штурмі, немов мстилися, та не припиняли спроб витіснити наших захисників з аеропорту.

Їхні обстріли щодень частішали і ставали звичною справою. В хід пішло важке озброєння. Однак наші арміїці мужньо тримали оборону. В луганський аеропорт прибували підрозділи підсилення. Завдання було – не здаватися.

– Ми добре знали, що летовище – це найбільший стратегічний об'єкт на Луганському напрямку. Відповідальність

була великою у кожного бійця та офіцера. Чесно кажучи, на постріли зі стрілецької зброї ми майже не звертали уваги. Сепаратисти били з мінометів, гаубиць та «Градів» із передмістя Луганська. Інфраструктура руйнувалася. На той час аеропорт уже був у тилу ворога, постачання продуктів харчування та боєприпасів здійснювалося виключно повітряним шляхом. 14 червня сталася трагедія. Терористи «ЛНР» збили з ПЗРК ІЛ-76. Після того до нас перестали літати літаки. Всі ми дуже тяжко пережили смерть 49 героїв-десантників. Адже стільки молодих життів обірвалося. Оборонці аеропорту завжди радісно зустрічали кожного, хто прибував на допомогу та ставав в їхній бойовий стрій. Так формувалося наше братерство. Того дня всіх охопив сум. В голові думка: «Хлопці! Ми помстимося! Ми переможемо!» – розчулено згадує Микола.

Свої позиції на летовищі гончарівські мінометники тримали до кінця липня. З території Російської Федерації на Луганщину заходили великі колони бронетехніки, які прямували виключно до аеропорту. Українські військові опинилися в повній блокаді.

– Російсько-терористичні війська звужували кільце навколо летовища. Аеропорт розташований на окраїні, а кругом озброєні до зубів сепаратисти. Ми з хлопцями трималися. Нам вдавалося навіть розбивати ворожі колони з технікою і боєприпасами, що заходили в лісо-смугу. Одного разу на-

йманці й бандити конкретно впіймалися на наш гачок. Згоріло все. З дванадцяти машин тільки одна вціліла. Та й ту вони не наважилися забрати, кинули в «зеленці». Як вдалося з'ясувати завдяки радіоперехопленням, і втра-

ти в живій силі у поборників «руського міра» були великі, – ділиться враженнями захисник аеропорту.

Наприкінці липня до заблокованих українських воїнів в аеропорту увійшла одна з батальйонних тактичних груп, яка прорвала оточення бойовиків. З боями наші військові утворили коридор, який забезпечив ротацію військ та вихід з аеропорту підрозділів, які тривалий час у ньому перебували. Серед таких була мінометна батарея старшого прапорщика Миколи Койдана.

– Коли вийшли з кільця, нам поставили друге завдання – контролювати населені пункти поблизу Луганська. Крім цього, в будь-який момент ми мали забезпечити вогневе підсилення нашим побратимам з інших підрозділів. Дислокувалися в селі Сабівка, що за 25 кілометрів від обласного центру. З місцевих мешканців там залишилися пенсіонери, жінки і діти. Чоловіки поповнили лави терористів. Люди ховалися в підвалах, нам неодноразово доводилося ділитися з ними тушонкою, хлібом, солдатською кашею. – розповідає Микола Койдан. – Близько до села бойовики не підходили. Можливо, знали про наші міномети, які на той час були добре пристріляні. В основному накривали нас з «Градів» та «Гвоздик» з 15 кілометрової відстані. Відповісти ми не могли. Міномети на таку дистанцію не стріляють. Прикрила більш потужна артилерія. Ми знищували ворожі диверсійні групи та піхотинців-розвідників.

29 серпня 2014 року біля Сабівки цей мінометний підрозділ потрапив під черговий шквальний вогонь про-

тивника. Микола намагався стрибнути в укриття, та не встиг. Поруч розірвався снаряд. Його відкинуло вибуховою хвилею: обірвана спина, пошкоджена нога... «Оце я попав!» – перше, що тоді встиг подумати він. А вже за секунду знепритомнів. Розплющивши очі, побачив схвилюваних товаришів, які схилились над ним. Миколу відразу евакуювали в медичну установу міста Щастя, звідти – в Харків, а далі направили до Києва. Тут він переніс кілька операцій на коліні. Потім була тримісячна реабілітація. Та наперекір труднощам, хворий, але незламний духом, Микола знову рветься на передову.

– Я усвідомлював, що мінометником більше не буду. Бігати, як раніше, не зможу, піднімати снаряд не дозволить спина, та й щоб вправно воювати – потрібна спритність. Але мені було дуже важливо, навіть вийшовши надовго з ладу, відчувати свою причетність до тієї великої справи, яку робили і роблять зараз тисячі хлопців на Сході країни. Дуже хотілося повернутися до справжніх друзів, – розповів Микола.

Нині старший прапорщик Микола Койдан служить у Державному науково-випробувальному центрі Збройних Сил України в Чернігові. Він – технік полігона. Посада дуже відповідальна. Він готує місця для випробування нових зразків озброєння, військової техніки, безпілотних літальних апаратів. Досвідченого військовика цінують товариші по службі та командири. Пишається Миколою і його сім'я. Вони дякують Богові, що їхня рідна людина повернулася з війни живою. Чоловік разом з дружиною Наталею Валері-

ївною у любові й повазі один до одного виростили та виховали сина Сергія. Можливо, і він у майбутньому стане таким же мужнім воїном, як його батько.

...Боїв на долю українського вояка випало чимало. Проте він впевнений: «східна» війна навчила його інакше ставитися до своєї країни.

– Україна мені потрібна. Жити в ній – означає мати повагу в суспільстві, бути соціально захищеним, мати світле майбутнє, – каже захисник луганського аеропорту.

Олег СУШИНСЬКИЙ

лютий 2016

ЙОГО ВИБІР – РОЗВІДКА

На одній із підконтрольних бойовикам ділянок автомобіль зупинив чоловіка. В руках він тримав автомат АК-100, що перебуває на озброєнні російської армії. Уважно розглядаючи кузов «Ниви» з дірками від куль, запитав про напрямок

руху та порадив повертатися, мовляв, скоро тут «укропи» будуть, на яких вони вже з нетерпінням чекають. А коли підійшов ближче та зазирнув усередину машини, аж остовпів, зрозумівши, хто перед ним. Його вирішили не чіпати, аби прослідкувати, що робитиме далі. Опустивши автомат, так званий ополченець пішов. Сумнівів не було: це – засідка

Цю історію Сергій Магльований розповів, коли ми зустрілися з ним у селищі Дівички, що на Київщині. Там він брав участь у Всеармійських зборах головних старшин Збройних Сил України. Цей захід став для нього символічним, адже певним чином підсумував його старшинську кар'єру.

А ще понад десять років тому військовослужбовцю довелося стати обличчям дев'ятого номера журналу «Військо України» за 2005 рік. На обкладинці – фото молодого десантника в маскхалаті. На лиці – маскувальний бойовий грим, в руках – зброя. Очі випромінюють впевненість та рішучість. Тоді я і гадки не мав, за яких обставин доведеться зустрітися з ним знову.

Чоловік пройшов не лише строкову службу та всі щаблі первинних сержантських посад, а й став головним старшиною бригади, а тепер продовжує службу в званні молодшого офіцера.

Сергій родом з Черкащини. Перед армією здобув фах вчителя англійської мови та літератури. Але в цій суто мирній професії йому вкрай не вистачало романтики.

Остаточно ж зрозумів, чого саме йому бракує в житті, у 2004-му, коли призвався в 95-у окрему аеромобільну бригаду. Командування відразу помітило здібності юнака й призначило на посаду снайпера розвідроти. На одному із тактичних навчань він і потрапив в об'єктив фотокамери.

За час військової служби Сергій неодноразово брав участь у миротворчих місіях у Косові. Пізніше, коли прой-

шов курс навчання морських піхотинців у Сполучених Штатах Америки, сержант Магльований отримав диплом спеціаліста з бойової підготовки.

З початком російської агресії Сергій разом із побратимами перебував на найбільш небезпечних ділянках. Спершу це був кримський напрямок. Там десантники забезпечували вихід наших військ на материкову частину України. Згодом, коли розпочалися бойові дії на Сході нашої держави, 95-та аеромобільна бригада однією з перших переbazувалася в Добропілля.

Під керівництвом Михайла Забродського, досвідченого командира, на той час полковника, Сергій та його бойові товариші брали участь у рейді по тилах противника. Перед десантниками стояло завдання вивести з облоги

українські підрозділи, які перебували біля кордонів Росії. Американський військовий експерт Філіп Карбер назвав цю операцію одним із найтриваліших рейдів у світовій військовій історії. Адже загалом десантники з боями подолали понад 400 кілометрів.

Розпочався рейд із Савур-Могили. У серпні 2014 року, прорвавши оборону сепаратистів, аеромобілісти здійснили марш до Маріуполя та, повертаючись вздовж кордону, підійшли до Слов'янська. Того дня розвідка працювала в авангарді батальйонної тактичної групи українських силовиків. Хлопці знали, що будь-яка помилка коштуватиме життя не тільки їм, а й тим, хто рухався за ними.

– Ми втрюх переміщалися на цивільному автомобілі, – пригадує Сергій. – Для зручності в ньому демонтували переднє пасажирське сидіння. Водій – за кермом, ще двоє – позаду нього. Завдання в розвідки прості. Є маршрут руху, і на його ділянці необхідно виявити засідку противника, при цьому не підставити під удар основні сили.

Тож коли на одній з таких ділянок автомобіль зупинив чоловік з автоматом у руках, що спочатку помилково прийняв їх за своїх та порадив повертати назад, розвідники зрозуміли – попереду засідка.

– Коли бойовик збагнув, хто перед ним, аж змінився на обличчі, – розповідає Сергій. – Ми вирішили його відпустити, щоб прослідкувати, куди піде.

Оцінивши ситуацію, воїни зв'язалися з командиром та отримали наказ «відкотитися». Командування виріши-

ло провести розвідку боєм, аби не наражати на вогонь основні сили. Десантникам залишалось з'ясувати, скільки саме найманців на їхньому шляху та які сили й засоби вони мають. Перегрупувавшись, рушили вперед. В голові колони йшов танк, з боків – БТри. Таке розміщення техніки нагадувало броньований клин, всередині якого були військовослужбовці.

Через 150 метрів від місця зустрічі з сепаратистом дорога робила невеликий поворот. Тільки-но танк оминув цю ділянку, найманці відкрили вогонь.

– Я з побратимами перебував всередині «коробочки», – розповідає Сергій. – Сепаратисти нас щільно обстрілювали. Ми відкрили вогонь у відповідь, намагаючись одночасно виявити їхні вогневі точки.

Згодом найманці задіяли РПГ. Чотири постріли влучили в башту бойової машини. Вибуховою хвилею Сер-

гія відкинуло від танка, і він відчув присмак крові в роті. Сильний головний біль не давав змоги тверезо оцінити ситуацію. Наступної миті розвідник заскочив у БТР, що рухався за танком.

– Санінструктор, який був там, за лічені хвилини привів мене до тями, – продовжує Магльований. – З’ясувалося, що я дістав тяжку контузію. Пізніше, на жаль, вона далася взнаки. Але тоді я думав тільки про хлопців, які опинилися під вогнем ворога, та про завдання, яке ми отримали від командування. Хвилини, проведені у бойовій машині, здавалися годинами. Зрештою мені таки вдалося разом із побратимами довести справу до кінця.

Того дня розвідники викрили добре підготовлену та обладнану засідку бойовиків. Протягом трьох діб двічі на день десантники штурмували цей укріпрайон. Згодом з’ясувалося, що його облаштуванням займалися військові професіонали з Росії. Він мав основну та запасну позиції.

В бліндажах навіть були обладнані вузол зв’язку, кухня та медпункт. За підрахунками десантників, укріпрайон утримували близько півтори сотні найманців. Крім стрілецької зброї, ледь не кожен з них мав на озброєнні РПГ.

Нині Магльований знову на передовій, але вже в іншій ролі. Він – заступник командира розвідувальної роти по роботі з особовим складом. Розвідрота стала для Сергія практично другою сім’єю. І він зовсім не шкодує, що свого часу змінив професію вчителя на військову.

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

лютий 2016

«КРИМСЬКИЙ АС»

Офіцер Державного науково-випробувального центру Збройних Сил України капітан 3 рангу Юрій Літковець – людина унікальна. Він один із чотирьох військових практиків у Збройних Силах України, які отримали кваліфікацію «володарний спеціаліст» з правом навчати та проводити атестації. Він не зрадив Батьківщині у Криму і відстоював її волю на Донбасі. Він вмів аналітично мислити і знаходив оригінальні

рішення складних питань. Струнка постава, енергійна хода і вольове обличчя. Про таких кажуть: природжений воїн!

ОФІЦЕРСЬКА ЧЕСТЬ

Ніч з 25 на 26 лютого 2014 року Юрій запам'ятав надовго. Саме тоді перші колони російських військ зайшли на територію Криму. Ніхто не знав, що відбувається навколо: розшарування серед українських офі-

церів, розтоптані ВМС України, знуцання з усього українського... Та все ж серед цієї підлості був справжній прояв людської гідності і офіцерської честі – залишивши свої оселі, стареньких батьків, вірні Україні військовослужбовці повернулися на материк. Серед них був і Юрій Літковець.

– До окупації півострова українські та російські військові жили дружно, підтримували особисті контакти, обмінювалися досвідом. У Севастополі наші кораблі стояли один біля одного. Але того дня все змінилося. Окупанти були готові вбивати. Однак і українські офіцери-патріоти були налаштовані дати рішучу відсіч ворогу. Правда ж була на нашому боці, – розповідає Юрій. – Наступного ранку дружину з донечкою я відправив на материкову Україну. В мене в голові розігралася своя «карта війни». Дивлячись на те, як дорогою їдуть ворожі комплекси «Іс-кандер», я вже уявляв собі, як можна влаштувати для них засідки. Телефонував своїм хлопцям: «Чого сидите? Давайте діяти, наша земля в небезпеці!» Все чекав своїх хлопців, думав прийдуть та допоможуть. Проте ніхто не відгукнувся. А деякі ще й перейшли на бік ворога. Стало зрозуміло – може початися війна. Серце щеміло через зрадників, з якими служив пліч-о-пліч.

«РЯТУВАТИ СВОЇХ – СВЯТА СПРАВА...»

Після передислокації Державного науково-випробувального центру на Чернігівщину особовий склад роз-

почав роботу з чистого аркуша. І згодом установа запрацювала на повну потужність. У той час на Сході України розпочалася антитерористична операція. Центр, як і годиться, приступив до розробки і пошуку новітніх засобів та зразків озброєння для забезпечення АТО. Додалося роботи й офіцерам. У травні-червні 2014 року Юрій часто їздив у відрядження на Чугуївський аеродром. Це літовище було постійною базою для ротації українських воїнів. Там він зустрічав товаришів, з якими служив у військах спецпризначення.

– Під час чергової поїздки до Чугуєва у липні минулого року я зустрів приятеля, свого колишнього командира. Він дуже переймався подіями на Сході та хвилювався за своїх хлопців, які вирушили на пошуки екіпажу нашого вертольота в прикордонний район Луганщини, – згадує Літковець. – Отримавши від російської армії великі партії засобів протиповітряних уражень, «Стріли», бойовики тоді доволі часто збивали наші вертольоти. Минуло вже три доби, а група із завдання не поверталася. Згодом хлопці таки вийшли на зв'язок. Повідомили, що знайшли пілотів, але не можуть вийти із зони бойових дій, бо на них полюють терористичні групи ворога. Потрібна допомога. «Треба щось робити, щоб урятувати бійців», – сказав командир. Вмить у нас виник план операції.

Аби відволікти бойовиків, які кинулися на виявлення та знищення наших хлопців разом з екіпажем, Юра з командиром замислили хитрий маневр – підняти в небо вертоліт та викинути з нього парашутистів. Ще з часів служ-

би у Хмельницькому командир добре знав підготовку та хоробрість свого підлеглого. Навіть позивний «Ручійок» залишився в Юрія з того часу. Командир спитав Літковця, чи є в нього бажання попрацювати по-бойовому. Той без вагань відповів: «Зможу! Головне – врятувати наших. Це святе».

«Дивися, щоб відволікти на себе увагу сепарів, бігати доведеться дуже швидко. Але ти упораєшся. Я це знаю точно!» – додав командир.

– На той момент підіймати в повітря вертоліт Мі-8 було ризиковано. Бойовики могли його збити. Вирішили скористатися «двадцять четвіркою». Цей бойовий вертоліт був виділений якраз під завдання саме цієї групи бійців. Я обійшов його, оцінив, обдумав, як все зробити професійно, адже таких стрибків ще ніхто не здійсню-

вав. Проте, маючи досвід парашутування з Ан-2, Ан-26, Іл-76, Б-12, Мі-14 ПС, я наважився на цей крок. Із собою взяв товариша. Він також хороший парашутист. Я не сказав йому, куди летимо. Після коротенького заняття ми піднялися в небо на Мі-24 та десантувалися, – усміхаючись розповідає «Ручійок». – Коли приземлилися, одразу переодяглися в цивільний одяг. Довелося бігати, маскуватися і переховуватися близько 5 годин. Із собою взяли лише по пістолету. Зрештою вийшли в задану точку. Там нас уже чекав цивільний автомобіль. Завдання ми виконали. Наші бійці благополучно вийшли

з імовірного оточення. Згодом ми зустрілися, вони подякували нам за роботу.

Як потім з'ясувалося, дії Юрія та його товариша дійсно викликали паніку серед сепаратистських груп. Через кілька днів знайомі розповіли Літковцю, що в той час, коли вертоліт набрав висоту і з нього вистрибнуло двоє парашутистів, по тривозі були підняті підрозділи регулярної російської армії, які стояли поблизу нашого кордону.

ЗИМОВІ ДОРОГИ «ГАРЯЧОГО ДОНБАСУ»

З жовтня 2014 по березень 2015 року Юрій Літковець вже безпосередньо брав участь у проведенні АТО у складі 140-го окремого центру Сил спеціальних операцій. Разом з товаришами рятував із оточення бійців 32-го блокпоста, виконував завдання біля Горлівки та Дзержинська, в районі донецького аеропорту, в Дебальцевому, Широкиному і на Луганщині. За цей період він здійснив понад 30 спеціальних та 10 розвідувальних операцій на всіх ділянках фронту та в тилу противника.

– Бойової роботи вистачало. Особливо поблизу донецького аеропорту та навколишніх населених пунктів. Російсько-терористичні війська з усіх боків штурмували летовище. Стояв туман. Ми добре пам'ятали про обережність та дисциплінованість. І ми були, як один кулак. Кожен з нас розумів: якщо ми йдемо на вогневий контакт з противником, отже, буде бій, буде стрільба, будуть убиті.

Але наше завдання, аби по максимуму втрат було у противника, – впевнений Юрій. – Інколи бувало при виконанні поставленого завдання: виходимо на три-чотири години, а затримувалися і на шість діб. На війні не завжди можна зробити все за планом, тому що фактор часу найчастіше стає ключовим. Проте така важка чоловіча робота гуртувала нас і робила сильнішими.

За успішне виконання бойових завдань Юрій достроково отримав чергове військове звання «капітан III рангу» та особисто з рук Міністра оборони України відзнаку «Вогнепальна зброя». Також його нагородили відзнакою Міністерства оборони України «За військову доблесть», почесним нагрудним знаком начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України «За досягнення у військовій службі» II ступеня та високими державними нагородами – орденом Богдана Хмельницького III ступеня та орденом «За мужність» III ступеня.

РЕМ – ВІРНИЙ І НАДІЙНИЙ...

Про свої поїздки на Донбас Юрій батькам не розповідав. Не хотів хвилювати. Разом з дружиною все тримали в таємниці. Та коли батьки запитували, де він, Юра відповідав, що на випробуваннях. Але материнське серце напевно відчувало якусь тривогу. Наближався 2015 рік. Мамі й татові він сказав, що збирається додому на святкування. Сам же попросив знайомих волонтерів, аби привезли з дому його вірного друга – собаку Рема. Пес

мав допомогти заспокоїти батьків. Так і сталося.

– Ще перед виходом з Криму я придбав собаку. Фокстер'єр – порода дуже рідкісна. Рем – мій хороший помічник. Його я сильно оберігав. Про це знали всі в родині. На новорічні свята я привітав батьків. Вони ж, почувши у телефоні гавкіт собаки, і дійсно повірили, що син удома... Потім з моїм надійним Ремом ми ще пройшли разом не одну гарячу точку, – розповів Юрій.

Чоловік пишається своєю сім'єю: дружиною, яка завжди його підтримує та надихає на добрі справи, та дочкою. Каже, що усмішка дитини і радість рідних – це найбільша нагорода, яка може бути на світі для нього. Тому свій вільний час Юрій старається присвятити родині. Однак не забуває й про хобі – полювання.

– У моїй роботі найголовніше – скритність та маскування. Як професіонал я повинен бути в десятки разів уважнішим та сильнішим за ворога. Для цього потрібні постійні тренування. Тому я обираю ліс та полювання. Чому? Звір – це мій противник, експерт, суддя, в якого на кону стоїть життя. Від того, як ти підпустиш його до

себе, як зробиш вдалий постріл, як відстежиш і відчуєш його, залежить і твій результат, – пояснює офіцер.

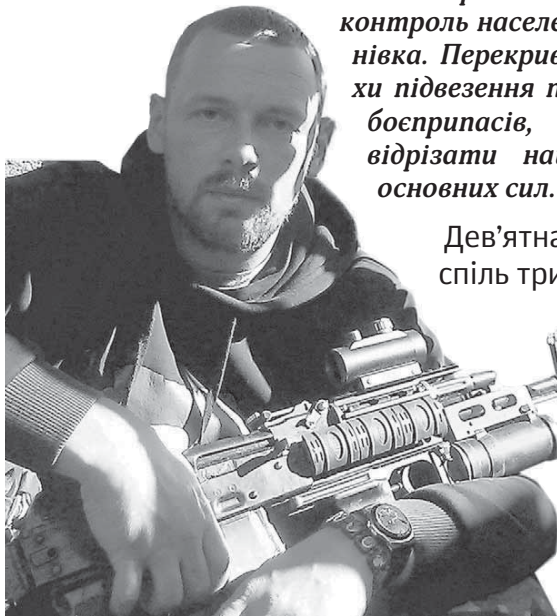
... Капітан 3 рангу Юрій Літковець пам'ятає війну по хвилинах, а не лише по днях. Та, попри пережите, ні про що не шкодує і без вагань прагне повернутися туди та знову виконати свій обов'язок – захищати Україну. Він воліє зробити все можливе, щоб настав мир. Він завжди першим прийде на допомогу хлопцям, які опинилися в небезпеці. Він впевнений: так само діятимуть і його бойові товариші.

Олег СУШИНСЬКИЙ

грудень 2015

КОМАНДИР

Висота «Браво» вважалася стратегічно вигідною позицією в районі перепускного пункту «Маринівка». Як панівна вона являла серйозну тактичну проблему для ворога. Закріпившись на її схилах, українські військові артилерійським вогнем нищили автомобілі сепаратистів, завантажені зброєю, боєприпасами й амуніцією. Усвідомлюючи значущість висоти, лідер донецьких сепаратистів Стрелков і його московські хазяї вкотре намагались взяти під контроль населений пункт Маринівка. Перекривши ключові шляхи підвезення продовольства та боєприпасів, вони намагались відрізати наших хлопців від основних сил.

Дев'ятнадцять годин поспіль тривав шалений обстріл висоти. Регулярні підрозділи росіян боєприпасів не шкодували. Важку артилерію змінювали шквалами з

«Градів», після яких стріляли міномети і знову артилерія. Того дня військове керівництво агресорів вирішило поставити крапку та зрівняти із землею позиції зведеної тактичної роти майора Семена Колейника, підлеглі якого знищили напередодні дві установки «Град» і танк.

Під прикриттям вогню російської артилерії мобільні танкові групи ворога розпочали штурм Маринівки. На великій швидкості прорвавшись у населений пункт, вони прямою наводкою обстріляли позиції Національної гвардії. Гвардійці запросили у воїнів, які тримали «Браво», підтримку. Двом БТРах десантників все ж таки вдалося про-

рватися в населений пункт. Зав'язався бій. На жаль, сили ворога переважали. Оцінивши ситуацію, аби зберегти людей, командир наказав своїм гвардійцям відступити з боєм.

Захопивши Маринівку, російська артилерія припинила обстріл позицій зазначеної висоти. Десантники вистояли, але потрапили в оточення. Вогонь ворога спалив техніку та вщент зруйнував укріплення. Окрім поранених, значна частина особового складу отримала контузії. Оглянувши хворих, лікар порекомендував командирі терміново їх госпіталізувати. Майор Колейник зв'язався з командуванням і запросив для евакуації постраждалих вертоліт. Однак у відповідь почув: «Чекайте! Авіація у вашому

квadrаті працювати не може!» Ситуація вимагала від офіцера негайних дій. Тож він знову зателефонував на командний пункт. У відповідь майор отримав дозвіл на самостійне рішення. Будь-якої миті росіяни могли продовжити атаку. Семен усвідомлював, що черговий масованний обстріл поранені не витримають. Тож врятувати їм життя стало для офіцера справою честі. Порадившись з ротними, які одноставно підтримали свого командира, Колейник наказав: «Підготувати техніку для евакуації поранених!»

– Я з розвідниками прораховував маршрут для евакуації. Саме в цей час мені зателефонував мій побратим майор Дмитро Марченко, – пригадує Семен, – який повідомив мені: «Ми з Юрієм Бірюковим, очільником волонтерів «Крила Феніксу», неподалік у посадці. «Проби-

ли» безпечний шлях поміж кордонами бойовиків. У вас є можливість відправити поранених». Після цих слів, попри другу контузію, я відчув сенс, немов у казці. Чи насправді це зі мною відбувається? Це – подарунок долі. Утім час я не знав, пощастить хлопцям чи ні. Але в них з'явився реальний шанс вижити. І я ним скористався.

Не гаючи часу, постраждалих розмістили в БТРах. Оминаючи висоту, колона вийшла «під нуль». Це межа України на кордоні з Росією. Лік йшов на хвилини. Росіяни не здогадувались, що в них під носом рухається українська техніка.

У режимі повної радіотиші шістьом БТРах, позашляховику розвідників та УАЗику зі зброєю вдалось непомітно проскочити до населеного пункту Григорівка. Там на них чекав волонтер Юрій Бірюков.

Діставшись безпечної зони, 75 військовиків, серед яких було 2 медсестри з Одеського військового шпиталю, усвідомили, що їхній командир здійснив героїчний вчинок: узяв на себе відповідальність за вихід поранених бійців з оточення.

21 серпня 2014 року майор Семен Колейник за особисту мужність і героїзм, виявлені при захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність Військовій присязі, високопрофесійне виконання службового обов'язку нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня.

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

вересень 2014

ЗВИТЯЖЕЦЬ

Стати офіцером полковник Ігор Гордійчук мріяв ще з дитинства. Це доволі непросте навіть для дорослого рішення він прийняв, навчаючись в одному з молодших класів. Чому? Як він сам припускає, зарано почав читати правильні книжки, головними героями яких були люди в погонах

Тож по закінченні школи № 1 у Корці, що на Рівненщині, юнак вступає до Омського вищого загальновійськового командного училища. До Сибіру він подався не випадково — вважав, що, перебуваючи за тисячі кілометрів від рідного Полісся і лише двічі на рік «живцем» спілкуючись з рідними та близькими, загартовуватиме себе як майбутній офіцер.

У 1991 році, коли на політичній карті світу з'явилася незалежна Україна, хлопець вирішує повернутись на рідну землю.

– Навіщо це тобі? – відмовляв його командир роти. – Лишень подумай: російський лейтенант отримує більше, ніж український полковник!

– Знаєте, вступаючи до училища, я не про гроші думав, – з достоїнством військового відповів йому Ігор. – Отже, товаришу капітане, нам з вами не по дорозі.

У 1994-му, закінчивши Київський військовий інститут Сухопутних військ, лейтенант Гордійчук отримує призначення на посаду командира розвідувального взводу механізованої бригади. Це перший щабель офіцерської кар'єри. Молодий офіцер у буквальному сенсі «запрягається» у військову службу. Його відданість справі – помітили, його досягнення у роботі – оцінили. Тож звання «капітан» Ігор Гордійчук отримує достроково. А там незабаром йому довіряють і танковий батальйон.

У 2002 році після навчання в Національній академії оборони України майора Гордійчука призначають заступником командира танкового полку, через 9 місяців – начальником штабу – першим заступником командира полку спеціального призначення. Минає кілька років, і він – командир частини.

Військові, яким довелося служити пліч-о-пліч з Ігорем Володимировичем, кажуть, що він є хорошою людиною, справжнім командиром, якому довіряєш.

– У ньому відчувається така сила і водночас такий спокій, що неможливо ним не захоплюватися. Він має талант вести людей за собою, – висловлює свою думку полковник Ігор Аверін. – Я бажаю, щоб мої сини в майбутньому стали такими ж офіцерами. Він завжди вимогливий до підлеглих, але вони його поважають – не за страх, а за совість. Ігор Володимирович вважав, що будь-який солдат, офіцер, незалежно від його службового статусу, має на заняттях з бойової підготовки викладатись так, щоб піт тік потоком. Лише з такими, казав він, готовий йти у бій...

Друзі дитинства, однокурсники по училищу, академії відзначають таку рису Гордійчука, як прагнення до навчання, самовдосконалення.

У 2008 році він їде до американського штату Пенсильванія, де протягом року навчається у військово-вищомуколеджі – вищомувійському навчальному закладі США. Там він зрозумів, що не даремно самотужки опанував англійську. Повернувшись на Батьківщину, продовжує службу у Головному управлінні розвідки МО України. Потім – Афганістан, де 8 місяців виконує завдання у складі литовсько-української місії.

Майже відразу по поверненні з далекої країни отримує від начальника Академії сухопутних військ ЗС України генерал-лейтенанта Павла Ткачука пропозицію стати його першим заступником. Через 2 роки зі столиці Галичини повертається до міста своєї курсантської юності.

– Яюсь з дружиною підрахували, що нам довелося змінити 12 місць служби, – пригадує Ігор Володимирович. – Особливо вдячний своїй Тетяні, бо саме на неї навалювалися основні сімейно-побутові проблем. Вона у мене – молодець!

Мабуть, сам Господь Бог стільки років «перекидав» Ігоря Гордійчука з гарнізону до гарнізону, з посади на посаду, аби підготувати цю легендарну сьогодні людину до її головної місії...

П'ятого травня полковник Ігор Гордійчук – заступник начальника Головного командного центру Збройних Сил України відбуває в район проведення антитерористичної операції. Не бажаючи зайвий раз тривожити дружину Таню і доньку Марту, каже, що їде у «звичайне відрядження»...

Ця місцина щедро полита кров'ю наших предків, овіяна древніми легендами. Одна з них розповідає, що тут у борні з бусурманами загинув український козак Сава-Савур. У пам'ять про нього та за козацьким звичаєм бойові побратими шапками насипали на могилі великий курган.

У роки Другої світової війни за контроль над Савур-Могилою, де німці облаштували спостережний пункт, точилися жорстокі бої. Тут полягли тисячі радянських солдатів, серед яких було чимало українців.

В один зі спекотних літніх днів начальник Генерального штабу – Головнокомандувач ЗС України генерал-полковник Віктор Муженко під час проведення антитерористичної операції на Сході країни приймає непросте рішення – взяти Савур-Могилу. Окрім добре підготовлених бійців, потрібен був ще й командир, здатний надихнути їх на цю небезпечну справу, повести за собою. Вибір припав на полковника Ігоря Гордійчука.

Чотирнадцять розвідників-спецпризначенців на чолі з Гордійчуком 12 серпня прориваються до висоти і беруть під свій контроль спостережний пункт. Вони починають коригувати вогонь нашої артилерії, яка завдяки сміливцям завдає точні удари по позиціях терористів. А ті за наказом своїх ватажків приступають до фізичного знищення групи, накриваючи її артилерійсько-мінометними залпами, обстрілюючи з «Градів», після чого атакують. Українські відчайдухи відбивають усі їхні штурми. Але сили небезмежні, і 18 серпня стає зрозумілим, що потрібне підкріплення. На допомогу десантникам вирушає полковник Петро Потехін з бійцями 25-ї повітряно-десантної дивізії. Рвуться сюди і розвідники-добровольці із 4-ї роти 42-го батальйону територіальної оборони, де служать кіровоградці. Відправивши підлеглих з пекла, полковник Гордійчук разом з бойовими побратимами з 20 серпня

опиняється у повному ворожому оточенні. Найближчий наш підрозділ знаходиться за кілька десятків кілометрів.

Ігор і Тетяна – з одного села, навчалися в одній школі. Проводжаючи його до Омська, дівчина обіцяла дочекатись. І слова дотримала. Влітку 1994 року закохані побралися. Про таких жінок військовослужбовці говорять: «Надійний тил».

Жінка не відала, яке саме завдання виконує її чоловік на Сході країни.

– Знаходячись на Савур-Могилі, я не хотів Тані казати, де саме перебуваю, – зізнається Ігор Володимирович. – Адже з повідомлень преси, телевізійних сюжетів вона знала, що там – гаряче.

Історія полковника Ігоря Гордійчука – це реальна і водночас містична історія українського офіцера-героя. Вона може слугувати сюжетом для військово-пригодницької повісті чи фільму.

– На початку вересня мені зателефонували з Ігорового рідного села Залізниці і повідомили, що із чоловіком

сталася біда, – згадує Тетяна. – Трохи пізніше я дізналася ось про що...

До військового госпіталю Дніпропетровського гарнізону доставили важкопораненого офіцера. Ніхто не знав, хто він і звідки. Кілька днів військовий не приходив до тями, був, що називається, між небом і землею. Уже пізніше лікарі зізнаються Тетяні, що після низки спроб повернути його до життя вони втратили всіляку надію на бажаний результат. Опікування пораненим взяла на себе медична сестра Катя, доглядала його, вірила в нього. Коли ж той опритомнів до тями, то кволим голосом

повідомив про себе. Яким же було її здивування, коли виявилось, що він родом з її рідного села і прізвище має таке саме, як і вона, – Гордійчук! Катя зателефонувала матері, яка живе і працює в Корецькій районній лікарні. Та повідомила, що в їхньому районі дійсно проживають батьки Ігоря Гордійчука. Звісно, жінка відразу розповіла їм про сина. За кілька хвилин, тамуючи хвилювання, Володимир Олександрович і Софія Родіонівна Гордійчуки зателефонували Тетяні, яка просто серед ночі виїхала до Дніпропетровська...

Свій поєдинок зі смертю полковник виграв.

Виграє свій поєдинок з ворогом і Україна. Запанують на нашій землі мир і спокій. І станеться це завдяки таким Ігорям Гордійчукам, для яких Батьківщина – понад усе. І будуть дивитися фільми та читати книжки про легендарних захисників наші нащадки, аби потім з гордістю сказати: «Ми – українці, нам є ким пишатися!»

Сергій ЗЯТЬЄВ

грудень 2014

ТАНАС

Донецький аеропорт став символом мужності, стійкості та професійності української армії. Кращі штурмові підрозділи Росії обламали зуби об цю твердиню, сотні своїх солдатів поклали, а українських бійців не перемогли.

«Я не знаю, хто там сидить, але це не люди — це кіборги!» — прозвучало в одній із перехоплених телефонних розмов двох бойовиків.

Серед тих, хто доводить найманців до сказу, — десантник Сергій з позивним «Танас». Родом він з Мелітополя.

Перед армією здобув професію кухаря. У 2002 році пішов служити до однієї з елітних частин Збройних Сил України. Вважав, що й у війську працюватиме за фахом, але в армії помітили лідерські здібності хлопця, тож призначили його командиром відділення.

Протягом служби Сергій неодноразово брав участь у миротворчих місіях в Іраку, Ліберії та Косові. Під час перебування у Косові командування сектору двічі відзначило його почесним званням «кращий сержант».

Від початку російської агресії «Танас» із побратимами знаходилися на передовій. Охороняли блокпости й аеродроми, супроводжували колони. Пізніше довелося навіть пробиватися з оточення. Коли частина перебазувалась у Донецьку область, підрозділ Сергія отримав завдання висунутись до аеропорту. Здогадуючись про чергову ротацію «кіборгів», бойовики щільно накривали артилерійськими обстрілами підходи до нього. На якусь мить вибухи та стрілянина вщухли. Як з'ясувалось пізніше, найманці перезаряджали зброю та змінювали позиції. Skorиставшись цим, наші вояки на максимальній швидкості помчали до місця призначення. Їхати довелося із вимкнутими освітлювальними приборами, аби не виявити себе. Користуючись тепловізором, Сергій орієнтував свого водія. Будь-яка помилка могла вартувати життя усіх, хто знаходився у відсіку бойової машини. На щастя, усе минулося.

Коли хлопці дісталися нового терміналу, почали швидко розвантажувати речі, які знаходились на броні.

Ворог відкрив вогонь знову. Зав'язався бій. Наші бійці впали на землю та почали чекати.

– В аеропорту існує за-лізне правило: без команди не діяти. Тож в очікуванні наказу в лежачому положенні ми провели кілька годин. Було холодно. На нас лилося зі зруйнованої кана-лізації. Але зрушити з місця ми не мали права. Згодом бій припинився. Отримавши дозвіл, миттєво перемісти-лися до старого терміналу.

Так розпочався наш перший день у донецькому аеропор-ту, – згадує «Танас».

А далі - пішло-поїхало. По 8-10 боїв щодня. Вогневі кон-такти тривали від 20 хвилин до 2 годин. Потім долучалася артилерія. Кілька годин затишшя – і все повторювалося. Протягом одинадцяти діб перебування в аеропорту Сер-гію вдалося поїсти лише п'ять разів. Уночі, наприклад, не те що вогонь розпалювати, навіть з автомата намагались не стріляти, аби не видати позицію. Холод та адреналін були замість кави, адже стимулювали та бадьорили бій-ців.

Одного дня у Сергія з'явилося погане передчуття. Тиша,

що панувала в аеропорту, гнітила. Терористи не зробили жодного пострілу. Стало зрозуміло: ніч буде «спекотною». І дійсно якоїсь миті почався артилерійський обстріл, після чого близько 21-ї години найманці відкрили щільний вогонь по позиції «Танаса». Його група прикривала вхід на перший поверх старого терміналу. Імовірно, сепаратисти намагались подавити вогневу точку Сергія, аби потрапити на другий поверх. Зав'язався жорстокий бій.

– Через невеличкий отвір у вікні я спостерігав за входом. Виглянувши з тепловізором, відчув сильний удар у голову. В очах потемніло, – згадує Сергій.

Намагаючись встати, «Танас» не розумів, що відбувається. У носі відчувався запах крові. Намацавши пальцями каску, збагнув, що вона пробита. Рука автоматично смикнулась до лоба. Отже, куля не влучила в голову. Наступної миті до Сергія підповз його товариш: «Як ти

себе почуваш?» «Усе ОК! Працюємо», – відповів той. Через 20 хвилин атака скінчилась. Того дня «кіборги» дали доброго прочухана окупантам, укотре підтвердивши, що їх недаремно так називають.

Ще дві доби куля снайпера знаходилася в шоломі Сергія. Усе не доходили руки витягнути такий «привіт» від ворога. Лише згодом з'ясувалося, що сепарський дует снайперів протягом двох діб відпрацьовував вогневу позицію «Танаса» з готелю. Зрештою їх знищили. А Сергій пам'ятатиме про кулю та шолом, який врятував йому життя. Воїн упевнений, як би там не було, а перемога все одно буде за нами!

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

Військо України, січень 2015

«РАЛІ» ПІД ГРАНАТОМЕТНИМИ ПОСТРІЛАМИ

Сьогодні в боях на Донбасі пліч-о-пліч стоять військові, прикордонники, бійці Служби безпеки, міліціонери. Брати по зброї демонструють воєнничий дух, дух єдності та незламності. У них одна мета – захист Батьківщини

Чернігівський зведений загін міліції практично з перших днів війни у взаємодії зі Збройними Силами України боронить нашу землю. Тривалий час правоохоронці воювали на околицях села Чорнухине, що розташоване неподалік Дебальцевого. Разом з бійцями 93-ї механізованої та 128-ї гірсько-піхотної бригад міліціонери прикривали пере-

дній край на чотирьох контрольованих блокпостами напрямках: «Гніздо», «Олександр», «Балу» та «Десна-2». Останній блокпост був базовим, там дислокувалась основна частина чернігівських правоохоронців. У регіоні постійно була напружена ситуація: нещадні мінометні й артилерійські обстріли, вогневі сутички з противником у самому населеному пункті, а ще тримали в напруженні самозвільнені в'язні з місцевої колонії суворого режиму.

– Коли в цих районах розпочалися бойові дії, в'язниця припинила свою роботу, – розповідає один з командирів зведеного міліцейського батальйону, командир чернігівського спецпідрозділу судової міліції «Грифон» підполковник Олег Апекунов. – Арештанти створили на території буцегарні свою республіку, там пекли хліб, щоб було що їсти. Часто нам доводилось наводити громадський порядок у сусідніх селах через небажані візити вільних в'язнів.

За словами підполковника, усі його хлопці – герої. Хоча самі вони себе такими не вважають, говорять, що просто виконують свою роботу. Серед цієї відважної братії і водій «Грифона» старший сержант Олександр Василенко.

Наприкінці лютого на трофейній вантажівці він вивіз сімдесят вояків з передового блокпоста, який обстрілювали сепаратисти. Таким чином Сашко врятував бойовий підрозділ.

– Я саме підвіз боєприпаси та деякі речі до нашого блокпоста, – згадує боєць. – Тоді добряче гатили з

«Градів» і «самоходок». Били по наших і по сусідньому блокпосту «Балу». Перекрикуючи звуки бою, хлопці повідомили, що отримали наказ відходити з Чорнухиного. Інакше – буде непереливки.

Підрозділ збирався швидко, але без зайвої метушні. Під вечір бійці вже завантажували автомобільну колону речами, зброєю та боєприпасами. Сашкові довірили перевозити особовий склад. Тож, не гаючи часу, водій сів за кермо «відбитого» в сепаратистів «Уралу». Машина була майже новою: спідометр показував кілометраж приблизно як з Ростова-на-Дону до Донецька. Військові казали, що цей трофей здобули ще на початку осені, коли українські спецпризначенці зачищали звільнені від бандитів території.

Їхати довелося з виключеними фарами, наосліп. Ма-

шина була переповнена: бійці сиділи в кузові та причепі в три-чотири ряди. Попереду йшла автівка славнозвісного комбата 128-ї гірсько-піхотної бригади на прізвисько «Пепел», позаду – дві БМП і «ГАЗон».

– Давненько не водив таку машину. До того ж відчував відповідальність за людей, яких вивозив. Це додавало хвилювань, – розповідає Олександр. – Ми знали, що шляхи відступу можуть бути заміновані, а в кущах – ховатися ворожі диверсанти. Дорога була мокрою та надто вузькою, щоб маневрувати. Тож потрібно було постійно пильнувати, аби не з'їхати в кювет.

Колона бійців рухалась майже цілу ніч. З усіх боків по ній стріляли з гранатометів, мінометів і стрілецької зброї. Олександр на вибухи не зважав, адже потрібно було сконцентруватися на дорозі й тиснути на педаль газу. На півшляху сепаратистам вдалося потужним вогнем розбити колону на дві частини. Тож далі нашим довелося рухатись різними шляхами, на одному з яких на водія Василенка чекало справжнє випробування...

– Дорогою просто над кузовом завис випущений по нас ВОГ (гранатометний постріл) з підствольного гранатомета, – пригадує підполковник Апекунов. – Ми навіть подумки вже попрощалися із життям. Не знаю, що зробив той Василенко, яке таке диво, але граната розірвалася буквально в нас над головами. Ми всі були в бронжилетах, тож ніхто не постраждав. Сашко – просто красень!

Під ранок хлопці прорвались до села Миронівське, а

звідти – до Артемівська. Бійці, оглянувши вантажівку, деякий час просто перебували в шоці – у багатьох місцях машина була продірявлена осколками та кулями. Очевидці стверджують, що як мінімум п'ять разів у кабінку «Уралу» летіли гранатометні постріли, проте розірвалися поряд. На хлопцях – ані подряпини. «Ну й Шумахер! Таке «ралі» під гранатометними пострілами та ще і на переповненій вантажівці!», – дивилися із захопленням на водія побратими. А той спокійно собі прибирав у кабінці машини, неначе не про нього йшлося...

Віктор АНУФРІЄВ

березень 2015

МАРШ ПІД ШКВАЛЬНИМ ВОГНЕМ

На війні всі цілі і методи прийнятні. Але життя людини – безцінний дар. І завдання кожного командира полягає в тому, щоб зберегти його за будь-яких умов. Навіть тоді, коли це надзвичайно важко.

Знешкоджуючи колони російських найманців, що перетинали українсько-російський кордон в обох напрямках, десантники 79-ї окремої аеромобільної бригади упродовж кількох місяців утримували його 100-кілометрову смугу. Спочатку в поле їхнього зору потрапляли переважно цивільні мікроавтобуси та перефарбовані броньовані інкасаторські машини з георгіївськими стрічками. Терористи захопили їх на території Луганської та Донецької областей. Згодом з'явилася й важка техніка – «Урали» та КАМАЗи. На територію України найманці доставляли зброю, а в Росію вивозили награване: телевізори, хо-

лодильники, пральні машини, навіть меблі. Словом, усе те, що цупили з квартир і будинків, залишених місцевим населенням.

Коли сили АТО розпочали активну фазу операції щодо блокування бандитських формувань, стискаючи кільце навколо них, сепаратисти на БРДМах з населеного пункту Сніжне через Маринівку намагалися прорватися на російську територію. Аби завадити їм, десантники перекрили шлях для відступу, завдаючи ушкодження живій силі та техніці. Такої поразки Кремль допустити не міг.

Саме тоді росіяни й задіяли свої регулярні війська. Зі своєї території вони розпочали нищівний артилерійський обстріл висот, які утримували підрозділи Миколаївської аеромобільної бригади. Їхні «точки» були «кісткою в горлі» для російського військового керівництва. Тож для «крилатих піхотинців» настав певною мірою момент істини, коли вони на ділі повинні були підтвердити високе звання еліти Збройних Сил України.

Особливу місію виконували розвідники. Їхні секрети точно фіксували та вчасно попереджали про кожну артилерійську атаку «російських братів». Завдяки цьому вдалося зберегти життя багатьом нашим військовослужбовцям.

Росіяни розташувалися настільки близько, що розвідники могли без проблем розгледіти їх навіть без бінокля. Екіпажі бойових установок мало не в пляжних капцях спокійно прогулювалися біля своїх «Градів». З показовою невимушеністю вони заряджали їх і стріляли в бік України.

Коли розпочинався обстріл, розвідники через засоби зв'язку попереджали свої підрозділи командою «Залп!» Зазвичай для того, аби уникнути ураження мінами, десантники мали близько 12 секунд. Якщо ж їх «накривали» з «Градів», часу залишалося втричі менше. Вогонь, ніби за розкладом, розпо-

чинався о 10 годині ранку. Спочатку з мінометів, потім з гаубиць, а наостанок «Градами» випалювали усе живе.

Інтервали між обстрілами становили 1-2 години. І якщо бійці могли хоч якось уберегтися в укриттях, то техніка вигорала вщент. Але навіть за таких умов розвідники продовжували виконувати завдання. Вони вчасно інформували решту підрозділів бригади, які, попри потужні обстріли, давали ворогу належну відповідь.

– «Чорним квадратом» охрестили агресори висоту, де знаходилась артилерійська батарея майора Олексія Міняйлова, – пригадує події капітан Юрій Сельдеміров.

– Назва досить символічна, адже саме тут, неподалік Краснодона та перепускного пункту «Ізварине», своїм вогнем артилеристи зупиняли ворожі колони. Для росіян вони були ніби більмо на оці. Тож згодом по них почали «працювати» російські спеці. Спочатку стріляли з 82-мм і 122-мм мінометів, а потім – керованими ракетами з лазерним наведенням. Закінчувався «фе-

єрверк» залпами з БМ-21 «Град». Випускали по два повні комплекти. Одного разу розвідники перехопили радіообмін між російськими військовими: «Со мной работает 1-й, 2-й и 3-й расчет. Хватит гонять ветер. Работаем по цели. Сожжем этот „черный квадрат!« За лічені секунди район розташування батареї десантників накрили шквальним вогнем. На один квадратний метр лягало по 2-3 міни. Під час цих смертоносних бомбардувань майор Олексій Міняйлов отримав численні поранення. Але навіть після цього ще тиждень керував своїм підрозділом, мотивуючи: «Я – командир. Тож не можу залишити своїх хлопців напризволяще».

У липні ситуація загострилась. Сепаратистам за підтримки російської артилерії вдалося взяти під контроль

дорогу, що з'єднувала населені пункти Маринівка та Дякове. Таким чином десантники залишились без поставок води, продовольства та боєприпасів. Планувалося, що коридор для відходу мали б створити підрозділи 95-ї та 25-ї аеромобільних бригад, взявши під контроль населений пункт Степанівка. Але постійні обстріли росіян на цьому напрямі не дозволили втілити задум у життя. Відтак штаб АТО прийняв рішення: з метою збереження життя військовиків формувати колони та самостійно розпочинати вихід у безпечну зону.

Прорив здійснювали трьома колонами. Першими на світанку вирушили розвідники та важка техніка. Ситуація вимагала, аби марш прикривали танки та БТри. Тому екіпажам необхідно було зайняти вигідні позиції. Головну колону очолив командир аеромобілістів. Наступну повів сам начальник штабу. Підрозділи 72-ї окремої механізованої бригади та Державної прикордонної служби увійшли до складу третьої колони під керівництвом капітана Юрія Сельдемірова.

Першою перешкодою на шляху виявилася невеличка річка. Авангард подолав її успішно. Але наступні дві колони потрапили під прицільний вогонь мінометів та артилерії противника. Розвідгрупа на двох БТРах і танку, який десантники між собою прозвали «Мішка», висунулася, аби з'ясувати можливість руху у цьому напрямку. Та на неї чекала засідка. Саме в цей час у небі над нашими підрозділами почали кружляти два ворожі безпілотники. І вже за лічені хвилини «хвіст» колони обстріляли мінами

ЗШ2 зі 152-мм гаубиць. Такі боєприпаси заборонені всіма міжнародними конвенціями. Розриваючись на висоті 100-150 метрів над землею, міна розкидає навколо себе близько 7 000 стріловидних елементів. Вони віялом летять на землю, завдаючи серйозних втрат.

Рішення прориватись з боєм командири прийняли миттєво. Використовуючи шквальний вогонь і димові завіси, силовики знесли засідку ворога. Шлях був відкритий.

У вирі подій не помітили, як настали сутінки. Аби не демаскуватися, техніка рухалась з вимкнутими освітлювальними приборами. Але й тут не обійшлося без ексцесів. УАЗики з прикордонниками, які знаходились у складі третьої колони, несподівано потрапили під перехресний обстріл. Запанікувавши, деякі водії ввімкнули світло та,

обганяючи решту машин, почали вириватися вперед. Аби зупинити хаос, десантники зупиняли їхній транспорт і розбивали фари.

Близько першої години ночі дістались другої переправи. З'ясувалося, що артилерія росіян зруйнувала її вщент. Колона зупинилась. У небі знову закружляли безпілотники. Тож іншого виходу, ніж готуватися до наступного бою, не було. Десантники почали окопуватися.

Тим часом капітан Юрій Сельдеміров і майор Михайло Драпатий за наказом розшукували зручну переправу. Рухаючись уздовж берега, підійшли до населеного пункту, контрольованого бойовиками. Почувши роботу двигунів нашого танка та БТРів, російські найманці відкрили вогонь з мінометів. Аж тут у темряві Юрій помітив невелику просіку. Миттєво дав команду водієві повернути на неї. Згодом перед розвідниками з'явився бетонний міст.

Проїхати по ньому було неможливо, бо терористи завбачливо викопали перед ним глибокий п'ятиметровий рів. До того ж дорогу перекривала велика бетонна плита. Зачепити та відтягнути її наші не могли, адже бойовики зрізали металеві скоби.

До справи взявся майор Михайло Драпатий. Він на танку об'їхав рів, поваливши кілька дерев. Корпусом машини скинув плиту. Та щойно прохід звільнився, росіяни відкрили масований вогонь по основній колоні.

– Касетний град просто піднімав землю, я такого ще не бачив, – згадує Юрій. – Земля в буквальному сенсі горіла під ногами. Коли обстріл закінчився, я намагався ви-

кликати основну колону по радіостанції. На жаль, ніхто не відповідав. І мене це бентежило. Нарешті через п'ять хвилин мені відповіли. «Переправа готова», – доповів я.

Через постійні обстріли ворожої артилерії українська колона по одній-дві машини долала переправу до п'ятої години ранку. Діставшись протилежного берега з мінімальними втратами, десантники рушили далі. Але щойно машини уповільнювали рух, як «хвіст» колони вражали міни противника.

Тільки діставшись Мелітополя, десантники дозволили собі кілька годин сну. Просто неба. Без пострілів, розривів мін і «Градів». Це було перше щастя перед тим, коли вони побачили своїх рідних...

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

вересень 2014

НАРОДИВСЯ У БРОНЕЖИЛЕТІ

– «Трьохсотих» зібрали, решта, напевно, «двохсоті», – почув в динаміку Олександр.

– А де «Морж»? – запитував комбат.

– «Морж», мабуть, «двохсотий», сидів у кабіні, її розтрощило вщент.

Він швидко зрозумів, що колона ось-ось поїде, і почав повзти. Аби залишитися живим, потрібно було дістатися проти-лежного кювету...

Коли вибухи почали вищухати, його підібрали. Перша фраза, яку почув від своїх: «Народився у сорочці».

Проте Олександр думає інакше: народився у бронезилеті і з дбайливим ангелом-хранителем.

ПЕРШИЙ ДОСВІД

У зону проведення антитерористичної операції начальник зв'язку 2-го механізованого батальйону 72-ї окремої механізованої бригади старший

лейтенант Олександр Моржецький потрапив ще навесні. Спочатку він і його підлеглі не знали, де саме знаходяться. Аж доки не прибули до Маріуполя. Посада зобов'язувала Олександра постійно знаходитися при штабі разом з командиром батальйону – тоді ще майором, а нині підполковником Михайлом Драпатим.

Але війна для молодого офіцера розпочалася ще задовго до прибуття в цей районний центр. Тоді щойно укомплектований резервістами навчений і злагоджений вузол зв'язку разом зі своїм батальйоном прибув у Запорізьку область. За кілька днів отримали команду висуватися далі. Коли підійшли до кордону із Донеччиною, колону блокували місцеві жителі.

– Саме тоді я вперше дослав патрон у патронник не в межах занять чи бойових стрільб, – згадує старший лейтенант Олександр Моржецький. – Містян зібралося чимало, незабаром у бік наших машин полетіли камінці. Мені стало трохи ніяково, адже застосовувати зброю нам заборонили. Хіба що в разі крайньої небезпеки. Тож у будь-кого з нас могли просто відібрати автомат...

Це було складним моральним випробуванням. Оскільки проти наших військовослужбовців виступали свої ж громадяни, яких ми клялися захищати. Наступного дня, після повернення колони до місця попередньої дислокації, до бійців батальйонної тактичної групи довели нову директиву, яка дозволяла застосовувати зброю. Але лише для попереджувальних пострілів угору.

Кілька разів розвідники проводили рекогносциров-

ку. Коли ситуація більш-менш стабілізувалася, колона знову вийшла на марш і успішно дісталася до населеного пункту Ялта поблизу Маріуполя. Тут сепаратисти теж не дрімали. До місця розташування постійно навідувалися вороже налаштовані люди. Вони кричали, погрожували...

9 травня батальйонна тактична група брала участь у звільненні захопленого сепаратистами Маріупольського управління МВС. Старший лейтенант Моржецький (позивний «Морж») під час цієї операції перебував у командирській машині за пультом радиста. Один з його підлеглих – старший радіотелефоніст молодший сержант Костянтин Лазаренко – у складі мобільної групи виїхав разом з командиром батальйону для забезпечення зв'язку. Це було його перше серйозне завдання, тож офіцер трохи хвилювався за свого підопічного.

– Командир батальйону поставив завдання знаходитися у командно-штабній машині, тримати зв'язок і слухати радіоефір, – пригадує старший лейтенант Олександр Моржецький. – Спочатку все було спокійно. Аж раптом через навушники почулася стрільба, вигуки, паніка. Я зрозумів, що мій підлеглий потрапив у епіцентр подій і проходить перше бойове хрещення.

Пізніше хлопці розповіли Олександрю, що якоїсь миті в командирську машину БМП-2К, яка рухалася першою і де знаходився зв'язківець Лазаренко, один із сепаратистів вистрілив з РПГ. На щастя, він виявився ненавченим, тому забув зняти захисний ковпачок. Граната не здето-

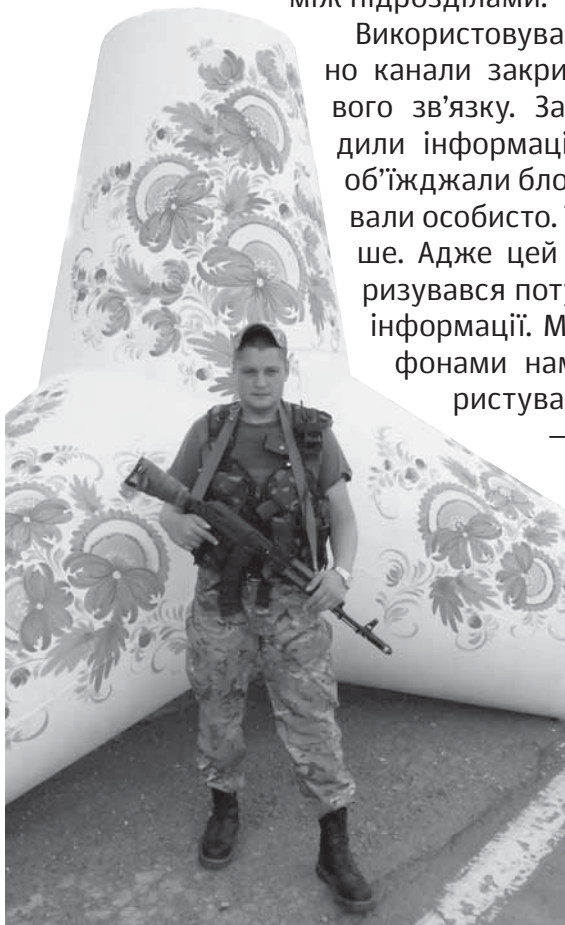
нувала, а просто зрикошетила.

У районі Маріуполя батальйонна тактична група перебувала доти, поки ситуація в місті більш-менш не стабілізувалася. Згодом командир 2-го механізованого батальйону майор Михайло Драпатий відбув у район Авмросіївки накривати новий командний пункт. Тепер перед його підлеглими стояло нове завдання: нести службу на блокпостах і охороняти донецький аеропорт. Долучили до цієї справи і зв'язківців старшого лейтенанта

Моржецького. Вони підсилювали блокпост на кордоні із Запорізькою областю, а також забезпечували зв'язок між підрозділами.

Використовували переважно канали закритого супутникового зв'язку. За потреби доводили інформацію по рації або об'їжджали блокпости і передавали особисто. Так було надійніше. Адже цей період характеризувався потужним «зливом» інформації. Мобільними телефонами намагалися не користуватися взагалі.

– Найперша прикмета того, що телефон прослуховується, – відлуння свого голосу, тобто коли людина сама себе чує, – ділиться досвідом Олександр. – Коли розмовляли про звичайні

сімейні справи з рідними та близькими, цей ефект тривав недовго. Очевидно, ті, що слухали, переконавшись у пересічності розмови, відключали свої пристрої. Якщо ж говорили про щось по службі, ефект відлуння тривав довше.

У режимі охорони блокпоста зв'язківці провели близько місяця. Аж поки не надійшла команда знову збиратися в дорогу. Куди саме – не уточнялося. Про наступне місце призначення уже звикли навіть не цікавитись. Так було надійніше і безпечніше. Коли колона була в готовності, на заміну підрозділам 72-ї омбр прибули військовики батальйону територіальної оборони «Дніпро».

Діставшись Авмросіївки, відразу ж отримали наказ вирушати на Луганщину. Причому їхати мала лише «броня». «Колеса» залишалися до окремого розпорядження.

– У мене в штаті дві БМП і два ГАЗ-66. Тож я не зовсім зрозумів задумку командира. Утім добре знав, що коли колісні машини залишаться, забезпечити командиру закритий зв'язок я не зможу, – пригадує Олександр. – Адже всі необхідні засоби для цього знаходилися саме в кузові ГАЗ-66. Зрештою комбат наказав узяти один «газик» і мінімум особового складу.

Своїм підлеглим Олександр пояснив, що такого «курорту», як раніше, вже не буде. Тож з офіцером залишилися тільки командир радіовідділення старший сержант Юрій Гладченко, старший лінійний наглядач старший солдат Сергій Лагус, командир телефонного відділення

старший сержант Андрій Грогуль, старший радіотелефоніст молодший сержант Костянтин Лазаренко.

До місця призначення – у район між містами Свердловськ і Червонопартизанськ – рухалися дві з половиною доби. А вже через півгодини після прибуття розпочався обстріл.

– Відчуття під час бомбардувань у всіх різні, – говорить Моржецький. – Перший раз, звісно, страшно.

Потім звикаєш. Але, як на мене, головне не це. Під час артилерійських обстрілів, наприклад, людина зазнає більшого стресу, адже їхні наслідки жахливі. Якщо ж триває перестрілка зі стрілецької зброї, то разом із бажанням перемогти супротивника з'являється навіть певний азарт. Лише хвилин через 30-40 по закінченні протистояння починаєш розуміти: усе, що відбувається, – далеко не гра. Все – насправді.

Аби дати відсіч, командир батальйону скомандував розгорнутися артилерії й танкам. Після перших залпів осколково-фугасними сепаратисти дещо притихли. Гвардійці тим часом виставили навкруги секрети.

Час від часу місце розташування колони прострілюва-

ли снайпери. Спроби атакувати робила й сепаратистська піхота. Та командир батальйону майор Михайло Драпатий вчасно приймав адекватні рішення, тож обійшлося без наслідків. Щоправда, відпочити вкотре не вдалося. Оскільки позиції наших військовиків постійно облітали безпілотники ворога, очікували на ймовірний мінометний обстріл.

Аби не наражати на небезпеку особовий склад і зберегти техніку й боєприпаси, о третій годині ночі комбат дав команду рушати далі. Знову мала йти лише «броня», але зв'язківці теж вирушили за командиром. Через дві години дісталися нового району призначення – селища Провалля.

Розосередившись неподалік українсько-російського кордону, кожен підрозділ 72-ї омбр отримав своє завдання. Так, наприклад, 7-ма механізована рота зайняла позиції між населеними пунктами Изварине та Краснодон. Саме тут пролягає шлях, який сепаратисти називають між собою «дорогою життя». По ній Росія досі поставляє їм техніку, боєприпаси, харчі тощо. Цей український підрозділ сепаратисти тоді неабияк зненавиділи. Адже, маючи гаубиці Д-30, наші бійці щосили «огризалися» і заважали отримувати підкріплення.

Ще одним «глевким млинцем» у горлі російсько-сепаратистських військ була 4-та рота. Її позиції обстрілювали просто з російської території.

Одного разу, скануючи радіохвилі на новітніх засобах,

які надійшли зв'язківцям напередодні, вони натрапили на ворожу частоту. За досить короткий проміжок часу вивчили їхні позивні та з'ясували, хто за що відповідає.

– Приміром, «Глобус» – це їхній коректувальник, «Синій головастик» відповідає за реактивну артилерію, «Пітон» – за ПТУРИ, – говорить Олександр Моржецький. – Завдяки таким даним вдалося врятувати батарею наших самохідних артилерійських установок. Почувши, як «Глобус» передавав «Синьому головастику» координати лісосмуги, де розташувалися наші САУ, ми відразу повідомили про це командир батареї. Буквально через хвилину після того, як підрозділ залишив місце розташування, лісосмугу спалили з «Градів».

Ускладнювало ситуацію те, що «прямого контакту» із супротивником не було. Росіяни стріляли з-за

териконів. Наші ж відповіді не могли, адже існувала велика ймовірність завдання удару по російській території. Після масованих обстрілів українським підрозділам довелося трохи відійти. Адже потрібно було поповнити запаси боєприпасів, продовольства, відправити поранених.

На жаль, сподіватися на вчасну і повноцінну допомогу було марно. Перебуваючи безпосередньо в кублі сепаратистів, наше угруповання серйозно ламало їхні плани. Тож вони намагалися будь-що заблокувати українські війська. Час від часу до наших позицій навідувався лише літак, що скидав на землю боєприпаси та продовольство. Коли крилату машину збили вороги, зв'язок із «зовнішнім світом» припинився.

Тим часом обстріли позицій 72-ї омбр почастишали. Над ними вперто кружляли «безпілотні жулики», передаючи дані та коректуючи вогонь. Для того, аби не стати мішенню, наші підрозділи постійно змінювали місце розташування. Разом з усіма маневрував і 2-й механізований батальйон.

Старший лейтенант Моржецький вкотре отримав завдання висуватися у новий район. У машину завантажили майно та чималу кількість боєприпасів до стрілецької зброї, зокрема 26 ящиків з гранатами РПГ. На додачу комбат наказав зв'язківцям узяти на буксир санітарну машину, яка напередодні вийшла з ладу.

Коли ГАЗ-66 долав певну частину шляху, його двигун закипів через перевантаження. «Санітарку» «підхопила» інша машина.

– Я наказав водієві рухатися далі чітко колія в колію, – пригадує Олександр. – А в разі підриву передньої машини об’їжджати її не ліворуч, як зазвичай, а праворуч. Так менше ймовірності натрапити на міну-пастку.

Раптом у голові офіцера ніби щось дзенькнуло... Прийшовши до тями, він зрозумів, що лежить на землі за кілька метрів від машини.

– Перше відчуття – не можу дихати, – пригадує Олександр. – Виявилось, що від удару носом потекла кров і запеклася, а розсічене підборіддя не давало змоги дихати хоча б ротом. Спочатку подумав, що вже помер. Але як тоді відчуваю, що не можу дихати і дуже бо-лить у грудях? Коли з’явилось «зображення», побачив, що кабінку розірвало на шматки, а в кузові усе горить і вибухає.

Аби не задихнутися й жити далі, спробував більше відкрити рот. Намагався підвестися – упав. Подивився на ноги – на місці, хоч і в крові. Рукою спробував доторкнутися – відчуваю. Навіть пальцями поворушив. А ось встати не можу. Поки був зосереджений на своїх відчуттях, поруч осколки косили кущі й траву. Зрозумів, що треба кудись відповзти.

Розпачі додало те, що не можу ніяк повідомити про себе. Згадав про радіостанцію. Поперемикавши, зрозумів, що вона працює лише на прийом. В ефірі саме передавали, що машина зв’язківців підірвалася на керованому фугасі.

– «Трьохсотих» зібрали, решта, напевно, «двохсоті», – почув я в динаміку.

– А де «Морж»? – запитував комбат.

– «Морж», мабуть, «двохсотий», його ніде немає. Він сидів у кабіні, її розтрощило вщент.

Я швидко зрозумів, що колона ось-ось поїде, і почав повзти. Аби залишитися живим, мені потрібно було дістатися протилежного кювету. Там мене принаймні б не дістали осколки. Доповз до дороги і почав махати руками. Мене побачили не відразу. Але наближатися до вибухаючого на кузові арсеналу було небезпечно.

Коли вибухи почали вщухати, мене підібрали. Перша фраза, яку почув від своїх: «Народився у сорочці». Проте я думав інакше: народився у бронешилеті і з дбайливим ангелом-хранителем.

Сашко дійсно врятувався чудом. Адже коли, знаходячись у безпомічному стані, хотів хоч якось дати про себе знати, то автоматично потягнувся за пістолетом, аби вистрілити в повітря. Витягнувши ПМ з розвантажувального жилета, побачив, що від удару об бронешилет його ручка тріснула. Хтозна, яким чудом вдалося вціліти людині, коли навіть залізо не витримало такої сили удару.

Черепно-мозкова травма, контузія, забій черевної порожнини й тулуба, роздрібнення гомілковостопного суглоба у двох місцях, поранення обличчя і стегна – таке діагностували в Олександра лікарі. Але ця війна запам'ятається офіцеру не лише фізичними страждан-

нями. Адже він – один з тих чотирнадцятьох, кого в німечному стані доправили в Росію – країну, військово-службовці якої ще вчора називалися братами, а сьогодні нівечать наших хлопців.

Це сталося після того, коли мобільний госпіталь, де Олександру надали першу допомогу, обстріляли з «Градів». Поранених тоді вирішили евакуювати в буферну зону біля кордону з Російською Федерацією. На перепускному пункті «Гуково» російські прикордонники повідомили нашим хлопцям, що відтепер усіх тяжкопоранених лікуватимуть уже на території сусідньої держави.

Тамтешні лікарі хоч і дивилися на українців скося, проте роботу свою робили. На хлопців тим часом чекало нове випробування – допити співробітниками Слідчого комітету Росії, ФСБ та ГРУ. Для спілкування вони чомусь обрали період з 19-ї до 4-ї години ранку. «Зелені» лейтенантики не гребували допитувати навіть тих, хто у вкрай тяжкому стані знаходився у реанімації.

– Оскільки я був єдиним офіцером серед поранених та ще й начальником зв'язку батальйону, то став для представників спецслужб особливою «мішенню», – пригадує Олександр Моржецький. – Але, дякувати Богу, все минулося. Я монотонно посилався на контузію і на те, що мені важко говорити.

Згодом наших поранених перевели у лікарню в населеному пункті Зверево, а ще через десять днів – у Ростов-на-Дону. Звідти літаком – в Одесу.

Уже перебуваючи на Батьківщині, офіцер довго не міг

оговтатися після пережитого і побаченого. Його мучила одна і та ж думка: як таке може бути, що десь триває війна і гинуть кращі українські сини, а в одному з одеських кафе, приміром, люди спокійно п'ють каву та їдять тістечка? Ніби якась паралельна реальність.

Вийти із цього стану Олександрю допомогла його дружина Олена. Вона пригадувала перші дні їхнього знайомства, місто Полтаву, де вони навчалися і зустрілися. Підтримувала свого чоловіка не лише добрим словом, а й надією на те, що їхня молода сім'я лише починає спільний життєвий шлях, тож минуле пам'ятати потрібно, але жити – майбутнім. І Олена має рацію, адже війна не продовжуватиметься вічно.

Сергій БАСАРАБ

грудень 2015

ВИХІД З ДЕБАЛЬЦЕВОГО

На українські позиції сунули російські танки. Земля двиготіла під ногами. Димова завіса повільно розсіялася і відкрила сіро-блакитне небо буремного Сходу. Десантники добре розуміли: сили – нерівні, тож за наказом командира вимушені були відступати. БТР, в якому знаходились поранені, рухався заднім ходом і відстрілювався. Старший сержант Олександр Кириченко керував діями водія. «Стій!» – раптом скомандував він. Бронетранспортер умить завмер. З-під його заднього колеса зловісно стирчала міна. Її детонатор ледь-ледь не зачепив колісний протектор...

Дебальцівський напрямок залишався найбільш обстрілюваним. Бойовики самопроголошених республік за підтримки російської регулярної армії сподівалися оточити в цьому районі понад двохтисячне українське угруповання. Але плани ворога не здійснилися. Після місяця найзапекліших протистоянь наші підрозділи організовано покидали зону бойових дій. Десантники Миколаївської окремої аеромобільної бригади разом з іншими підрозділами забезпечували їхній плановий відхід.

О третій годині ночі аеромобілісти, серед яких був й Олександр Кириченко, отримали наказ покинути донецький аеропорт і прямувати до населеного пункту Логвинове. До такого напруженого графіка вони вже звикли. На світанку БТри вирушили до заданого району. Для прихованого пересування використовували путівці та «зеленку». Оминувши з правого флангу Логвинове, десантники закріпилися на його околиці. Терористи, звісно, чекали їх. Але, по-перше, не з того боку. По-друге, до їхніх позицій наші хлопці

підійшли досить несподівано, тож бандитам знадобився певний час, аби зорієнтуватися. Вони були настільки ошелешені, що нічим, окрім хаотичного вогню, відповісти не змогли.

На такий ефект десантники і розраховували. Адже вони мали відволікти та затримати противника будь-яким способом. Утім хлопці добре розуміли: це лише початок операції, а більш серйозний розвиток подій – попереду. Так і сталося. Противник, оговтавшись та отримавши потужне підкріплення, явно відчув себе «на коні».

– Ми спостерігали, як зі сторони Горлівки до Логвинового під'їжджають російські Т-72, – згадує Олександр. – Нарахували аж вісім. Слідом за ними – вантажні автомо-

білі. Ймовірно, з піхотою та боєприпасами. Нас розділяла відстань у півтора кілометра.

Ситуація щохвилини загострювалась. Російсько-терористичні сили згрупувались на невеликій ділянці в «зеленці». Під прикриттям артилерії їхні танки почали шикуватись у бойовий порядок. Неозброєним оком було

видно: сепаратисти мали стільки важкого озброєння, що могли перетворити зайняту десантниками місцевість на згарище. До того ж стримувати вісім танків шістьома БТРами було фактично неможливо. Але бійці «взяли курс на рішучість», адже знали, що саме цього дня розпочалося організоване виведення українських підрозділів з-під Дебальцевого на нові рубежі.

– Події розвивалися миттєво. У небо здійнялася зелена ракета, після чого ворожа бронетехніка посунула на наші позиції, відкривши прицільний вогонь з гармат і великокаліберних кулеметів, – говорить Кириченко. – Ми стріляли у відповідь.

Командир батальйону, оцінивши ситуацію, наказав десантникам евакуювати поранених і відходити. Рухатися дорогою було неможливо, адже з усіх боків її прострілювали сепаратисти. Тож довелося маскуватися в нерівностях ландшафту та маневрувати. Олександр керував діями водія. Уся його увага була прикута до лісосмуги, звідки час від часу лунали автоматичні постріли, а також до колії, якою рухався БТР.

Раптом Сашко ніби відчув холодний подих смерті. Колесо бойової машини вивернуло з-під землі край міни. Детонатор смертоносної вибухівки ледь-ледь не зачепив колісний протектор. Не гаючи часу, десантник заходився знешкоджувати її.

– Мої руки діяли автоматично, – пригадує старший сержант Кириченко. – Хоча поруч свистіли кулі й лунали вибухи, мої дії були холоднокрівними та чіткими. Адже

один непевний рух міг вартувати не лише мого життя, а й життя моїх підлеглих і поранених.

Управшись із небезпечною знахідкою, десантник помітив поруч із машиною ще декілька протитанкових мін. Сепаратисти явно не поскупилися, аби «засіяти» цим убивчим залізниччям ціле поле.

– Поки я знешкоджував решту мін, ворожому гранатометнику вдалося зайняти вигідну позицію. Тож щойно ми рушили далі, у бортовий захист влучила граната, – продовжує Олександр. – З БТРа почувся крик. Усі, хто знаходився всередині, вискочили. «Машина боєготова?», – запитав я. «По приладах – так», – відповів мені водій.

Щойно всі зайняли свої місця – друге влучання. Тепер БТР остаточно вийшов з ладу. Заступник командира взводу прийняв рішення відходити пішки.

Забравши поранених, вирушили до лісосмуги. Саме в

цей момент на допомогу аеромобілістам прийшов український танк. А до того він маневрував полем і вів нерівний бій з трьома російськими.

– Поки ми відходили до лісосмуги, бачили, як наші танкісти один за одним успішно спалили три російські Т-72, – розповідає Олександр. – Помітивши наш загін, екіпаж відчайдухів стрімголов помчав нам на допомогу. Щільність вогню була такою, що ми чули, як кулі, проскакуючи через траки бойової машини, виконували свої пронизливі «арії свисту» у супроводі потужного артилерійського оркестру. Десантники швидко застрибнули на «броню» – і танк вирушив у безпечне місце.

Вже після бою Олександр звернув увагу на свою куртку. Вона була розірвана – осколок зайшов з одного боку і під бронешилетом вийшов з іншого. Як виявилось, цей «сюрприз» був не єдиний: у газовій камері Олександрового автомата застряг ще один осколок.

За участь у забезпеченні виходу українських військ з Дебальцівського плацдарму Президент України нагородив відважного десантника орденом «За мужність» III ступеня.

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

березень 2015

ПОЛЕ БОЮ – ТЕРМІНАЛ

Ротаційний загін батальйону 91-го окремого інженерно-саперного полку під командуванням майора Валерія Рудя потрапив під нещадний ворожий обстріл, як тільки його «броня» влетіла під розбитий термінал донецького аеропорту.

В абсолютній темряві під «дощем» з металу та бетону не можна було підняти й голови. Більше двох годин сапери нерухомо клякли на мерзлій землі. Коли трохи вщухло, до них пробралися свої. Наказали всім, наче малюкам у дитячому садочку, взятися за руки. Таким способом хлопців «змійкою» втягнули в будівлю.

– Слава Богу, без втрат, – з полегшенням зітхнули майстри саперної справи. Та, як виявилось, – зарано. Далі було ще «веселіше». Три тижні поспіль по кілька разів на добу сепаратисти активно штурмували їхні позиції. І вдень, і вночі стихійно виникали вогневі бої з диверсійними групами ворога. Тривала малопомітна мінна війна. Як сапер

Валерій швидко вивчив кожен камінчик на підлозі перших двох поверхів старого терміналу, уся територія була промаркована його позначками. У підвалах засів ворог. Третій поверх також був захоплений ним. З кількасот метрів з півдня та півночі з капітальних укріплень біла його «мала артилерія». Сходові прольоти між поверхами треба було долати швидше трьох секунд, бо на відлуння кроків зверху сипались гранати. Інші території хлопці вивчали і мінували «на пузі», особливо навколо виходів з підвалів, звідки вороги, як таргани, лізли за найменшої нагоди.

– Вірите, – розповідає Валерій, – я за кілька місяців війни набув професійного досвіду більше, ніж за всі роки навчання в київських суворовському та артилерійському училищах, служби в лінійних частинах. Не кажучи вже про такі дрібниці для кадрового офіцера, як вміння стріляти з усіх видів стрілецької зброї навіть на звук або спалах, про чітке, доведене до автоматизму, знання своєї військової спеціальності. У мене як командира за цю війну в голові склалась єдина система знань і вмінь. Я навчився бачити поле бою як цільну динамічну та керовану мною картину. А ще в мені виявився творчий фаховий талант. При захисті нового та старого терміналів я не тільки випробував усі відомі армійським саперам методи мінування та розмінування, але й експериментував зі способами їхнього поєднання з такими, наприклад, тактичними діями, як маневр вогнем і підрозділом.

Розповім, як ми взяли третій поверх старого терміналу. Разом з нами позиції тримали десантники

79-ї аеромобільної бригади під командуванням офіцера з позивним «Грифон». Ми разом з ним планували і готували цей штурм протягом двох діб. Я з підлеглими непомітно змінив схему загороджувального мінування над підвальним комплексом, виставив невеличкі направлені вибухові поля на шляхах імовірного відступу бойовиків. Десантники тим часом вогнем витісняли ворожих снайперів і гранатометників від «гнізд», з яких вони могли завадити атакуючій групі.

По готовності ми з «Грифоном» наказали підлеглим підготувати по декілька боєкомплектів, заряджених виключно трасуючими кулями. Розрахунок був на ефект несподіванки, хвилинну розгубленість і паніку ворога. Ні ми, ні терористи зазвичай з міркувань маскування позицій такими набоями не користувались. Тому наша задумка дуже гарно вписувалась у загальний план. Вночі підрозділ десантників відійшов від займаних позицій, очистивши для групи штурму та вогневого прикриття лінію атаки, і з нових укріплень ударив трасерами по лінії захисту сепаратистів. Основна група також завдала при-

гнічучий вогневий удар тими ж таки трасерами, після чого кількома ланками у дві хвили пішла на штурм третього поверху. З гордістю скажу, що це було професійно та красиво: мерехтлива злива куль неначе вимила з будівлі всю сепаратистську нечисть, а її відступ було чутно по тому, як спрацьовували під ворожими ногами наші міни...

Потім розлючений ворог дві доби контратакував посилені відвойованим поверхом українські позиції. Та, зрозумівши марність своїх спроб, подальші бої вони вели доволі кволо. І все було б нічого, але на ділянках перед лінією оборони «кіборгів» почали розкладатись трупи вбитих сепаратистів. Рудь підійшов до вирішення проблеми атакою в лоб.

– Алло, Донецк? Милиция?

– Представьтесь, пожалуйста.

– Вот что, товарищ майор донецкой милиции, передайте друзьям вашим из Дэ-Эн-Эр, что завтра с двенадцати дня в аэропорту украинцы на время прекратят огонь. Пусть подгоняют тракторную технику, собирают трупы братские... Броню не пустим, по тракторам бить не будем до самого их отъезда... Кто говорит? Украина! – зателефонував він за номером «102» та зрозумілою для місцевих мовою запропонував варіант вивезення тіл загиблих сепаратистів.

Через деякий час після цього дзвінка по позиціях на терміналі найманці вдарили з усіх навколишніх стрілецьких та артилерійських засобів. Проте на завтра о дванад-

цятій на нейтральну смугу обережно заповзли трактори з причепами. Сепаратисти під наглядом українців зібрали тіла своїх загиблих і подалися геть.

Між двома ротаціями в старий і новий термінали аеропорту і після них Валерій з підрозділами свого батальйону виконав десятки інженерно-саперних, розвідувальних, конвойних бойових завдань у Пісках, Тоненькому, Луганському, Миронівці тощо.

За шість місяців АТО події вже почали зливатися у свідомості воїна в одну суцільну стрічку. Та деякі випадки, наприклад з автомобілем КАМАЗ з написом на кабіні «Добрий», закарбувалися в пам'яті назавжди. Одного дня за бойовим розпоряджен-

ням командира частини невеличка група під контролем Валерія Рудя мінувала проміжки в розривах районів оборони. Його група через специфіку та секретність завдання не була численною і діяла у відриві від основних сил. Тому майор звично сховав «броню» в нерівностях ландшафту і до завданої смуги мінування наказав рухатись потайки.

І як нагорода за обережність – за кілька сотень метрів від дозору раптом нізвідки з'явився КАМАЗ із російськими розпізнавальними знаками. З нього вискочили добре екіповані вояки і, як у відомому анекдоті, доставши топографічні карти, почали звірятись із місцевістю... Валерій миттю зрозумів, що його групу ось-ось викриють, тож єдиний шанс на порятунок і водночас на перемогу – у блискавичній атаці. У гарячковому передчутті успіху він направив на фланги від авто своїх підлеглих з особистими розпорядженнями на бій, дав окреме завдання водію-механіку бойової машини піхоти, якого в батальйоні за хоробрість усі називали виключно на ім'я та по батькові – Миколою Миколайовичем.

Сапери, підібравшись ближче, непомітно взяли терористів у напівкільце. Першим ударив з автомата по кабіні КАМАЗа сам Рудь, що для його хлопців було сигналом стріляти. Ворог якимось підозріло швидко оцінив, що опинився у вогневому мішку і, покинувши автомобіль, почав злагоджено відступати перебіжками, відстрілюючись і розосереджуючись. Сили сторін були приблизно рівні, але крапку в бою поставила неочікувана для росіян і тро-

хи театральна поява з балки ревучого БМП відчайдушного Миколи Миколайовича. Хто знає, як би склався цей бій, якби терористи знали про відсутність у башті навідника-оператора, роль якого на період виконання секретного завдання взяв на себе Валерій. Та окупанти, забувши про гранатомети за спинами, вшилися в різних напрямках.

– КАМАЗ з іменем «Добрий» має служити добрим людям, а не всякій там наволочі, – сміявся Рудь зі своїми саперами вже на запасних позиціях, розбираючи трофеї: – Ось два автомати хлопчики нам подарували... Купу спорядження... Документи якісь...

З документів, як потім підтвердила розвідка, виходило, що сапери відбили нову машину в особового

складу розвідувально-диверсійної групи з 25-го полку спеціального призначення Збройних сил РФ.

...Ми розмовляли з майором Рудем у наметі пізно ввечері. Він поспішав, бо очікував виїзду за мобілізованим поповненням. Але тільки мова зайшла про його 91-й інженерно-саперний полк, ще затримався.

– Полком пишаюсь! А сучасним росіянам передаю привіт. Нехай знають: жоден «брат» не буде довго гуляти по моїй домівці зі зброєю в руках. Обіймаю «родичів північних» міцно і підписуюсь: майор Збройних Сил України «Братішка».

Віктор ШЕВЧЕНКО

березень 2015

ЗАЛІЗНІ ВОЇНИ

Його миттєва реакція врятувала життя екіпажу САУ «Акація». Влітку 2014 року біля населеного пункту Георгіївка артилеристи вели безперервний вогонь по противнику, щоб дати можливість нашим військам здійснити прорив із луганського аеропорту й вивезти звідти поранених. Гармаші знищили ворожий «Град» і мінометну службу терористів. Несподівано замкнуло електропроводку, і всередині бойової машини все зайнялося за лічені секунди

Старший навідник Олег Труш відчув запах горілої тканини і запитав хлопців, що це може тліти. Порох у самохідці був всюди, бо він висипається з гільз, а зібрати його неможливо. Прапорщик глянув униз і відразу побачив спалах! Встиг крикнути: «Всі з машини!» Коли вилазив сам, полум'я вже виривалося назовні. Олег дістав 50 відсотків опіків шкіри.

До цього злочасного випадку екіпаж «Акації» з 1-ї окремої танкової бригади вже півтора місяця воював в підпорядкуванні колег з 30-ї окремої механізованої. Разом закріплювалися на рубежах при підходах до Старої Краснянки й Рубіжного. Перший бойовий досвід гончарівські артилеристи здобули саме там. Через те, що в мирний час посади механіків-водіїв обіймали строковики, в зоні АТО таких фахівців катастрофічно бракувало. Головному сержанту батареї прапорщику Олегу Трушу довелося терміново в бойових умовах стати навідником.

Також у батареї механіками-водіями стали офіцери. Наприклад, за важелі сіли капітан Радченко та полковник Кириченко.

Підрозділи гончарівської танкової бригади в зоні АТО були придані багатьом військовим формуванням. І вони робили все, що було в їхніх силах. Ніхто тоді не думав, що про їхні подвиги згадуватимуть у контексті інших бригад. Та про досягнення танкістів, зенітників та артилеристів 1-ї танкової можна говорити годинами, і вони не менш видатні та важливі, ніж, скажімо, бойові здобутки

десантників або ж спецпризначенців. Адже бійці цієї військової частини виходили з Дебальцевого, відстоювали луганський та донецький аеропорти, билися з ворогом за численні населені пункти.

О четвертій ранку 19 червня артилеристам вказали ціль, по якій треба було відпрацювати.

– Пролунала команда: «До бою!» Ми побігли до САУ. Не знаю, яким чином, але по нас та машинах почали працювати ворожі міномети, – згадує Олег Труш. Тоді вперше побачив поранених товаришів і зрозумів всю небезпеку «руського миру». У нас було чотири «Акації», на підкріплення дали мінометну службу з іншої військової частини. Але офіцера там не було, на його посаді перебував мобілізований. Тож командир нашої батареї майор Ющенко взяв обов'язки на себе. Бійці кажуть, що викла-

дався на 200 відсотків. Важко було і тому, що працювати доводилося переважно вночі.

А ніч приносила і свої «сюрпризи». Одного разу на українські позиції майже відкрито пішли кадировці. Наші за безпеки виставляли так звані «секрети». Повз один із них і пройшли найманці, не ховаючись і голосно розмовляючи російською зі специфічним для цих народів акцентом. «Секрет» швидко передав їхні координати і командир батареї спрацював вчасно.

Перші місяці протистояння були найгарячішими. А воювати із невидимим ворогом – найважче. Артилерія стояла вздовж доріг. Тож визначити потрібні координати, проїжджаючи легковим автомобілем з GPS-навігатором, місцевим прихильникам сепаратистів було нескладно. Отримавши такі дані, найманці ставили міномет на «газель» і били по наших, а потім дуже швидко тікали геть. Терористи тоді так знахабніли, що почали виставляти свої БМП та БТри між житловими будинками в самому Рубіжному. Ситуація загострювалась з кожним днем. Бойовики укріплювались у місті, а в шахтах влаштовували місця дислокації і склади з боєприпасами.

Та вже за місяць їх там не було. Паралельно йшли вдалі бої за Єверодонецьк. А потім артпідрозділи 1-ї танкової перекинули на підтримку десантників під час зачистки місцевості в районах Трьохізбенки, Райгородка та Капітанового. Адже, як кажуть командири, ні піхота, ні танкісти не підуть у масштабний наступ, поки не буде підтримки з боку артилерії.

Тож найбільш масованих обстрілів по противнику на Луганському напрямку завдали саме гончарівські фахівці. Увесь дивізіон 1-ї танкової бригади передали в підпорядкування 128-ї окремої гірсько-піхотної бригади. Її командир полковник Сергій Шептало дуже зрадів цьому, адже всі його артпідрозділи 2014 року перебували в Донецькій області.

Він казав гармашам із Гончарівського: «Я можу зараз сказати своїм бійцям, що за 5-6 кілометрів стоїть артдивізіон, який може їх прикрити. Уявляєте, яка це для них моральна підтримка!».

Захист аеропорту «Донецьк» в усіх асоціюється із «кіборгами». Та не менше сил і життів поклали ті, хто був поруч. Серед них танкісти й мінометники 1-ї окремої танкової бригади. Ім'я безстрашного танкіста Володимира Татарчука з позивним «Теща» стало відомим на всю Україну. Він загинув, як герой. Подвиг танкіста, який під прицілом ворога доправляв «кіборгам» через злітну смугу харчі й набої, не забуде ніхто. Він був тоді чи не єдиним рятівником бійців та взірцем для наслідування.

Екіпаж іншого гончарівського танка Т-64 БМ «Булат» теж виконував таку місію. Одного разу, повертаючись із аеропорту, навідник машини старший прапорщик Володимир Бакуменко побачив

ворожу позицію відразу біля злітної смуги й доповів командирі.

Рішення, яке прийняли танкісти, увійшло в історію. «Булат» за секунди розігнали до неймовірної швидкості й, пролітаючи в буквальному сенсі цього слова повз заїмку, з його гармати влучно вистрілили по ворогу. Знявши цей епізод на відео, сепаратисти назвали його «Летаючий танк» та виклали в Інтернет.

Поки танкісти робили свою справу, їх підтримували побратими – мінометники. Закріпившись у Пісках, вони мали накривати вогнем ті райони, де укріплювалися бандформування. Командир мінометників майор Олександр Окусок згадує: «У грудні 2014-го бої стали більш жорсткими, а в січні 2015-го було зовсім гаряче. Артилерія противника поливала нас добряче. Російські танки почали працювати відкрито: виходили на пряму наводку та розстрілювали термінал упритул».

У тому, що проти захисників аеропорту воювали не цивільні мешканці Донбасу, а елітні підрозділи РФ, майор Олександр Окусок впевнений, бо ціллю його воїнів була саме Псковська дивізія: – Вони йшли штурмом сотнями, немов сарана. Я просто насипав туди мінами. Вони підступали до терміналу з півночі, а нам доводилося їх вражати з півдня. Між нами було 7 км. Танки так далеко не поцілять. Тож надія була тільки на нас. Підрозділи артилерії також накривали цю піхоту. І щойно таке траплялося, окупанти відразу ж просили перемир'я: забрати своїх «двохсотих».

Наші мінометники працювали по черзі: одні стріляли, другі розвантажували боеприпаси. Потім мінялися.

Неабияку мужність виявили воїни 1-ї окремої танкової бригади і в луганському аеропорту. Неймовірним здається, що всі, хто охороняв летовище протягом 2,5 місяця, залишилися живі. Офіцери кажуть, що коли дивилися фільми про Другу світову та читали книжки, все уявлялося інакше. Картина змінилася з першими пораненими і першими обстрілами.

Майор Окусок каже, що спершу, можливо, не вистачало командирського напору, і бійці боялися вийти з окопів. Тоді офіцер почав застосовувати тактику «роби, як я»: сам заряджав міномет, сам стріляв. Підлеглі дивилися і повторювали. Почали довіряти.

– В аеропорту з нами стояли ще дві бригади – 80-та і 25-та. У них на озброєнні були кулемети та БМП, а в нас – вогнемети та гранатомети, – розповідає майор. – Коли ми почали давати відповідь, все затихало.

Артилеристи працювали без планшетів – під рукою лише карта та лінійка. І було тільки два офіцери, які могли керувати вогнем, – полковник Таранюк та майор Оку-

сок. Кожен з них і взяв на себе керівництво мінометними взводами.

Начальник інженерної служби 1-ї танкової полковник Олександр Лютик організував встановлення мінних загороджень навколо летовища. Офіцер запевняє, що там було настільки надійно, що і муха б не пролетіла. А з боку лісосмуги встановили сигнальні міни на випадок, якщо б хтось із цивільних йшов, – щоб не напорівся на бойові. Дозор виставили так, аби у кожного був свій сектор обстрілу. Кожен знав, що робити, коли помітить небезпеку. Тож летовище перебувало під пильним наглядом. Проте ворожі снаряди долітали. На початку блокади бійці ховались у двоповерховій будівлі. Та набої пропалювали її з даху аж до першого поверху. І згодом довелось освоювати бомбосховище.

Найбільше дісталось тим, хто залишився на території летовища після відходу головних сил. Зв'язок із ними постійно переривався, а якщо полковнику Лютику і вдавалося до них додзвонитися, він подумки повторював: «Аби не востаннє з ними говорив». На жаль, не всім судилося вийти живими. Вони ціною власних життів змогли зупинити російську чуму, яка шаленими темпами ширилася Донбасом. Хто цього не відчув на собі, може висловити думку, що такі людські жертви марні й невиправдані. Та ті, хто по-справжньому боронив і боронить нашу землю, говорять зовсім інакше: «Нам це вдалося...».

Галина ЖОЛТІКОВА

травень 2016

ПЕКЛО ДЛЯ «СОМАЛІ»

18 січня 2015 відбулась одна з найяскравіших подій у боях за аеропорт «Донецьк». Наші танкісти здійснили зухвалий рейд у лігво російських найманців у селищі Спартак, де підірвали Путилівський міст разом з бронетехнікою і складом боєприпасів

ПУТИЛІВСЬКИЙ МІСТ

7 січня в штаб 1-ї окремої танкової бригади надійшла шифротелеграма – негайно відправити в зону АТО підготовлену танкову роту. Командування ухвалило рішення виділити підрозділ зі складу 3-го танкового батальйону Валерія Кащішина.

Кащішин – професіонал своєї справи. Його батальйон був стовідсотково сформований із мобілізованих військовослужбовців. Тож три місяці, відведені на їхню підготовку, активно тренувалися. Під час бойового злагодження командир вчив своїх підлеглих зокрема й того, як діяти екіпажу в разі потрапляння в засідку. Для імітації умов реального бою один із взводів, який був у за-

сідці, відкривав вогонь холостими зарядами з ближньої дистанції по іншому, який рухався в похідній колоні. Атакованим належало негайно розвернутися і миттєво завдати удар у відповідь. Надалі ця комбатівська наука неабияк стала у пригоді. А танкісти й гадки не мали, укотре заводячи по тривозі бойові машини, що вже за кілька днів їм доведеться опинитися на вістрі зухвалого танкового рейду.

Рота прибула в АТО 17 січня. Чотири танки під командуванням комроти Коломійця направили в район Волновахи. А два інші взводи, шість танків, – під Донецьк. Відразу по прибутті у Водяне їх обстріляли з «Градів», але пощастило. Та все ж дві бойові машини зазнали незна-

чних пошкоджень, і їхній ремонт потребував часу. Наступного ранку танкісти отримали наказ висунутися в район одного з передових опорних пунктів АТО – «Зеніт», який розміщувався в бункері частини ППО поблизу селища Опитне. Туди і направився зведений взвод під командуванням лейтенанта Івана Ждана.

О 10-й ранку комвзводу прибув до керівника «Зеніту» для отримання бойового завдання. Спустився разом зі своїми командирами екіпажів у штабний відсік бункера. Коли гончарівці зайшли для доповіді, аж завмерли від несподіванки: на них очікував особисто начальник Генерального штабу Збройних Сил України Віктор Муженко. Також були присутні командувач Високомобільних десантних військ Михайло Забродський і командир «Зеніту» – полковник з позивним «Граф». Відразу перейшли до справи. Танкістам спільно з 1-м батальйоном 95-ї аеромобільної бригади належало атакувати селище Спартак, захопити його, вийти до Путилівського мосту. А далі, закріпившись у тому районі, забезпечити висування групи саперів, яка мала знищити міст.

Путилівська розв'язка була зручним для російських підрозділів пунктом, з якого батальйон «Сомалі» щоразу висувався з Донецька й атакував українські позиції в

новому терміналі аеропорту, а також наші конвої забезпечення, позиції в Опитному і на самому «Зеніті». Селище Спартак слугувало противнику за плацдарм, де російські найманці утримували окремі опорні пункти і вели спостереження за аеропортом. Тому, щоб уберегти від флангових атак і ворожих коректувальників конвої в новий термінал і шляхи постачання, танкісти разом із піхотою мали вибити противника зі Спартака та не допустити перекидання резервів через Путилівський міст.

Відстань від «Зеніту» до Спартака лише 3,5 кілометра. Але її належало пройти з боєм. Інформації про противника майже не було. Як і щодо мінних пасток, які він влаштував.

Атаку почали о 12-й годині. Зі складу батальйону десантників з танкістами в бій пішло шість БТРів. Крім позивного командира, дізнатися більше про тих, з ким йдуть пліч-о-пліч, не встигли.

Бій розпочався з того, що «жданівці» прямою наводкою знесли спостережні пункти противника на шахті «Бутовка». Наступною їхньою ціллю став передовий блокпост на околиці Спартака.

Оговтавшись від несподіванки, «сепари» почали вести вогонь у відповідь із одного з будинків зі стрілецької зброї і гранатометів. Десантники відповідали. Під їхнім прикриттям чотири танки зайшли в Спартак і попрямували вулицею на міст. Більше в селищі організованого опору не було. Вочевидь, «ватники» не очікували таких сміливих і зухвалих дій наших воїнів. Їхні автомати зупинити танки не могли. А спроби ворожих гранатометників наблизитися закінчилися для них втратами.

Далі події розвивались, як у касовому бойовику. Десантники відстали і залишилися далеко позаду. Лейтенант Ждан і замкомвзводу старшина Анатолій Скрицький намагалися зв'язатися з командним пунктом або з ними. Та все марно. Зв'язок навіть на такій короткій відстані не працював. Противник застосовував радіоперешкоди. Стало зрозуміло, що і сапери не підйдуть. А дії танків без прикриття в населеному пункті вкрай ризиковані. Але Ждан вирішив виконати завдання за всяку ціну. Офіцер залишив два танки позаду, щоб прикри-

вали шляхи відходу, а сам разом з бойовою машиною старшини попрямував на міст. Командир танка Анатолій Скрицький був найстаршим бійцем у батальйоні. Йому виповнилося 58 років,

і підлеглі з повагою називали його «Старий». Він знав бойову машину досконало, адже ще 1975 року служив в Угорщині у танкових військах. На війну пішов добровольцем. І з російськими окупантами в нього були свої рахунки – в АТО загинув його племінник, десантник 95-ї аеромобільної бригади Олексій Шевченко.

T-64 Ждана вилетів на міст першим, раптово, з-за повороту. Скрицький – слідом за ним. Українці відразу побачили цілі. Три танки противника стояли під Путилівським мостом кормою до наших. Їхні екіпажі спішно завантажували боєкомплект – готувалися виїхати на звуки бою в Спартаку. Під мостом стояла й інша бронетехніка, вантажівки і легковики. Виявилося, що там російські найманці з батальйону «Сомалі» обладнали ще й склад боєприпасів! Один із солдатів, що завантажував снаряди, побачивши бойові машини із українськими прапорами, просто заціпенів зі снарядом у руках. Скрицький запитав у навідника: «Бачиш ціль?» – «Так». – «Стріляй!» Все почало горіти, вибухати. Збігли лічені секунди, а під

мостом вже вирувало справжнє пекло. Бойовики «Сомали» не могли чинити опір. А наші танки били по них майже впритул. Від вибуху ворожої техніки та боєприпасів міст обвалився! Два танкові екіпажі впоралися і без саперів!

Переконавшись, що міст зруйнований, Ждан вирішив відходити. І тут з провулка, із засідки, просто на танк Скрицького вилетів російський Т-72. Дистанція якихось 50 метрів! Українці тільки розпочали рух, тому російський танкіст вистрелив без перешкод. Пряме влучення – і Т-64 завмер. «Зараз пролунає другий постріл і побратимів доб'ють, треба виручати», – промайнуло в голові Ждана. Та «сепари» не встигли порадіти перемозі. Екіпаж Івана зреагував миттєво – повернути башту і здійснити другий постріл Т-72 вже не встиг, бо кумулятивний постріл від українців виявився гіршим за нокаут. Добивати не довелося. З російського танка так ніхто і не вистрибнув.

Старшина Скрицький разом із механіком-водієм Сергієм Кушніром і навідником Андрієм Гуменюком перебралися на броню танка Ждана. Виїжджали під щільним обстрілом. Гуменюка прошила кулеметна черга, пробила йому печінку, вирвала нирку. Ще й ворожа граната рвонула позаду... «Старий» підтягнув пораненого бійця вище на башту танка, аж раптом вона почала крутитися – навідник хотів вдарити по «сепарському» танку, який наздоганяв українців. Сергій Кушнір не втримався від такого неочікуваного маневру, впав з башти. Його обличчя і груди заливала кров. Старшина на все життя запам'ятав його

яскраво-блакитні очі... Всі були впевнені, що Сергій загинув. На щастя, танкіст вижив, потрапивши в полон. Згодом «сепаратисти» вивели його Донецьком як «кіборга». Після того, як Сергій впав, Скрицький ще сильніше обійняв Андрія Гуменюка, запитав: «Ти живий?» Той підняв ліву руку – живий! На ходу зробив йому знеболювальний укол. Біля шахти «Бутовка»

по наших знову почали гатити. В «Старого» влучили дві кулі. Пробили взуття (танкісти були у валянках), але тіло не зачепили! «Жданівці», прориваючись на швидкості і стріляючи в усі боки по спалахах, дивом вціліли. Під час відходу ще один наш танк був підбитий, а його екіпаж потрапив у полон. Двоє з безстрашних українців – Богдан Пантюшенко та Іван Ляса – залишаються в полоні сепаратистів і досі.

Результат операції – Путилівський міст, чотири російські танки, БТР, кілька легковиків і вантажівок, склад боєприпасів знищені. Коли Ждан і Скрицький повернулися в підрозділ, фотографії знищених під Путилівським мостом «сепарських» танків облетіли всі інформантства.

– Ввечері мені особисто зателефонував Президент

України Петро Порошенко, – згадує старшина Анатолій Скрицький. – Подякував за подвиг, пообіцяв, що нагородить усіх, хто відзначився. І вже за дев'ять днів я та мої побратими отримали ордени «За мужність» III ступеня.

Після бою біля Путилівського мосту в Інтернеті з'явилося відео, де бойовики з батальйону «Сомалі» брехали, що підрозділ «укропів» хотів прорватися в Донецьк, але вони відбили атаку, загнали танки під міст і завалили його на них. Нібито навіть знищили понад 30 «укропів». Але українців там було лише 12! Це механік-водій Сергій Кушнір, навідник гармати Андрій Гуменюк, командир танка Анатолій Ткаченко, механік-водій Дмитро Кірган, навідник Валерій Войготов, командир взводу Іван Ждан, механік-водій Віталій Добровольський, навідник Тарас Теодорович і старшина Скрицький.

ДОСВІД У ЗАПАС НЕ ЙДЕ

Свого часу Анатолій Скрицький довго оббивав поріг військкомату, щоб потрапити в зону АТО. Чоловіку постійно відмовляли через поважний вік. А потім вийшов Указ Президента, що можна призивати чоловіків до 60 років. Саме в цей час у зоні АТО загинув племінник Скрицького Олексій. Після цього доброволець вже не міг залишатися вдома. Військкому сказав: «Все, тепер відмовити не зможете. Вийшло розпорядження Президента». Той відповів: «Якраз є рознарядка на танкістів. Ви ж під час строкової служби були танкістом?» Через кілька днів Скрицькому

зателефонували: «Не передумали? Тоді завтра вранці чекаємо у військкоматі».

Анатолій Петрович потрапив до підрозділу, стовідсотково сформованого з мобілізованих військовослужбовців. Там Скрицький став найстаршим бійцем батальйону, йому дали позивний «Старий».

Після підриву Путилівського мосту Ждан і Скрицький залишилися на «Зеніті» і взяли активну участь у всіх наступних боях. У 95-й бригаді був танк «Сірко». Його назвали екіпажу безстрашного старшини замість втраченого. Скрицький неодноразово виїжджав на злітну смугу, викликав вогонь на себе і бив по вогневих точках ворога, щоб полегшити становище наших воїнів, які з останніх сил стояли на смерть у новому терміналі аеропорту. Пізніше, під час боїв під Горлівкою, від сепаратистів надійшла інформація, що «Сірко» знищив дві самохідні артилерійські установки і БТР російських найманців. У тих було двадцять «двохсотих» і понад сорок «трьохсотих». Потім була Авдіївка. Там танкістів обстрілювали, як за розкладом. Гатити з усіх видів озброєння починали о пів на дев'яту вечора, а стихала «сепарська тріскотня» о п'ятій ранку...

На початку квітня 2016 року в Чернівцях відбулася церемонія нагородження орденом «Народний Герой України». Серед тих, хто отримав цю високу нагороду, був і танкіст 1-ї окремої танкової бригади Анатолій Скрицький.

– Уявляєте, тільки в 58 років, коли демобілізувався після року служби в зоні АТО, я зрозумів, яке моє покликання в житті, – сказав під час церемонії нагородження Анатолій Петрович. – Нарешті зрозумів, що ніякий я не інженер-будівельник чи приватний підприємець, а справжнісінький танкіст!

Після «дембеля» герой тільки два місяці відпочивав удома. Його досвід став затребуваним в одному із новостворених танкових підрозділів силового відомства. І Скрицький без вагань пристав на пропозицію стати там замкомвзводу. Незабаром танкісти знову вирушають у зону АТО, щоб остаточно вигнати з нашої землі російських найманців.

Юрій КУЗНЕЦОВ

травень 2016

ШИБАЙГОЛОВА

Кажуть, людські долі чітко розписані в небесній канцелярії. Кожному визначена своя дорога, зійти з якої неможливо. Інколи вона всипана пелюстками троянд, інколи – їхніми шипами... І перше, і друге вже було в житті старшого лейтенанта Олександра Псарюка – командира роти 72-ї окремої механізованої бригади. Попри молодий вік, йому вже довелося пізнати радість народження дитини і відчуття горе війни.

До справжніх життєвих випробувань було ще далеко, коли він малим хлопчиком проводжав поглядом чоловіків у погонах. У родині Олександра військових не було, можливо, саме тому в одностроях він вбачав щось утаємничене та недосяжне. А щоб прочинити двері до «таємниці», вирішив сам стати військовим.

Його мрія здійснилася 2009 року, коли юнак вступив на факультет бойового застосування військ Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Так він змінив київські каштани на львівський дощ. Навчаючись у Львові, Олександр переконався у правильності зробленого вибору. Високопатріотична атмосфера міста наповнювала курсанта щирою любов'ю до рідної землі. Та найбільше він був гордий тим, що відтепер матиме за честь бути в перших лавах захисників України. Його дитяча «таємниця» стала невід'ємною частиною дорослого життя.

Як людина серйозних життєвих намірів, Олександр не став зволікати і з одруженням. Ще під час навчання у військовій академії познайомився із прекрасною дівчиною Наталею. Вона не змогла встояти перед чарами майбутнього командира й віддала йому свої руку та серце.

Першим гарнізоном молодого сім'ї стала Біла Церква. У 2013 році лейтенанта Олександра Псарюка призначили на посаду командира взводу 72-ї окремої механізованої бригади. Там молодий офіцер розпочав активно осягати практичні премудрості командирської роботи. Навчав бійців дій у складі відділення, взводу, ділився знаннями, здобутими у військовому виші. Натхнення у службі додавала ще одна важлива подія у сім'ї офіцерського по-

дружжя – народження довгоочікуваної донечки Злати.

Офіцери того року випуску напевне пам'ятають: до сумнозвісних подій на Сході України вони лише по кілька разів набували полігонної практики, а далі – реальна війна. У березні 2014 року, коли в державі оголосили особливий період, підрозділи 72-ї окремої механізованої бригади привели у відповідні ступені бойової готовності. Лейтенант Олександр Псарюк на той час уже встиг зажити слави одного із найдосвідченіших командирів взводу, тож у складі першої батальйонної тактичної групи відправився на тоді ще невідомий йому Донбас. Там бійці утримували блокпости, витіснили сепаратистів з їхніх позицій. Підрозділ молодого офіцера понад два місяці поспіль провів під шквальним вогнем з ворожих «Градів», артилерії та мінометів.

Один з боїв, напевне, Олександр пам'ятатиме все життя. Вони обороняли тоді важливий об'єкт у Червонопартизанську Луганської області. Ситуація складалася не на користь гвардійців 72-ї. Будь-якої хвилини сепаратисти могли оточити взводний опорний пункт лейтенанта Псарюка. Якоїсь миті лейтенант скомандував одному з відділень: «До машини!» Сам теж заскочив на «броню» і наказав мчати просто до ворожих позицій. Бойова машина піхоти на великій швидкості пронеслася просто по головах сепаратистів, розрядивши по них увесь боєкомплект. «Сепари» були одночасно ошелешені, розгублені й налякані такими діями українських бійців. Ті, що залишилися живими, тікали в різні боки...

Коли відділення на чолі з командиром взводу повернулося на свої позиції, решта наших бійців радісно зустріли героїв. Після цього випадку за Олександром закріпилася слава відчайдуха і шибайголови, а підлеглі вкотре визнали його авторитетним командиром.

Наприкінці літа 2014 року після складних боїв поблизу українсько-російського кордону старшому лейтенанту Олександрю Псарюку та його побратимам надали кілька тижнів відпустки. Коротка реабілітація – і знову на війну. Прибувши до пункту відновлення боєздатності бригади в Мелітополі, Олександр отримав наказ прийняти командування механізованою ротою. Власне, повноцінного підрозділу, як такого, тоді ще не було. Офіцер мав завдання сформувати його за всіма канонами військової справи. Отримавши новобранців, навчав їх тактиці, веденню вогню, інженерній справі, водінню бронемашин тощо. Усі ці заходи відбувалися у вкрай стислі терміни, адже ворог не полишав своїх намірів захопити Схід України.

У середині вересня 2014-го гвардії старший лейтенант Олександр Псарюк отримав бойовий наказ зайняти рубежі поблизу Гранітного Донецької області, аби не пропустити російсько-терористичні війська вглиб нашої країни. Там його рота «вкопалась» у землю. Сепаратисти робили неоднаразові спроби прорвати лінію оборони ротного опорного пункту, але щоразу безуспішно. Отримавши гідну відсіч і зазнавши серйозних втрат, відходили. У такому неспокійному «режимі»

бійці разом із своїм командиром провели осінь і зиму. А навесні зі старшим лейтенантом Псарюком сталася надзвичайна подія.

Одного квітневого дня на позиції його підрозділу прибув заступник командира батальйону з озброєння. Він мав допомогти ремонтувати понівечену в боях техніку. Обидва офіцери саме направлялися оглянути її, коли раптом розпочався масований обстріл, і чергова міна розірвалася буквально між ними.

– У перші хвилини я не розумів, що відбулося, – пригадує Олександр. – В голові сильний шум, повна дезорганізація, праве око не бачить... Коли трохи отямився, відразу підбіг до старшого офіцера. Пульс ледве промацувався, але він ще був живий. Потягнув його в бліндаж. Там мої побратими разом із санітарним інструктором почали надавати першу медичну допомогу, а я кинувся до СПГ-9 і почав управляти вогнем роти. Захопившись організацією бою, не помітив, що мої ноги повністю по-

січені осколками, а з голови струмує кров. Вколов знеболювальний препарат...

Коли атаку противника відбили, Олександра доправили в госпіталь. Уже там він дізнався, що заступник командира батальйону з озброєння не вижив. Сам молодий офіцер переніс декілька складних операцій. Осколки потрапили йому в голову, ноги та грудну клітку. Останній пройшов за кілька міліметрів від серця. Лікарі діставали його з неабиякими зусиллями. Загалом лікування та реабілітація тривали майже три місяці.

Зараз командир роти знову зі своїми підлеглими. Запевняє, що захищатиме рідну землю доти, доки в цьому буде потреба. І сподівається, що зрештою таки настане час, коли життєві дороги усіх українців будуть всипані лише пелюстками троянд.

Сергій БАСАРАБ

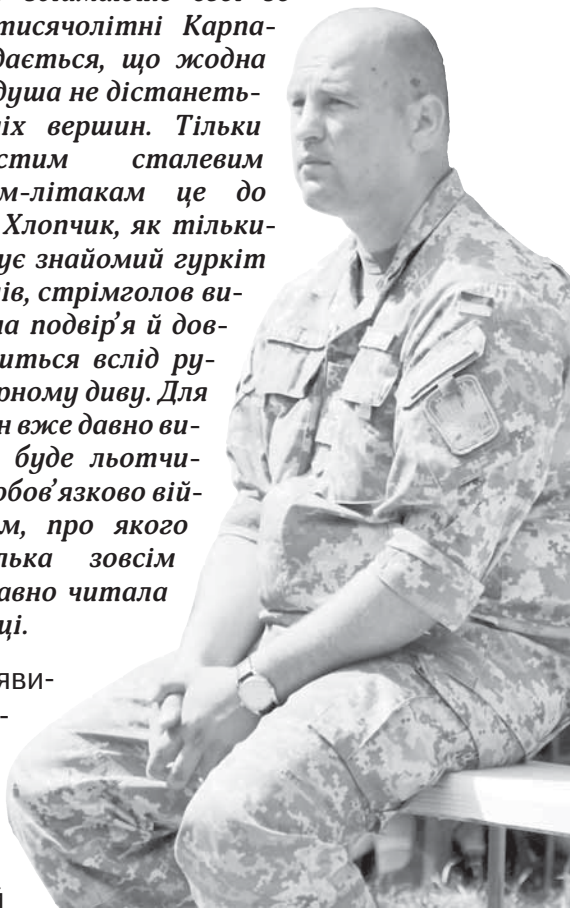
липень 2015

ВИБІР ГЕРОЯ

...Гордо здіймають свої гори тисячолітні Карпати. Здається, що жодна жива душа не дістанеться їхніх вершин. Тільки сріблястим сталевим птахам-літакам це до снаги. Хлопчик, як тількино зачує знайомий гуркіт двигунів, стрімголов вибігає на подвір'я й довго дивиться вслід рукотворному диву. Для себе він вже давно вирішив: буде льотчиком. І обов'язково військовим, про якого вчителька зовсім нещодавно читала на уроці.

Важко собі уявити, що кремезної статури чоловік у військовій формі (справжній карпатський

легін) із Золотою Зіркою на грудях і є тим хлопчиком, який пристрасно марив небом. Дитяча мрія здійснилася. І хоча він зараз не в небі, а на землі виконує свій воїнський обов'язок, Василь Зубанич не вважає себе оману-тим долею.

«У нашому роду не було військових. Це так... Дитяча мрія. Мабуть, всі колись перехворіли бажанням відчутися висоту. Але моя мрія перейшла в реальність. Втільюючи мрію, я вступив 2000 року, відразу після закінчення школи, в Одеській інститут сухопутних військ», – каже офіцер.

Командир 15-го окремого гірсько-піхотного батальйону 128-ї окремої гірсько-піхотної бригади оперативного командування «Північ» Сухопутних військ Збройних Сил України із доброзичливою усмішкою розповідає про свої перші кроки на шляху до мрії. А ще п'ятнадцять років тому юнак із села Голятин Міжгірського району, що на Закарпатті, розгублено роззирався, потрапивши у військовий виш. Адже йому бракувало досвіду, але була мрія, та неймовірне бажання втілити її в життя. Батьки, хоча і з повагою поставилися до вибору сина, у глибині душі хвилювалися. Але Василь наполягав на своєму. Ось так і розпочалося його самостійне життя. Своєрідний «вільний політ», у якому траплялося багато труднощів і перешкод.

Долати їх з гідністю допомагала фраза, яку Василь Зубанич узяв собі за життєвий девіз: «Бачу мету – не бачу перешкод». А ще – особистий приклад командира роти в одеському інституті Валерія Федоровича Залужного, якого й зараз згадує з вдячністю.

«Ця людина внесла дуже велику лепту у формування мене як командира. Адже саме в інститутських стінах йде формування особистості. Саме командир роти формує твої погляди на військову службу взагалі, гартує тебе як людину й офіцера. А мій командир був людиною слова, справжнім професіоналом, фанатом своєї справи». Ота цілеспрямованість, а ще – вірність даному слову й доброзичливість у стосунках із підлеглими й привернули увагу майбутнього військовика. Одразу вирішив у

всьому наслідувати свого командира й не пропустити повз вуха жодного його слова. Тим паче, що ротний виявився людиною хоча й суворою, але справедливою й не цурався розмов із курсантами. Часто траплялося так, що й свої нечисленні вихідні з ними проводив. Так поступово Василеві відкривалися таємниці військової справи. Оскільки ж одразу визначив для себе вірні орієнтири, то й навчання йому давалося легко.

Військову службу лейтенант Зубанич розпочав у 24-й окремії Залізній механізованій бригаді в місті Яворів. Звичайно, як і всім, йому довелося долати перші труднощі військової служби. І не могло бути інакше. Адже 24-та бригада має потужні традиції та веде свою славетну бойову історію ще з 1918 року. Недарма девізом військовиків стали слова: «Залізна воля, залізний дух і крок заліз-

ний». Але й тут вчорашньому випускникові пощастило на мудрого командира.

«Я чудово пам'ятаю свого командира роти капітана Мамалка Романа Григоровича, хотів би і надалі продовжити з ним службу», – згадує Василь Іванович

Те, чого навчився від наставників і старших товаришів по службі, знадобилося на практиці, коли став командиром роти 15-го окремого гірсько-піхотного батальйону 128-ї окремої гірсько-піхотної бригади. Потім – переведення на посаду начальника штабу батальйону. А 31 грудня 2013 року Василь Зубанич отримав несподіваний новорічний «подарунок» – його було призначено командиром батальйону.

Служба командира непроста. Адже в підпорядкуванні сотні підлеглих. І кожен із них – індивідуальність, неповторна особистість. І з кожним потрібно знайти спільну мову, підібрати не «казенні», а щирі, сердечні слова, щоб достукатися до серця людини.

«Найперше – це особистий приклад і спілкування, – твердо переконаний підполковник Зубанич. – А ще – бути людиною слова».

І командир твердо дотримувався визначених орієнтирів. У складних ситуаціях, яких на службі не бракувало, завжди намагався подумки радитися зі своїми наставниками. Міркував, як би вони вчинили на його місці. Але остаточне рішення завжди намагався приймати сам. Адже, хоча й вчитуються у навчальних закладах відповідні курси, та ще ніхто не навчив (та й не навчить) за

підручниками людяного ставлення до свого ближнього. Бути командиром – це навіть не покликання. Це – справжнє мистецтво, опанувати яке можна лише самотужки. Зажити повагу й довіру підлеглих, стати для них прикладом, не шкодувати для військовиків особистого часу – ось вона, формула успіху від кавалера Золотої Зірки.

Будні військовика специфічні. Часто вони розпочинаються глибокої ночі й тривають до опівночі. Нелегкий вибір постає перед командиром під час виконання бойових завдань. Доводиться вирішувати, обирати: втратити цілий підрозділ чи певну групу. І якими настановами, указами й параграфами тут користуватися? Надто коли рішення потрібно прийняти негайно. Коли на роздуми залишаються лічені секунди. Коли від кроків, що зараз зробиш, залежать життя людей... Чим виміряти цю неймовірну відповідальність?

Навіть кораблеві після далекого плавання потрібно відпочити у спокійному порту. А військовій людині потрібен міцний тил. І не лише на полі бою, але й удома. Дружина військовика – це не просто статус, це – покликання. Не кожна жінка знайде в собі сили стати дружиною солдата. Жити в службовій оселі. Тижнями чекати чоловіка з небезпечних завдань. Допомогати збиратися рідній людині, яку підняли з ліжка опівночі по тривозі. Бути уважною співрозмовницею і мудрою порадицею.

Василеві Івановичу пощастило. Адже вже кілька років має поруч із собою саме таку людину. Дружина розуміє чоловіка з півслова. Ніколи командир не почув від коха-

ної жодного докору. Завжди уважна й привітна жінка зустрічає його на порозі квартири. Прибрано й затишно в їхній оселі. Тому поспішає чоловік на вогник рідних вікон. Адже знає, що вдома чекають. Яюсь відразу відступають на задній план усі робочі клопоти. А коли дружина неспішно розповідає про те, як провела день, і вірне рішення ніби саме собою знаходиться. Щоранку вирушає на службу Василь Іванович у доброму гуморі. Адже напуттям йому в новий день є сповнені любові слова дружини. Навіть захоплення чоловіка гірськолижним спортом жінка розділила. Без остраху вперше ставала на лижі, бо відчувала підтримку й захист коханого чоловіка.

Можливо, саме кохання близької людини охороняло Василя Зубанича, коли підполковник 10 місяців разом із ввіреним йому батальйоном провів у зоні бойових дій. 15-й батальйон завжди був на хорошому рахунку. Підлеглі Василя Івановича неодноразово проявляли себе як професіонали. Про них командир може розповідати годинами. Здається, як у вирі облич, характерів і доль запам'ятати кожного й приділити йому необхідну увагу? Підполковникові Зубаничу це вдається. Вважає, що кожний командир має плекати в собі оту чуйність й уважність до підлеглих, яка неодноразово рятувала під час конфліктних ситуацій. Про тих, з ким пліч-о-пліч ступив на палаючу землю Сходу, говорить тільки добре. Не втомлюється розповідати про високий професіоналізм та найкращі особисті якості вояків. Адже з цими людьми йому довелося не мало не багато, заглядати в очі самій смерті.

У березні 2014 року батальйон «розпочав свій тур Україною», як говорить сам його командир про виконання низки стратегічно важливих завдань на Сході. Військовики пройшлися по всій Луганській області. Бахмутівка, Чорнухине, Трьохізбенка... І всюди – запеклий опір бойовиків, які у своїй «війні» не гребували ніякими методами. Та все ж ратне навчання, що ще у мирний час пройшли солдати під командуванням Василя Івановича, дало результати. 15-й батальйон наводив справжній жах на бойовиків і найманців.

Бажаючи хоч якось відігратися, сепаратисти оголосили підполковника Зубанича військовим злочинцем. А його підлеглим приписали всі звірства, що самі ж і чинили, тероризуючи місцеве населення. Кінцевим пунктом призначення цієї місії став трагічно відомий луганський аеропорт. Військовим не звикати опинятися в епіцентрі бою. Коли власне життя й життя ввіреного тобі підрозділу залежить лише від особистої мужності й професійності. Але ті бої перевершили все. Під час прориву у складі штурмової бригади

для забезпечення відходу підрозділів, що потрапили в оточення, Василь Зубанич отримав осколкове та вогнепальне поранення. Як і кожна жива людина, потерпав від фізичного болю. Але від евакуації із зони бою категорично відмовився. Адже покинути батальйон означало б зрадити своїм життєвим принципам і кинути напризволяще десятки людей. Обдурити, зректися підлеглих – ось що Василь Іванович завжди вважав за найтяжчий злочин. Адже, коли вчиниш таке, вже не гідний носити не лише почесне звання командира, але й узагалі називатися людиною. А слова «особиста мужність» і «героїзм» і зовсім не хоче чути на свою адресу. Твердо переконаний, що його вчинок – єдиний правильний особистий вибір. Вибір командира.

«Ніхто б не покинув свій підрозділ», – небагатослівно й суворо говорить підполковник про ті події. Він так і вчинив. Адже потім був ще Дебальцівській напрямком, де тривали не менш запеклі бої. Але не вони залишили слід у пам'яті. Адже, як не парадоксально це звучить, були просто робочими буднями українських вояків. Перша втрата – ось що й досі не може забути чоловік. Неочікувана й безглузда, як і всіляка смерть, що обриває людське життя. Нічим тоді не зміг зарадити командир. Окрім військового досвіду, в умовах реальних боїв завжди існує непереборна сила обставин. Коли прорахувати ВСЕ просто немає можливості.

Саме про них, полеглих за Українську державу товаришів, а ще – про бойових побратимів, думав підполковник

Зубанич, коли у березні 2015 року із рук Президента – Верховного Головнокомандувача Збройних сил України Петра Порошенка отримав орден «Золота зірка» за виняткову особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України.

«Така нагорода – це не досягнення однієї людини. Це нагорода цілого підрозділу. І я дуже радий, що ми зуміли отримати ще й високе звання Героя України, – говорить Василь Іванович, вперто відмовляючись визнавати Золоту Зірку особистим досягненням.

А ще підполковник Зубанич мріє про первістка. Щоб разом із родиною на вихідні виїжджати на природу, кататися на лижах та грати в настільний теніс. А ще – вчити нащадка плавати. Адже сам чоловік неабияк любить цей вид спорту. Про те, яку дорогу оберуть його діти, ще не задумується. Але вже остаточно вирішив, що заважати їм у здійсненні мрій не буде. І навіть якщо комусь із них захочеться себе випробувати на військовій ниві, буде лише заохочувати й підтримувати порадами. Бо сам має колосальний професійний досвід. А ще – мужнє й людяне серце. Як і належить справжньому Герою – захиснику Вітчизни.

Олександра ВАСИЛЕНКО

серпень 2015

БАТЯ

Хлопці називали його Батею. Таке він заслужив не лише по-справжньому батьківським ставленням до підлеглих, а й мудрим та виваженим керівництвом. Від самого початку участі в антитерористичній операції на Сході України 11-й батальйон територіальної оборони «Київська Русь», яким командував Олександр Гуменюк, показав себе як добре злагоджений і навчений колектив, як сім'я, хоча ще в середині червня бійці лише готувалися до ведення бойових дій.

Я навіть гадки не маю, що такого надзвичайного має статися, аби я знову повернувся в армію, – говорив дружині Олені підполковник Олександр Гуменюк, коли в 2006 році змінив військовий однострій на цивільний костюм. Не те, щоб він не любив службу, навпаки. Просто така в нього була життєва вдача: він терпіти не міг несправед-

ливість і підлість, хабарництво й корупцію. Тим паче, якщо ці явища процвітали в армійському середовищі, яке, на переконання офіцера, мало б бути взірцем для решти суспільства.

На жаль, протягом минулих років ці проблеми мали місце і в українському суспільстві, і у війську. Тож аби, як кажуть, не тривожити душу, Олександр після досягнення відповідної вислуги вирішив забути усе, як поганий сон. Звільнившись, поступово звик до розміреного ритму цивільного життя. Але з початком подій на Майдані був серед його активістів. Пізніше, коли цілісність України опинилася під загрозою, не втримався й пішов до військкомату. На жаль, другий призов для Олександра виявився останнім: незадовго до Дня незалежності герой загинув у нерівному бою з терористами.

Робити серйозний вибір між службою чиновникам і службою народу Олександру Гуменюку доводилося не вперше. Ще на початку 90-х років минулого століття, під час проходження військової служби у Прибалтиці, його підрозділ направили розганяти саперними лопатками мирну демонстрацію. Саме тоді він зрозумів, кому саме має служити людина в погонах, і вирішив перевестися

в Україну, Збройні Сили якої щойно почали писати свою новітню історію.

Сюди його вабило ще й тому, що сам він народився і виріс у селищі Ясенове Любашівського району Одеської області. Тож інших варіантів, окрім служби Українському народу, не уявляв. Загалом у послужному списку підполковника Гуменюка близько двох десятків посад, починаючи від курсанта навчальної частини, курсанта Рязанського вищого повітрянодесантного командного училища і закінчуючи начальником групи бойової підготовки оперативного відділу штабу управління аеромобільних військ Командування Сухопутних військ Збройних Сил України. З березня нинішнього року офіцер командував 11-м батальйоном територіальної оборони «Київська Русь».

Неабияких зусиль до створення підрозділу доклав безпосередньо комбат. Він зміг згуртувати навколо себе офіцерів і самооборонівців, відданих ідеї очищення держави й армії, готових ціною життя боротися за справедливість. Згодом, попри всілякі чиновницькі капризи, підрозділ таки почав функціонувати і тепер має чималу історію перемог. Фактично батальйон «Київська Русь» став дітищем підполковника Гуменюка.

Адже він зміг не лише створити підрозділ, а й уберегти його від великих втрат у підступній війні.

Олександра можна було б сміливо назвати по-іншому: танком, лінкором, що пробиває будь-які перешкоди на своєму шляху. Якщо б не він, «Київської Русі», можливо, і не існувало б. Кілька разів від чиновників різних рівнів

доводилося чути одну й ту ж фразу: «Все, ідіть по домівках, непотрібні нам ці батальйони». На це, як пригадує полковник запасу Сергій Грабський, Олександр відповідав: «Ні, батальйон буде!»

Слова офіцера виявилися пророчими: вже незабаром після проведення злагодження щойно сформований підрозділ вирушив у зону АТО.

На його екіпірування збирали, як кажуть, усім миром. Комбат тим часом повторював своїм підлеглим: «Державна нам дала зброю та боєприпаси, решту нам дали люди». Цими словами він ніби підкреслював народний характер визвольної війни, яку ведуть на Сході України її патріоти. А ще був переконаний у тому, що по її закінченні докорінно зміниться і держава, і її Збройні Сили.

– Нині вкрай важливе завдання – підняти наші Збройні Сили з колін, – говорив легендарний комбат в одному з інтерв'ю. – Причому не лише у матеріально-

технічному, а й у морально-психологічному відношенні. Зараз лише армія користується авторитетом і повагою серед народу. Саме завдяки їй ми змогли переломити складну ситуацію на Сході нашої держави. Усі наші чиновники й олігархи мають зробити так, як свого часу вчинили у Сполучених

Штатах Америки: аби вивести свою країну зі складного економічного становища, їхні бізнесмени вклали у розвиток економіки 50 відсотків власних грошей. Коли запрацює виробництво, можна буде говорити і про осучаснення нашої армії.

На керівні посади необхідно призначати тих людей, які користуються довірою. Лише тоді ситуація у східних областях зміниться на краще. Поки що ж спостерігаємо дивні речі: міліціонери, які ще вчора присягали Стрілку, нині продовжують спокійно працювати в органах внутрішніх справ. Громада сама має обирати посадовців різних рівнів аж до останнього дільничного інспектора.

Бойова історія «Київської Русі» розпочалася під Слов'янськом, на добре відомій горі Карачун, яка в нинішніх подіях є важливим стратегічним об'єктом. Саме тут за командування Олександра Гуменюка дислокувався підрозділ. Місцеві жителі ставилися до наших військовослужбовців, м'яко кажучи, не зовсім привітно. Але потрібно було якось уживатися та миритися...

До розташування регулярно навідувалися волонтери, які постачали сюди усе необхідне. Одного разу навіть пригнали власноруч обшитий бронею УАЗик. На його шасі батальйонівці встановили великокаліберний кулемет.

Кілька разів гору намагалися захопити кадировці, але наші бійці змогли втримати висоту й при цьому уникнути втрат.

– Олександр Гуменюк завжди високо цінував людське життя, – пригадує Сергій Фісун, товариш загиблого комбата. – Під час подій на

Майдані він усіляко намагався запобігти кровопролиттю і зберегти життя тим, хто був поруч. При цьому для нього не було різниці між протестуючим вісімнадцятирічним студентом і офіцером, який, виконуючи наказ, стояв по іншу сторону барикад.

Але, на жаль, без втрат на війні не обходиться. На виконання наказу командування антитерористичної операції батальйон Олександра Гуменюка висунувся в бік Дебальцевого. Пізніше – до Фащівки, одного з найбільш небезпечних на той момент населених пунктів, оскільки там у районах Красного Луча, Перевальська та Горлівки діяли угруповання терористів. У ніч з 14 на 15 серпня великокаліберна артилерія російських найманців обстріляла позиції «Київської Русі».

На світанку група на чолі з командиром батальйону висунулася для проведення рекогносцировки перед черговим наступом. Але, на біду, потрапила в засідку, влаштовану ворогом поблизу села Малоіванівка. Коли заго-

рівся перший БТР, комбат Гуменюк кинувся допомагати своїм бійцям. Сили виявилися надто нерівними: шістьом нашим протистояло близько півсотні добре озброєних бандитів. Українські герої мужньо прийняли бій. Аж раптом куля снайпера, оминувши бронезилет, смертельно поранила підполковника Гуменюка.

– Нас розстрілювали, немов у тирі. Але Батя вирішив дати бій, – пригадує Василь Щербаков, командир взводу. Мій позивний – «Сват». Раптом з трави чую: «Сват, Сват, мене поранено».

Я – швидко туди. Доповз до нього. Батя лежить. Я питаю: «Батя, куди?» Він відповідає: «Нижче броні». Тобто стріляли навмисно під бронезилет. Стріляв снайпер...

У тому бою загинули ще два бійці «Київської Русі» – Євген Єрмак і Олег Онікієнко, десятеро отримали поранення. Загалом тієї доби сили антитерористичної операції понад два десятки разів вступали у вогневий контакт з терористами.

Прощалися з Олександром Гуменюком у Центральному будинку офіцерів Збройних Сил України. Провести його в останню путь прийшли навіть тяжко поранені бойові побратими. Старшина Едуард Мальований, який після того бою залишився без ока й майже половини обличчя, вимагав у лікарів одного: аби після операції його відпустили востаннє побачитися з Батею.

– Він міг насварити і похвалити. Але завжди був дуже справедливим. Ніколи не ховався за спинами хлопців, а сам вів їх уперед. А терористи нехай знають: я та мої по-

братими обов'язково за нього помстимося, – не стримуючи емоцій, говорить Едуард.

Заупокійну службу за Олександром Гуменюком відслужили у Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі Києва. Поховали героя, який за десять днів до своєї смерті відзначив 50-річчя, на Лук'янівському цвинтарі столиці. Без чоловіка залишилася дружина Олена та троє десятирічних синів-близнюків – Святослав, Олег і Максим.

Як не прикро, але так влаштоване наше життя: передчасно цей світ залишають найкращі. Саме такі лідери мають обіймати керівні посади в структурах державного управління, саме такі офіцери повинні командувати військом, саме такі люди повинні жити. Бо вони – цвіт нашої нації. Спочивай з миром, герою!

Сергій БАСАРАБ

серпень 2014

НА ЗАДНІЙ ПЕРЕДАЧІ УПЕРЕД ДО СВОЇХ

Машина виїхала з Авдіївки. Проминувши блок-пост українських силовиків, водій направив вантажівку в сторону донецького аеропорту. Дорожня смуга була вільною в обох напрямках. Оголошений «режим тиші» налаштував Дмитра та його напарника на позитив. Ніщо не віщувало біди...

На війну з російськими бойовиками Дмитро Дубовий вирушив серед перших. На повістку не чекав – сам прийшов по неї до обласного військкомату. Отримав призначення в 79-ту окрему аеромобільну бригаду. Перше місце служби – населений пункт Чонгар. Навесні наші військовослужбовці облаштовували тут захисні позиції на кордоні з тимчасово окупованим Кримом. Дмитру доручили доставляти до табору воду, та сержант-резервіст знав, що здатен на більше. Тому звернувся до командування з проханням призначити водієм бойової машини. Тим паче, що ще під час строкової служби водіння УАЗів, «Уралів», КАМАЗів вже були в його «послужному списку».

Особливий потяг до техніки Дмитро відчув ще в школі. У старших класах всерйоз захопившись мотокросом, він зрозумів: бути за кермом – справа його життя. Автомобільний коледж закріпив знання хлопця та дав путівку в доросле життя. «Водій вантажних автомобілів» – перший запис у його трудовій книжці. Згодом – служба у війську. Повернувшись у рідний Миколаїв, продовжив роботу на автопідприємстві. З роками став тим, про кого кажуть: водій Божою милістю.

– Перш ніж сісти за кермо командирського БТРа, мені довелось здати залік особисто комбату, – згадує Дмитро. – Тож похвилюватись таки довелось. Наш командир – бойовий офіцер, і не хотілося перед ним пошитися в дурні. На його каверзне запитання «Чому не можна глушити машину після маршу» відповів, що турбіна потре-

бує часу для охолодження.

Комбат відразу «розкусив» професіонала і довірив йому командирський БТР. Відтоді зі своєю «Чайкою» Дубовий не розлучався.

Коли частина перебазувалась у Донецьку область, Дмитро «дорогою життя» доправляв «кіборгам» в аеропорт снаряди, їжу, воду, забирав поранених і загиблих. І все це – під постійними обстрілами бойовиків. За два місяці таких щоденних

поїздок сержант Дубовий почав непогано орієнтуватися на території аеропорту. Постійні поїздки в «пекло» стали настільки звичними, що він уже не помічав небезпеки, яка щомиті чатувала на нього.

І ось нарешті настав довгоочікуваний «режим тиші». Заради його збереження наші військові погодились навіть на те, аби бойовики оглядали їхні конвої, що прямували в підконтрольний «кіборгам» термінал. Одного дня комбат викликав Дмитра до себе і запитав: «Зможеш поїхати на вантажівці в аеропорт?» «Без проблем», – відповів той. Переодягнувшись у цивільний одяг (це вимога сепаратистів), за тридцять хвилин Дубовий був готовий вирушити.

Машина виїхала з Авдіївки і, проминувши наш блокпост, попрямувала на аеропорт. Особливістю цього марш-

риту було те, що, окрім нашого, потрібно проїжджати й повз блокпости сепаратистів. Поруч з Дмитром у кабіні знаходився водій – справжній господар машини. Саме він, за попередньою домовленістю із сепаратистами, мав залишитись у них заручником й очікувати на повернення друга. Виїхавши на міст, повернули праворуч. До ворожого розташування залишалось декілька кілометрів. Раптом переднє скло вантажівки пробив якийсь предмет. Скоріш за все бойовики поцілили в автомобіль осколочним зарядом з підствольного гранатомета. Влетівши в кабінку, він вибухнув. Дмитрового напарника вибуховою хвилею викинуло з машини. Кабінку вмить затягло димом. Десантник знав: за першим пострілом буде й наступний. Тож машину необхідно було негайно вивести з лінії вогню.

Тут Дмитрові довелось забути напучування рідної неньки: «Не їдь швидше, ніж літає твій ангел-хранитель!» і у прямому сенсі «накивати» колесами. Лише трохи згодом сержант Дубовий зрозумів, що зазнав серйозних ушкоджень: його тіло й обличчя посікли осколки. До того ж права рука з кожною секундою втрачала чутливість і не слухалася, тому перемикає нею передачі,

як зазвичай це робив, він вже не міг. «Шкода, що на відміну від машин людина з'явилася на світ без запасних частин», – промайнуло в голові водія. Пересилюючи біль і задіявши для управління ліву руку, Дмитро «протягнув» вантажівку метрів на триста вперед. Зупинився біля невеликого пагорбу на узбіччі, перетягнув рану джгутом, зв'язався з командуванням і доповів обстановку.

За Дубовим негайно відправили групу для евакуації. Тим часом вибухи не вщухали. Небезпека потрапити під більш серйозний обстріл зростала. Водій розумів, що підмога може не встигнути, тож треба вибиратися самотужки. Але тут десантник виявив нову проблему: розвернути автомобіль не було змоги, адже дорога в цьому місці була надто вузькою. Дмитро вирішив: скільки вистачить сили, їхати до своїх заднім ходом. Так, стікаючи кров'ю, він рухався в сторону блокпоста українців на задній передачі. Двигун скажено ревів, але, дякувати Богу, машина не підвела. Проїхавши 800 метрів, сержант Дубовий відчув, що втрачає свідомість. Саме цієї миті до вантажівки наблизились наші. Разом з ними знаходився й напарник Дмитра, якого вони підібрали дорогою. На щастя, все закінчилося добре.

І сьогодні Дмитро Дубовий про свій «рекорд» руху на задній передачі згадує з усмішкою.

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

січень 2015

МІСІЯ ГОРДІЙЧУКА

Це невеличке містечко в Донецькій області, розташоване на вузлі залізничної гілки, стало епіцентром однієї з основних військових подій неоголошеної Росією війни на українській землі. Запеклі бої взимку 2014-2015 років привернули до нього увагу як до наймасштабнішої злочинної операції російсько-терористичних військ на Донбасі. Історія героїчної оборони Дебальцівського плацдарму містить чимало прикладів справжньої сили, стійкості духу та витримки наших воїнів. Одним із тих, хто потрапив у «дебальцівське пекло» та зміг вибратись із нього живим, є капітан Сергій Гордійчук. З першого дня ротації і до самісінького виходу наших військ із окупованого міста він неодноразово вступав у бойові зіткнення з ворогом, перебував під артилерійським обстрілом, супроводжував військові вантажі на найнебезпечніші ділянки фронту...

Ще до початку проведення антитерористичної операції на Донбасі 101-ша окрема бригада охорони Генерального штабу вважалася однією з найкращих армійських частин. Тому чимало офіцерів та контрактників прагнули

служити саме тут. Влітку 2014 року найсміливіші бійці «сто першої» їхали на Донбас захищати рідну землю.

Того дня наказ на марш другій ротатії віддавав особисто командир бригади. 3 грудня 2014 року тоді ще старший лейтенант Сергій Гордійчук у складі зведеної ротної тактичної групи зі 150 військовослужбовців прибув для виконання завдань антитерористичної операції в Дебальцеве. Ситуація навколо цього населеного пункту загострювалася. Наша розвідка доповідала про небезпеку, тож часу не гаяли. Замінивши колег, українські військові почали укріплювати позиції: облаштували нові бліндажі, готувалися до оборони міста.

– Перше хвилювання, перший обстріл згадуватиму довго. Щойно приїхали, зустріли своїх колег, обнялися, але не встигли навіть перекинутися кількома словами, як немов грім серед ясного неба прилетіли ворожі снаряди, – ділиться враженнями офіцер. – Почув команду: «Повітря! Повітря!» Одразу й не второпати, як діяти. Проте робив, як усі: мерщій побіг у бліндаж. На щастя, того разу обійшлося. Тоді я не зрозумів, що це – лише квіточки... Згодом під свист куль ми засинали, як під колискову. Від них і прокидалися.

У зоні АТО Сергій Гордійчук командував взводом. Офіцеру та його підлеглим довірили відповідальну й водночас небезпечну місію. Вони опікувалися бойовим супроводженням колон з особовим складом, доставляли на передову боєприпаси, пальне, продовольство. Ці завдання виконували непомітно, аби не стати мішенню для те-

рористів, не втратити техніку, котра була на вагу золота. І все це в умовах постійних бойових дій, психологічного навантаження, стресів, мінливої погоди. Часто вологі серветки заміняли лазню.

Особливо пам'ятними для Сергія Гордійчука були конвої до воїнів 169-го навчального центру «Десна», які тримали оборону на Гострій Могилі. Два пости, які з легкої руки бійців отримали назви «Ігор» та «Василь», від бойовиків відділяли якісь 400 метрів. Тут воякам доводилося найважче, адже противник безперервно садив по них мінами і снарядами. Хлопці зазнавали втрат, були поранені і серед деснянців. Проте не здавалися, утримували позицію, відбиваючи одну за одною атаки оскаженілих

терористів. Одного разу відчути цей кинджальний ворожий вогонь на собі довелося й Сергію Гордійчуку та його побратимам.

– Ми вкотре доправляли на Гостру Могилу воду і боеприпаси. Командир «Горя» потис руку і подякував нам. Далі нас чекали хлопці з «Василя». Розвідку дороги до цього поста, найближчого до противника, я особисто здійснив на бронетранспортері. Вечоріло. Встановилася підозріла тиша. Дав команду на рух вантажівки з майном, що зупинилася за кілометр від позицій. Сам поїхав назустріч підлеглим, – переводить подих капітан Сергій Гордійчук. – Коли «Урал» майже наблизився до поста, терористи відкрили інтенсивний мінометний вогонь. Під обстріл потрапив і мій бронетранспортер. Осколки посікли броню. БТР зупинився. Спочатку, прикриваючись димовою завісою, я намагався завести машину та виїхати із зони ураження, але зусилля виявилися марними. Довелося займати оборону і відстрілюватися. Вчасно під-

страхували хлопці з поста. Вони завдали по бойовиках удар у відповідь, провели відволікаючий маневр, чим змусили їх припинити стрільбу. У тому бою терористи зазнали втрат. Коли бій стих, я побачив,

що примерзла земля навколо нагадує зоране поле. Вже з настанням сутінків нам на допомогу прибула зведена рота. Гуртом доставили вантаж, на буксирі евакуювали техніку, а головне – виконали бойове завдання.

Ще однією гарячою точкою на Дебальцівському напрямку було смт Чорнухине. Через постійні обстріли бойовиків дістатися до населеного пункту було непросто. Для місцевих то була справжня біда. Щоб мирні люди отримали пенсії, Сергій Гордійчук неодноразово засніженими дорогами, долаючи балки та минаючи круті урвища і залізничні переїзди, супроводжував до цього багатостраждального селища місцевих чиновників. Потім вивозив поранених українських військових із взводного опорного пункту «Балу», розташованого неподалік. Через стійкий опір українських захисників ця позиція була зруйнована снарядами російських «Градів»...

– У Чорнухиному, яке в лютому 2015 року було захоплене російськими найманцями, інфраструктура була повністю зруйнована. Під час активної фази наступу російсько-терористичних військ та бомбардувань ними житлових кварталів більшість мешканців залишили селище, а ті, що zostалися там, були змушені голодувати, – розповідає Сергій.

Загалом місцеве населення в Дебальцевому та сусідніх селах до українських воїнів ставилося не надто привітно. Хоча наші бійці безстрашно приймали на себе ворожі кулі, ділилися з людьми хлібом, відновлювали розбиті ворогом будівлі, їхньої жертвності і самовід-

даності там не оцінили. Більшість підтримували Путіна, «Гіві», «Безлера» і чекали встановлення проросійської влади, як манни небесної...

У січні 2015-го бойовики обстрілювали околиці Дебальцевого з артилерії. Сергій Гордійчук повертався з бойового завдання. Аби перечекаати обстріл, наші зупинилися біля одного з будинків. Місцеві ховалися в підвалах. Та коли побачили БТР, одразу посунули до українських воїнів, і військові поділилися з ними тушонкою, згущенкою, консервами. Аж раптом одна бабка, набравши собі харчів, відійшла на кілька метрів убік і почала крити хлопців

матюками. Інші їй вторили: «Убірайтеся отсюда, фашисти. Здець правіт «Новоросія». Скоря прідут наші. Всех вас, бендеровцев істребім...»

– Ми отетеріли. Що відбувається? Тоді серце боляче защеміло. Отакої: ми ділимося з ними харчами, а вони чекають терористів, – обурюється Сергій. – Довелося цим «біснуватим» правити мізки та пояснити, що я – український офіцер, патріот і понад усе ціную свободу, тому й приїхав на Донбас, щоб захищати свою землю. А цим

місцевим аборигенам порекомендував їхати з України до Сибіру, на Сахалін, Далекий Схід, адже Росія велика, тож місця їм вистачить.

Гордійчук неодноразово відчував подих смерті, однак останньої миті ставалося диво – неначе невидимий янгол-охоронець відводив від Сергія небезпеку. Такий випадок трапився з ним неподалік смт Луганське.

– Ми виїжджали путівцем на гору. Противник постійно молотив по ній з артилерії. Мій БТР їхав на чолі колони. Керували машинами водії, які тільки-но прибули в зону бойових дій. Раптом обстріл. Кулі зацокотіли по броні. Над головами просвистіли ворожі снаряди... Одразу промайнула думка про втрати... Що говоритиму рідним цих бійців?.. – хитає головою мій співрозмовник. – Тоді доля зглянулася на мене і моїх товаришів. Цей підступний обстріл був нетривалим. Ми вийшли з нього практично без втрат, лише дві вантажівки пошкодили.

У багатьох екстремальних ситуаціях Сергій Гордійчук ніколи не ховався за спину підлеглих. На цій війні він самотійно приймав важливі і сміливі рішення. Як і належить командир, завжди першим йшов відбивати атаки ворога. Того вечора Сергій радів, наче дитина, що зберіг людей біля неспокійного Луганського, а за два дні ледь стримував скупі чоловічі сльози... На тій дорозі, де вижив він, загинув його бойовий товариш - старший лейтенант Роман Тимошенко.

– Він очолював колону військової техніки, що вивозила з оточення солдатів, які брали участь у боях поряд

із селом Нижнє Лозове. Бронетранспортер, в якому перебував Роман, наїхав на протитанкову міну. Він дістав травми, несумісні з життям. Ми з ним пройшли багато випробувань, разом били ворога біля Нікішиного, Рідкодуба, Кам'янки, Ольховатки. І «Гради» нас «не брали», і кулі оминали. Його молоде життя обірвала проклята міна... – з болем каже Гордійчук.

За словами Сергія, на початку лютого 2015 року оперативна обстановка поблизу Дебальцевого значно погір-

шилася. Розпочалися часті, добре скоординовані й прицільні обстріли з установок «Град», мінометів, артилерії, танків та масовані атаки піхоти за підтримки бронетехніки. Стало зрозуміло, що, крім місцевих бойовиків та засланих з Росії козачків, оборону доведеться тримати й проти сил регулярної російської армії, яка поступово накопичувала кількісну перевагу над силами АТО навколо населеного пункту. Якщо поглянути на тогочасну карту бойових дій, стає очевидним: «дебальцівську кишеню» поборники «руського міра» намагалися перетворити на «смертельний казан». Однак задум противника знищити наші війська в районі Дебальцевого був зірваний.

– Обстріли тривали щодень. Доставка вантажів на передові позиції перетворювалася для мене і моїх хлопців на справжні військові операції. Коли терористи взяли під контроль трасу Дебальцеве-Артемівськ, я кілька разів добирався до Дебальцевого путівцями. Їх було тричотири. Потім ці шляхи врятували не одне життя наших солдатів, які виходили з окупованого міста, – розповідає учасник антитерористичної операції. – Ми з великою надією чекали результатів зустрічі в Мінську та оголошення перемир'я. Втім сподівання були марні. Просто з того боку ні в кого не було наміру дотримуватися миру. Ворог продовжив бої, канонада не вщухала ні вдень, ні вночі. А коли були недовгі хвилини затишшя, над головами кружляли ворожі безпілотники.

...17 лютого разом з усіма українськими військами зведена ротна тактична група 101-ї бригади вийшла з Де-

бальцевого. У Києві їх зустрічали як героїв, адже вони вистояли, не підвели інших та виконали бойову роботу з честю. У бригаді Сергій Гордійчук командував ротой. Нині він – заступник командира батальйону. За успішне виконання бойових завдань у зоні АТО на його погонах з'явилися капітанські зірочки. Також офіцера нагородили відзнаками Міністерства оборони України «Знак пошани» і «За військову доблесть» та почесним нагрудним знаком «Дебальцеве - 2015».

У житті капітана Сергія Гордійчука було чимало доле-носних подій і важких випробувань. Та участь в обороні Дебальцевого стала справжнім іспитом на мужність, який він успішно склав.

Олег СУШИНСЬКИЙ

червень 2016

**НАЙВАЖЧЕ ТИМ,
ХТО НЕ ДОЧЕКАВСЯ**

ЯК МАМІ...

Як мамі сказати,
Що сина немає?..
Вона, сивочола,
Його ж так чекає!
А він немов вчора
Пішов мандрувати...
Вона ж виглядає
Синочка до хати.
Неначе от-от він
Постукає в двері
І скаже матусі:
«Насипте вечері».
Він в небо злетів,
Біля мамі не стало —
В донецькім степу
Його куля дістала.
Ніхто не постукає
Мамі вже в двері,
Ніхто вже не скаже:
«Насипте вечері».
Як мамі сказати,
Що сина немає...
Вона, сивочола,
Його ж так чекає!

Василь Близнюк,
м. Київ

ОФІЦЕР З ВЕЛИКОЇ ЛІТЕРИ

Підполковник Віталій Лавренчук захист рідної землі завжди вважав святим обов'язком і справою честі кожного офіцера та справжнього чоловіка. І коли на Сході України запалали міста й села, ні на мить не завагався – його фах та досвід потрібні там, в зоні АТО. А вдома все розуміли, підтримували, чекали. Та, на жаль, повернутися з палаючого Сходу Віталію Лавренчуку не судилося. Пам'ятатимуть героя його рідні та близькі, пишатиметься своїм сином Україна, і навіки його світлий образ збереже серце коханої дружини

Машина, якою кермує пані Оксана, їде неспішно. Намагаючись не оббризкати осінньою багнюкою дітлахів, які зранку поспішають до школи, жінка обережно об'їжджає кожну вибоїну. Гучний звук, а потім і легкий поштовх змушують її зупинитися та вийти з автівки. Так і є – задня права шина загрозливо сичить. Пані Оксана автоматично дістає з кишені телефон і, навіть не дивлячись на екран, натискає потрібну кнопку. Кілька хвилин – і все вирішиться. Аби тільки чоловік не був заклопотаний та міг взяти слухавку.

Але раптом жінка на секунду завмирає. Рука з телефоном безсило опускається вниз. Одразу бракує повітря. На очі набігають неочікувані сльози.

...Телефонувати марно. Підполковник Віталій Лавренчук уже ніколи не зможе відповісти на дзвінок дружини. Кадровий офіцер загинув 20 вересня 2014 року на четвертий день службового відрядження, куди був відправлений у складі оперативної групи штабу антитерористичної операції.

А дружина офіцера все ще не може змиритися із невідвратною реальністю. Здається, що варто лишень тільки почекати. І двері будинку знову прочиняться, впускаючи до помешкання господаря. Він, як завжди, стоятиме із втомленою усмішкою на вустах. А малеча привітно горнутиметься до тата, за яким уже встигла засумувати. Так було не раз. Так має бути й зараз. Для Оксани Володимирівни чоловік просто у черговому відрядженні.

«Потрібно навчитися жити без нього, – тихо говорить

жінка. – Не можу й до цього часу змиритися з тим, що його не стало. Відчуття, що він ось-ось має повернутися. Навіть не можу вдома поставити його портрет. Можливо, це минеться... З часом...».

Але зараз вона пам'ятає кожен прожитий разом день до найдрібніших подробиць. А особливо – день їхньої з Віталієм першої зустрічі. Та передувала цьому справжня дружба з його молодшою сестрою Катериною. Оксана тоді саме ходила до школи. Одного ранку, прийшовши до класу, вона помітила новеньку, яка сором'язливо стояла біля вікна. Дівчина підійшла до новоприбулої і спробувала підбадьорити її розмовою. Мабуть, саме з цього й розпочалися теплі, майже сестринські стосунки двох ко-

лежанок. Дуже швидко Оксана в родині Каті стала своєю. Довідалася, що та приїхала разом з батьками та старшим братом до міста каштанів із Єкатеринбурга. Адже батько подруги був військовим. Віталій одразу завоював прихильність дівчини тим, що з очевидною повагою ставився до сестри та до неї. Не глузував і не намагався поставити себе вище, як то часто трапляється з хлопцями, у яких є менші сестри. Більше того, їхнє спілкування щоразу ставало все цікавішим і насиченішим.

Так тривало кілька років. Обоє вже давно почали помічати, що перестали бути одне для одного просто друзями. Віталій не посоромився висловити свої почуття до дівчини й запропонував зустрічатися. Оксана погодилася, адже почуті від юнака на свою адресу слова були для неї довгоочікуваними.

«Ти все одно будеш моєю дружиною», – безапеляційно заявив хлопець.

І не помилився. 2000 року вони поєднали свої долі. Оксана Володимирівна офіційно стала дружиною Віталія Лавренчука.

Згадуючи сімнадцять років подружнього життя, пані Оксана говорить:

«У першу чергу Віталій для мене був другом. А вже потім – чоловіком і турботливим батьком. Хоча ми були разом дуже рідко. Він рано йшов, а повертався вже запізно. Але в неділю ми завжди намагалися бути разом. І зовсім неважливо, де ми були та що робили. У нас не було в подружньому житті звички. Було КОХАННЯ».

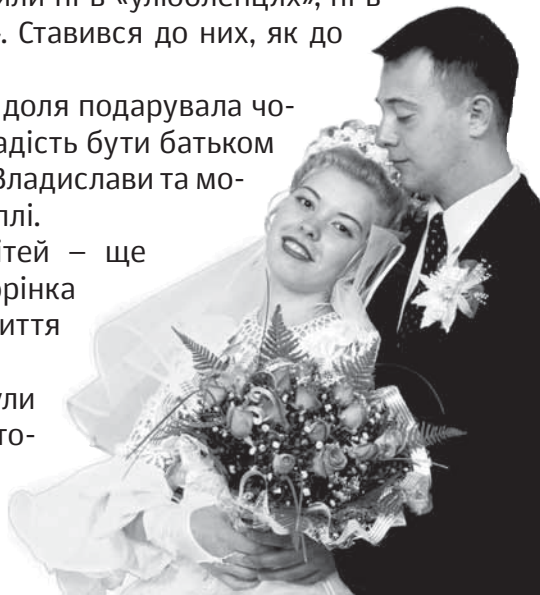
Працювати Віталію Вікторовичу, старшому офіцерові організаційно-планового відділу управління оперативного забезпечення штабу Командування Сухопутних військ Збройних Сил України й справді доводилося забагато. Але ніколи близькі не чули від чоловіка жодного слова нарікання. Військова служба, як ніяка інша робота, чітко регламентована. Та Віталій Лавренчук свою справу знав і любив, а отже прагнув не обмежуватися лише наказами та посадовими інструкціями. Отримавши освіту на військово-інженерному факультеті Подільського державного аграрно-технічного університету, він, як не дивно, з однаковим запалом та завзяттям підходив як до машин, так і до людей. Колеги згадують, що найкраще йому вдавалося знаходити спільну мову з курсантами.

Ще старшим лейтенантом Віталій Вікторович ніколи не дозволяв своїм підопічним йти у звільнення без кишенькових грошей. Чоловік вважав за неприпустиме ту обставину, що юнак не матиме змоги навіть купити собі морозива чи повести дівчину в кіно на денний сеанс. Якщо ж таке траплялося, не вагаючись діставав гроші з власної кишені й давав солдату. Військовий – не лише людина зі зброєю, що стоїть на сторожі спокою. Має бути ще й добрим психологом, знавцем людських душ. Віталій Лавренчук володів надзвичайно важливою рисою характеру – був турботливим і водночас вимогливим. Солдати у нього не ходили ні в «улюбленцях», ні в «чорному списку». Ставився до них, як до власних дітей.

І, мабуть, за це доля подарувала чоловікові велику радість бути батьком чарівної донечки Владислави та моторманного синочка Іллі.

Народження дітей – ще одна яскрава сторінка в спільній книзі життя Оксани та Віталія.

«У нас і так були завжди хороші стосунки. Але чоловік дуже хотів сина. Після його народження він

мене на руках носив у прямому сенсі слова», – ділиться спогадами вдова загиблого офіцера.

Діти стали для військовослужбовця сенсом життя й відрадою у повсякденних нелегких буднях. Яким би втомленим не був, завжди знаходив час для спілкування з малечею. З Владиславою разом вони гуляли парком. І дівчинка завмирала від радості, коли наступного дня чула від однокласниць компліменти на адресу свого статечного, іноді суворого, але такого любимого тата. А Іллюша одразу відчув, що зумів назавжди завоювати батькове серце. Годинами міг просиджувати у татка на руках, не капризуючи й не набридаючи втомленій мамі плачами. І підполковник Лавренчук, який не раз дивився в очі небезпеці, боявся поворухнутися, щоб не потривожити це маленьке тендітне щастя.

Дім, робота, відрядження. У такому ритмі летіли роки. Та Віталій Лавренчук у шаленій круговерті життя завжди намагався знаходити час для найрідніших – дружини, дітей, сестри Катерини й батьків – Віктора Кузьмича та Тетяни Миколаївни. Приязно ставився до тестя й тещі – Володимира Павловича та Ніни Василівни. Найбільше боявся в запалі суперечки ненароком дошкулити близьким. Тому за всіляку ціну уникав конфліктів. Був переконаний, що в умінні підбирати «мирні» слова криється мистецтво справжнього офіцера. Ті, хто йшов із ним пліч-о-пліч, так і називали – Офіцер із великої літери.

Від буденних клопотів чоловік відпочивав на риболовлі. Навіть до цієї справи підходив, з одного боку – про-

фесійно, з другого – зі справжнім азартом. І дружина, і батьки намагалися відмінити всі плани й відпускати рідну людину відпочити.

Захопленням Віталія Лавренчука були і бджоли. Годинами міг проводити з ними в садку. А почалося все ще в дитинстві. Адже батько Віталія був завзятим пасічником. До сімейної справи долучилася навіть Оксана Володимирівна. Зараз вона не гірше за чоловіка вправляєється з «солодким» господарством. Позбуватися пасіки не планує. Шкода зруйнувати справу життя коханої людини. Та й сама знаходить у цих сонячних комах розраду. Бо

нагадують жінці ті часи, коли ще вдвох з Віталієм вони щовесни насолоджувалися цією бджолиною симфонією.

...У зону проведення антитерористичної операції підполковник Лавренчук потрапив у вересні 2014 року. Але перед тим був ще Національний університет оборони України імені Івана Черняховського. Після випуску наприкінці червня 2014 року підполковник Лавренчук виїжджає з Києва до нового місця служби – до Територіального командування

«Північ», що дислоковане у Рівному. Кілька місяців чоловік справно виконував обов'язки начальника гідрометеорологічної служби управління оперативного забезпечення штабу управління оперативного командування «Північ» (сьогодні – «Захід»).

Уже почалися повномасштабні бойові дії. Віталій Лавренчук із перших днів тактовно, але твердо сказав дружині, що прикриватися званнями та медичною книжкою не збирається. Пояснив, що до останнього буде виконувати свій офіцерський обов'язок, щоб не трапилося. Пані Оксана й не чекала від чоловіка іншого рішення.

...Це мало бути чергове відрядження. Занепокоєння викликало лише місце дислокації – сектор «М» на межі Донецької та Луганської областей. Передова потребує професіоналів. Тому зволіка-

ти Віталій Вікторович не збирався. У небезпечну поїздку офіцера збирали всією родиною.

«Ми особисто купували все обмундирування. Йому видали тільки автомат», – не приховує правди вдова загиблого.

Та навіть у цій ситуації жінка тоді знаходила розраду. Здавалося, що придбане власними руками ліпше збереже кохану людину від небезпеки. Сподівалася на швидке повернення чоловіка. Попереду було так багато планів! Напередодні подружжя сиділо за чашкою чаю на кухні. Прохолодне синювате повітря наповнювало помешкання свіжістю й нагадувало про близьку осінь.

«Знаєш, – Оксана Володимирівна раптом схилила голову чоловікові на плече. – Я – найщасливіша жінка! У мене все є: коханий чоловік, діти. Батьки живі. Ну що ще потрібно?»

Вона запитально подивилася своїй другій половинці в очі. А чоловік міцно пригорнув її. Ніби обіцяв, що хвилюватися не потрібно й усе буде добре.

Ці чайні посиденьки вони пригадували в суботу вранці, коли на телефон молодої жінки надійшов довгоочікуваний дзвінок. Дружина офіцера за роки подружнього життя вже чітко знала, що телефонувати чоловікові першою не тільки не завжди зручно. Але й у деяких випадках небезпечно.

Їй залишалося, як і сотням інших дружин військовиків, лише чекати на звісточку. І цього разу вона її отримала. Розмова була короткою, але для обох було важливо хоча

б почути рідний голос. Побажавши чоловікові гарного дня, Оксана поклала слухавку та заспішила до дітей.

Ранок неділі почався із наляканих очей доньки. Владислава, незважаючи на ранній час, прийшла до мами на кухню одягнена та з ноутбуком.

«Мамо, а чому нам усі співчують? – здивовано запитала дитина. – Стільки повідомлень. Хіба з кимсь трапилося лихе?»

Оксана взяла з рук доньки ноутбук. І справді. Одне повідомлення, друге... Спів-

чуємо... Непоправна втрата... Тримайтеся...

«Якась нісенітниця! – билось в голові у жінки. – Дурні жарти! Невже можна отак підло й жорстоко вчиняти з людьми?!»

Пані Оксана до останнього відмовлялася вірити в те, що нашіптувала підсвідомість. Щоб розвіяти страшні здогади, набрала номери рідних.

«Пробач. Це правда. Ми не хотіли, щоб ти дізналася від нас».

Слова падали, немов каменюки, й руйнували за собою

все. Привітне домашнє вогнище перетворилося на попилице. Ніколи вже не буде так, як раніше. Адже вчора по полудні сталося непоправне – підполковник Віталій Лавренчук загинув під час виконання бойового завдання.

...У двері дзвонили дедалі рішучіше. Коли жінка нарешті відчинила їх, близька родичка, що прийшла втішити та допомогти, відсахнулася назад. З подивом дивилася на неї молода вдова. Вбита страшною новиною жінка не відчувала, що губи в неї скусані до крові.

А далі... А далі формальності. Підтвердження із військового комісаріату, організація перевезення тіла, похорон. До останнього жила примарною надією: можливо, помилка. Наплутали. Можливо, просто схожий.

Усі сумніви відпали, коли побачила рідне обличчя. Смерть змилосердилася над загиблим офіцером і не спотворила зовнішність. Його поховали у відкритій труні.

Як усе те трапилось – Оксана Володимирівна не знає й досі. Бойові побратими чоловіка розповіли, що того фатального дня він мав чергувати на блокпості. У секторі панувало недовге затишшя. Противник нічим не виявляв своєї присутності. Чергування обіцяло минути без великої стрілянини.

Далі все було миттєво. Як у поганому кіно.

Щось сталося з ракетною установкою. Підполковник Лавренчук зупинив її, щоб дізнатися та усунути причину несправності. Техніка зупинилася. Віталій Вікторович цілком зосередився на роботі. Секунда – короткий спалах, характерний звук. Не залишилося часу ні подумати,

ні згадати. Навіть зрозуміти не встиг, що трапилося, коли серце зробило останній удар. Ворожий мінометник спрацював професійно...

Свій останній земний притулок Віталій Лавренчук знайшов у землі Хмельниччини, у селі Малий Вішнопіль – на малій Батьківщині батька, там, де грався у дитинстві, яку з великою радістю відвідував дорослим. За життя, приїжджаючи до батьків, дуже любив ці місця й напівжартома наказував поховати його саме тут. Був людиною віруючою. Хоча зрідка випадав час відвідати богослужіння, на свято Великодня завжди намагався відстояти Всеношну службу.

Та понад усе хотів жити. Радіти кожному кроку маленького синочка й успіхам донечки. Хотів ще побувати за хрещеного батька дітям бойових побратимів і товаришів.

Не судилося...

Але, здається, навіть із неба чоловік продовжує опікуватися близькими. Владислава чи не щоночі бачить тата уві сні. Вони розмовляють. Як і за життя, батько цікавиться всіма справами донечки, а вона йому охоче відповідає.

А вранці прокидається з тяжким серцем. Адже та розмова з татом виявляється лише сном. Дівчинка намагається не виказувати своєї засмученості. Понад усе прагне втішити маму, допомогти їй. Маленькому Іллі легше. Він ще не усвідомлює всього, що сталось, та рідне татове обличчя завжди впізнає на фото.

Оксана Володимирівна намагається бути прикладом для дітей і триматися гідно. Лишень коли поснуть, можна вчепитися зубами в подушку й зайтися у німому благанні до Бога повернути все так, як було. Але дружина офіцера знає, що це неможливо. Для неї дуже важливо зберегти про чоловіка світлу пам'ять й не заплямувати його честь. Усе тепло й любов пані Оксана дарує своїм дітям. А ще – товаришкам по нещастю.

...Гума продовжувала сичати. А жінка розгублено стояла під осіннім дощукульним дощем, стискаючи в руці телефон.

«Вам допомогти?» – пролунало так несподівано, що вона аж сахнулася. Та це виявився лише сусід, у якого трапилася аналогічна прикрість. З усім необхідним реманентом, полагодивши свою автівку, він взявся за машину пані Оксани. Через певний час несправність було усунуто, й жінка знову сіла за кермо.

«Дякую!» – прошепотіла вона, дивлячись на номер мобільного телефона чоловіка, який так і не наважилася видалити.

Дружина офіцера точно знала, ХТО допоміг їй сьогодні.

Олександра ВАСИЛЕНКО

вересень 2015

ПОДВИГ НА РІЧЦІ МІУС

Населені пункти Маринівка, Дмитрівка, Дякове протягом місяця утримували ротні тактичні групи 79-ї окремої аеромобільної, 72-ї, 28-ї та 24-ї механізованих бригад у зоні АТО. Військовослужбовці цих підрозділів фактично знаходились в оточенні. Прикриваючи кордон України, воїни опинились між двох вогнів: з території Російської Федерації їх нещадно обстрілювали артилерія та «Гради», з Донецького напрямку – танки та самохідні установки сепаратистів. Але мужньо тримаючи визначену висоту, українські військові не давали змоги бойовикам отримувати зброю та підкріплення з Росії.

Упродовж двадцяти днів підрозділу не постачали боєприпаси та харчі. Каравани до висоти не дійшли, адже, як

з'ясувалося згодом, усі вони потрапили в засідки. Броньована техніка мала лише по одному боєкомплекту. На щастя, вистачало наборів до стрілецької зброї. Усі розуміли: необхідно шукати вихід, адже перебувати тривалий час під нищівним шквальним вогнем ворожих «Градів» і мінометів вартувало бійцям життя. Тож

одного дня підрозділ отримав завдання разом з розвід-групою прокласти дорогу до річки Міус, що неподалік Маринівки, аби знайти безпечне місце для переправи важкої техніки та зміни позиції. Дамбу, що з'єднувала береги, напередодні зруйнувала артилерія сепаратистів.

По обіді, коли інтенсивність обстрілів зі сторони Росії не була такою щільною, БТР з розвідниками висунувся до визначеного місця. На околиці Маринівки військовики, рухаючись уздовж лісової смуги, розділились на дві групи. Попереду – сапери із 79-ї окремої аеромобільної бригади старший солдат Андрій Шульга та старший прапорщик Олексій Бондаренко. Розподіливши між собою колії дороги, десантники метр за метром перевіряли її

щупами. На мапах цей шлях не позначений, тож хлопці знали: він може бути дуже небезпечним.

Їхні перестороги не виявилися марними. На ділянці завдовжки кілометр сапери-десантники знайшли

та знешкодили декілька розтяжок, зарядів і секретів. Не обійшлося й без сюрпризів. Андрій, який йшов поперед, виявив спеціальну розтяжку. Зазвичай сапери оглядають землю під ногами, ця ж пастка була встановлена на висоті трьох метрів між деревами по діагоналі і мала спрацювати на антену проїжджаючої техніки.

– Ставили висококваліфіковані професіонали, – сказав старший солдат Андрій Шульга своєму товаришу, знищуючи смертельний пристрій.

Нарешті рушили далі. Аж раптом перед саперами на дорогу вискочив мисливський пес. Олексій та Андрій завмерли на місці – тварина могла наскочити на пастку, виявивши тим їхню присутність. Несподівано цей «друг людини» підбіг до десантників, подивився їм в очі і побіг уперед. Метрів за двадцять зупинився та, поглядаючи на військових, замахав хвостом, начебто запрошуючи до себе. Андрій та Олексій, інтуїтивно довіряючи тварині, повільно рушили до неї і не повірили своїм очам: їхній «провідник» зупинився біля розтяжки. Дочекавшись її знешкодження, пес знову рушив уперед.

– Це було, як просвітлення Господнє, – згадує Олек-

сій Бондаренко. – Я знав, що собак-саперів довго тренують для того, аби вони знаходили вибухівку. При виявленні «сюрпризу» ці розумники сідають біля нього та навіть не гавкають, тому що в деяких мінах є звуковий детонатор. Наш рятівник нічим від них не відрізнявся. Він нагадав мені з Андрієм собаку-сапера на прізвисько Дік, який у часи Великої Вітчизняної війни допомагав розміновувати великі міста, зберігши тим самим тисячі людських життів.

Хлопці рушили до річки. Загалом у тій місцевості її ширина сягала восьми метрів, однак небезпечними були глибина та круті береги. Собака, ніби зрозумівши, що саме шукають десантники, привів їх просто до броду. Оглянувши його, військові переконалися: він є ідеальним для переправи танків і БТРів. Дно встелене камінням, глибина – сантиметрів двадцять, схил – «під ноги» зі сторони Маринівки, а на іншому березі – невеликий підйом. За небезпечною роботою не помітили, як настали сутінки. До саперів з розвідниками приєднались військовослужбовці, які рухались за ними у другій групі.

Танкіст старший лейтенант Сергій Бережний і сапер старший солдат Андрій Шульга перейшли на протилеж-

ний берег, аби упевнитись в надійності броду для колони бойових машин. «Я тут виявив ще одну розтяжку, зараз її знешкоджу», – вигукнув Андрій Шульга. Аж раптом тишу розірвав вибух. Осколки міни влучили в Олексія Бондаренка. Та десантник, попри поранення, кинувся рятувати товаришів. «Шульц, Шульц (позивний Андрія Шульги), ти де?», – кричав він у напівтемряві. Та відповіді не було. До того часу на броні під'їхали товариші. Шукаючи Андрія та Сергія, почули стогін. Підійшовши ближче, побачили тяжко пораненого в голову і праву руку Сергія Бережного, поруч лежав мертвий Андрій.

Згодом Олексій Бондаренко дізнався: розтяжка, що обірвала життя його побратима, мала подвійний шнур. Це пастка для сапера: при знешкодженні однієї лінії – друга спрацьовує автоматично.

Тактична група через переправу вдало вийшла з оточення. Це стало повною несподіванкою для сепаратистів. Їм сповна помстилися українські воїни за своїх полеглих товаришів, зокрема за Андрія Шульгу. Поховали відважного сапера 2 серпня в його рідному селі на Херсонщині. Школу, де він навчався, громада села одностайно вирішила назвати на його честь.

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

серпень 2014

«63-Й» ЗАВДАННЯ ВИКОНАВ!

Обстріли блокпостів сил АТО відбувалися майже щодня. І це під час оголошеного Президентом України Петром Порошенком перемир'я, на яке до речі, погодилися ватажки сепаратистів, стверджуючи, що складуть зброю, але...

Припинення вогню виявилось одностороннім. Тільки за тиждень, з 20 по 27 червня 2014 року, під час перемир'я загинули десятки українських військових та цивільних осіб. Найбільше воїнів загинуло у вівторок, 24 червня, коли бойовики збили наш вертоліт.

У дитинстві він годинами дивився на літаки, що один за одним білими смугами розписували безмежний простір небесної блакиті. «Андрію! Ну скільки можна?! Ти граєш чи ні?!» – починали кричати на хлопця захекані від запеклої футбольної гри друзі, коли той, ледь почувши далекий гуркіт літака, миттєво зупинявся та вдивлявся в небо, не зважаючи навіть, що м'яч ось-ось влучить у його ворота. А потім, отямившись та заволодівши м'ячем, мчав полем, немов той літак, долаючи усі перешкоди. «Го-ол! Ну можеш, коли „не літаєш у мріях!» – весело обнімали його товариші по команді. «Та ні, він якраз літав! – заперечив їм тренер. – Молодець, пілоте!»

«РІДНЕНЬКІ, Я ВЖЕ КУРСАНТ»

Дитяча мрія стати льотчиком «оселилася» в душі Ан-

дрія. З того часу їй були підпорядковані все його життя, справи, вчинки. Ця мрія стала свого роду програмою дій майбутнього льотчика, його дороговказною зіркою. Молода людина починає жадібно збирати всю інформацію про авіацію. Книги, журнали, кінофільми, розповіді досвідчених льотчиків, відвідування музеїв, авіаційних виставок – все це вельми благотворно позначається на морально-психологічній підготовці юнака до його майбутньої професії.

Андрій Белкін подав документи на вступ до Харківського інституту льотчиків ВПС України. А згодом батьки отримали від сина телеграму: «Рідненькі, я вже курсант. Спеціальність – льотна експлуатація та бойове застосування літальних апаратів».

Одягнувши курсантську форму, Андрій з неабияким бажанням взявся опановувати майбутню професію, особливу увагу приділяючи теоретичним дисциплінам. Розумів: у небі без знань нічого робити. Процес навчання виявився настільки насиченим, що курсанти жартували: «Ніколи навіть у небо глянути».

У день отримання допуску до самостійного польоту Андрій відчув себе на «сьомому небі» від щастя. Адже він уперше в житті сам підніме крилату машину в повітря! А із землі на нього, можливо, буде із заздрістю дивитися якийсь хлопчисько.

Перший політ став для Андрія серйозним випробуванням. І він його витримав із честю. Досить успішно літав. А згодом дякував командирам-наставникам за навчання і

допомогу. Ті ж, дивлячись на майбутнього пілота, вірили: з нього вийде першокласний льотчик, який поповнить золотий фонд української авіації. І вони не помилилися...

«НЕБЕСНА» ДОПОМОГА

А тим часом офіцер збільшував професійний досвід на посадах від льотчика до командира ланки вертолітної ескадрильї 16-ї окремої бригади армійської авіації СВ ЗС України, що на Львівщині. На той час Андрій Белкін налітав понад 1000 годин, з них 30 польотів по приладах і 50 годин нальоту вночі. Він по праву називався льотчиком-тисячником і вже міг виконувати завдання ООН у миротворчих місіях.

Так і сталося. Починаючи з 2007 року, Андрій бере участь у миротворчих місіях під егідою ООН у Ліберії. Там робота на аеродромі кипіла і вдень, і вночі. Польшоти спостереження, повітряне супроводження переміщення миротворчих підрозділів, медичне транспортування, евакуація хворих. Але ж було спокійніше – війна на африканському континенті давно закінчилася. Важко довелося на Батьківщині. Не десь в Африці, у країнах третього світу, а тут, за кілька сотень кілометрів від рідної домівки. Андрій Белкін продовжував літати, ходити в наряди по аеродрому, аж раптом наказ: «Ваш екіпаж у повному складі направляється на Схід». Хто б міг подумати про таке ще рік тому?!

Такі думки щохвилини «атакували» й Андрія. Надія на мирне врегулювання конфлікту не згасала, однак страшні новини й аналіз ситуації підказували інше: Україну треба боронити від ворога. Для українських військових вертолітників участь в АТО була очевидною. Адже у нас лише три частини армійської авіації, де на озброєнні військово-транспортні та ударні вертольоти. До того ж значна частина українських пілотів задіяна в миротворчих місіях під егідою ООН в африканських країнах. Тому, коли ситуація на Сході України дійшла до точки кипіння, військові вертолітники добре розуміли: настав час застосовувати свої бойові навички та вміння.

От і згадав Андрій Белкін свій перший досвід у миротворчій операції. Утім на Сході України підполковник Андрій Белкін зіткнувся із зовсім іншим ворогом – добре

оснащеним, професійно підготовленим. Ворогом дуже близьким за ментальністю та традиціями, але дуже далеким за моральністю: підступним і цинічним. Ворогом, який ховається за спинами жінок і дітей.

Другий виліт, двадцятий... Якби не записи в льотній книжці, уже збився б з ліку, скільки разів злітав в небо зі своїм екіпажем, щоб допомогти піхоті, нацгвардійцям, прикордонникам на якомусь віддаленому блокпосту, перевезти поранених чи доставити вантажі.

Кожен день вони зустрічали з готовністю злетіти в небо, тому що розуміли: без їхньої підтримки воїнам буде важко. Недарма їхню допомогу українські воїни чи то жартома, чи то серйозно називали «небесною».

Андрій Белкін та його бойовий екіпаж у складі льотчика-штурмана капітана Дмитра Шингура та бортового авіаційного техника майора Руслана Мазунова, до речі, призованого на службу за мобілізацією, з гідністю виконували важку чоловічу роботу, аж поки...

«63-Й ЗАВДАННЯ ВИКОНАВ! ІДУ НА ЗЛІТ!»

Ще півроку тому для жителів Слов'янська і Краматорська гора Карачун, розташована між цими двома містами, була одним з найвідоміших туристичних місць. Місцеві возили сюди гостей так само, як і на знамениті соляні озера Словкурорту. Утім у перші дні протистоянь у Слов'янську стало зрозуміло: Карачун для військових – це найважливіший стратегічний об'єкт. Це панівна висота в 167 ме-

трів, з якої відкривається вид відразу на Слов'янськ і на Краматорськ. З неї проглядалися в'їзди і виїзди з обох міст.

З неї можна контролювати рух по одній з головних доріг області – траси Н20: Слов'янськ

– Донецьк – Маріуполь. До всього цього на вершині є телерадіопередавальний центр, що означає: уся територія навколо звідси легко прострілюється. Із самого початку АТО висоту зайняли українські війська.

З того часу тут щодня лунали постріли. Якщо терористи, які знаходилися біля підніжжя, мали можливість для маневру і користувалися перевагами «зеленки», то регулярні війська по суті залишалися блокованими на горі. Чи не єдина можливість доставити сюди підкріплення і продукти – вертольоти. Це розуміли і бандити, постійно обстрілюючи бойові машини.

Одного дня Андрій повідомив дружині Надії: «Люба! Не хвилюйся, все буде гаразд. Злітаю на Карачун ще разок, це буде востаннє».

Наврочив. Адже в авіаторів не заведено називати майбутній політ «останнім». Як у десантників – стрибок, у водіїв – рейс.

...ЇХ ПІДНЯЛИ ЗА СИГНАЛОМ ТРИВОГИ

Командир поставив цілком звичне завдання: доставити на точку спецапаратуру та військових і швиденько повернутися.

А далі: перевірка систем, запуск двигунів, доповідь, злет. Вертоліт швидко знаходить знайомий майданчик, торкається землі. Бійці, не гаючи ні хвилини, почали розвантажувати машину.

Знову перевірка систем, запуск двигунів. Лунає звична доповідь: «63-й завдання виконав! Іду на зліт!» Та ледь колеса відірвалися від землі, як по гвинтокрилій машині відкрили вогонь.

Вертушка вже була у повітрі, коли ворожа ракета, випущена з ПЗРК найманців, наздогнала її і розсікла навпіл. Вибух, дим, полум'я...

ІЗ ЛИСТА КОМАНДУВАННЯ ЧАСТИНИ...

«У ході проведення операції в заданому районі поблизу гори Карачун 24 червня 2014 року близько 17:00 однією ракетою ПЗРК було збито вертоліт Мі-8МТ 16-ї бригади армійської авіації СВ ЗС України, що виконував політ на армійський блокпост біля гори Карачун. Вертоліт був уражений відразу після зльоту, вибухнув у повітрі і впав, палаючий, на землю. Екіпаж з трьох осіб і шести пасажирів, які знаходилися на борту, загинули.

Склад екіпажу:

командир вертольота – підполковник Андрій Белкін;

льотчик-штурман – капітан Дмитро Шингур;

бортовий технік – майор Руслан Мазунов.

Також загинули солдат Олексій Волоха та старший солдат Олександр Кондаков. Ще четверо загиблих – співробітники СБУ».

ПРОЩАННЯ З ГЕРОЄМ

Командира вертолітної ланки підполковника Андрія Белкіна поховали з почестями 5 липня у місті Радивилів на Рівненщині, де проживає його родина – дружина Надія та троє дітей. Найстаршому синові виповнилося 14 років, середній доньці – 12, наймолодшій – 3. Її мати так і не змогла сказати, що її любого таточка вже немає. Аби якось пояснити малій його відсутність, вдалася до вигадки, ніби тато перетворився на ангела і тепер дивитиметься на них з небес.

Міські вулиці ще не збирали в одночасній жалобній процесії стільки городян у чорному. Шлях, яким везли труну із тілом загиблого, люди встеляли живими квітами.

Старші жителі, які бачили війну дітьми, не стримували сліз.

Андрію Белкіну мало б виповнитися 37 років. Офіцер був родом із Криму. Звідти попрощатися із сином приїхала мати. Згорьована, вона взяла жменю землі з могили своєї рідної дитини, ніби хотіла привезти до Алушти часточку Андрієвої душі.

Провести друга в останню путь прилетіли із зони АТО його бойові товариші-льотчики. Люди героїчної професії ледь стримували сльози – із життя пішов їхній побратим та один з кращих українських авіаторів, героїзм і мужність якого стануть взірцем для багатьох. Як колись і Андрій хотів бути схожим на льотчиків-героїв.

...В одному з київських дворів було чути веселий дитячий гомін. Хлопці грали у футбол. Гра була у розпалі, коли воротар однієї команди неочікувано для всіх «випав з гри», задивившись на вертоліт, що пролітав над полем. «Богдане! Ну скільки можна на вертольоти дивитися?! Ти граєш чи ні?!»

Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

серпень 2014

«СВОЇХ НЕ ПОКИНУ...»

У терміналі донецького аеропорту він робив те, що далеко не всі лікарі зможуть зробити в обладнаній операційній.

І коли побратиму Ігорю Римару осколком відірвало нижню щелепу, і, здавалося, боєць був приречений, медбрат Ігор Зінич не розгубився – вирішив провести інтубацію. І сталося диво: дихання відновилося! Воно було вкрай важким, неритмічним, але саме завдяки йому підтримувалась життєдіяльність усього людського організму. Згодом хлопця прооперували у Національному військово-медичному клінічному центрі МО України. Лікарів-хірургів, серед яких було і двоє англійців, неабияк здивував такий нетрадиційний підхід до порятунку пацієнта. При цьому вони одноставно заявили, що якби сержант-медик так не вчинив, Римара не довели б до Києва...

Ігоря Зініча, 26-річного фельдшера Рокитнянської центральної лікарні, що на Київщині, мобілізували до війська влітку 2014-го. Служити випало у 80-й аеромобільній бригаді. 17 грудня 2014 року він зайшов у донецький аеропорт і протягом 34-х діб надавав медичну допомогу бойовим побратимам. Цілодобово. В особливо небезпечні моменти брався за зброю і разом з ними відбивав атаки російсько-терористичних покидьків.

То були останні тижні оборони ДАПу, коли бойовики шаленіли від люті на «кіборгів», по яких вони день і

ніч гатили з «Градів», але не могли витіснити з позицій. Пораненим, також із вкрай складними тілесними ушкодженнями, він надавав допомогу просто на бетоні – під зливою куль і осколків. Серед вибухів, диму, що виїдав очі, він заспокоював, як міг, кремезних десантників, що потерпали від болю.

– Терпи, братику, – казав він.

Вдома Ігоря з нетерпінням чекали мати – Віра Іванівна, батько – Віктор Михайлович та два брати – Андрій і Петро. Ігор Зінич вже ніколи не розповість про ті драматичні зимові дні, бо 20 січня він загинув під уламками терміналу...

– Ігор знав, як він тут потрібен, бачив, що ми дивимось

на нього, як на Господа Бога. В моїх словах немає перебільшення: на наших очах він творив чудеса, витягуючи багатьох з того світу, – згадує «кіборг» Ігор Гуль. – Під час чергового мінометного обстрілу осколок пробив мій шолом. Побачивши, що я впав, медбрат, попри те, що кулі та осколки літали над нами, як бджоли у весняному саду, підхопив мене на руки і заніс до невеличкого приміщення, прилаштованого ним під операційну. Там він і прооперував мене, як, до речі, і десятки інших бійців.

Я не помилився, вживши слово «прооперував»: маючи статус фельдшера, Зінич чудово це зробив. Де він навчився цього – невідомо, але так було. Краще підтвердження моїх слів – врятовані життя багатьох наших побратимів, які, як мовиться, внаслідок важких поранень стояли однією ногою в могилі. А ще Ігор був напрочуд відчайдушним, ніколи не ховався за спину інших, через що його і прозвали «Психом».

– Йому пропонували ротацію. Та він відмовлявся, жартував, що без нас нудьгуватиме, – пригадує солдат Зеновій Лобчук.

– 15 січня, тримаючи оборону на першому посту, я дістав поранення: від вибуху гранати мене привалило. Хлопці, котрі були неподалік, вважали мене загиблим. Коли ж закричав, що живий, вони кинулися до мене і відтягли в глибину терміналу, заповненого їдким димом. Дізнавшись про моє поранення, прибіг й Ігор. Я ще й слова не встиг вимовити, як він просто на ходу розрізав на мені однострій і швидко оглянув. Зрозумівши, що найтяжче

поранена нога, в якій виднілися кістки, Зінич обробив рану, забинтував її. А потім часто підходив, цікавився моїм станом. Знаєте, можливо, мої слова здадуться комусь дивними, але Ігор піклувався про нас, поранених, як дбайлива мати про своїх малолітніх дітей! – розповідає Роман Калинюк, молодший сержант.

– До того, як потрапити в аеропорт, Ігор встиг повоювати і добре знав, що таке війна. Але наполіг, щоб командування відправило як медика саме його, – розповідає Ольга Башей, парамедик волонтерського благодійного фонду. – Восстанні ми бачилися 16 грудня 2014-го. Він настільки був спокійний, наче йшов не туди, де вирувала смерть, а з друзями на вечірку. До останнього дня його перебування в аеропорту ми підтримували зв'язок. Яюсь я сказала, що з черговим транспортом, який ішов у ДАП, привезу медикаменти. Але Ігор категорично заперечив, сказав, що в нього їх вдосталь: він не хотів, щоб я ризикувала своїм життям.

– Мій син з раннього дитинства ріс напрочуд доброю людиною, сприймаючи чужі проблеми, як свої

власні, – говорить мама Ігоря Віра Зінич. – Всі ті дні, коли він перебував у районі антитерористичної операції, я не знаходила собі місця. А коли довідалася, що Ігор в одному з терміналів донецького аеропорту, то й поготів. Адже з телерепортажів, преси добре знала, що там відбувається!..

Побратими Ігоря не забувають мене: телефонують, приїждять у гості. Були хлопці і на відкритті пам'ятника на його могилі. Мені приємно чути гарні відгуки про сина, знати, що він врятував не одне людське життя. Шкода, що сам не вберігся. Знаєте, телефонуючи мені, він ніколи не говорив про небезпеку, яка підстерігала його. Навпаки, жартував, казав, що після повернення одружиться. Тепер я розумію, що Ігор, як тільки міг, заспокоював моє материнське серце.

Кажуть, що час лікує. Я теж так думала, допоки не втратила Ігоря. Якщо Господь Бог покликав його до себе, то, мабуть, він потрібен йому. Сподіваюсь, що з часом ми зустрінемося із ним...

Ігор Зінич врятував життя щонайменше пів-

сотні хлопців. «Своїх не покину...», – часто повторював він пораненим бійцям у донецькому аеропорту, тепер ці слова викарбувані на його надгробку.

За виняткову мужність, героїзм і незламність духу, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, жертвоне служіння Українському народу молодшому сержанту Ігорю Зіничу присвоєно звання Героя України з удостоєнням ордена «Золота Зірка» посмертно.

Про оборону аеропорту Донецька, як і загалом про цю неоголошену проти нас війну, ще напишуть багато книг та знімуть багато фільмів. Наші нащадки зростатимуть на подвигах нинішніх захисників Вітчизни, безстрашних воїнів, серед яких і молодший сержант Ігор Зінич – звичайний поліський хлопець. В люту для країни годину він полишив спокійне життя, рідних і близьких йому людей, ставши на її захист.

Сергій ВАСИЛЬЄВ

червень 2016

БАТЬКІВЩИНІ – ВІРНИЙ СИН, А ПІДЛЕГЛИМ – БАТЬКО

Герой України генерал-майор Сергій Петрович Кульчицький завжди з гідністю виконував свій військовий обов'язок, свято беріг честь військового мундира та до останнього подиху був відданий Батьківщині

Його дитячі роки пройшли у віддалених гарнізонах на Далекому Сході Радянського Союзу, де проходив службу його батько – офіцер. Вже в 10 років хлопець вмів стріляти із пістолета та автомата, дуже цікавився армійським життям. Тож закінчив Усурійське суворовське училище, а потім на «відмінно» й Далекосхідне вище за-

гальновійськове командне училище у Благовіщенську Амурської області.

Лейтенантська кар'єра розпочалася за Північним полярним колом, в селищі Печенга-1, яке місцеві прозвали «Спутнік». 7 років служби у бригаді морської піхоти Північного флоту його так загартували, що де б потім не служив, завжди почував себе морським піхотинцем. І завжди заживав повагу товаришів по службі, непохитний авторитет серед підлеглих. Його високо цінувало командування. Адже був не лише сильною та вольовою особою, а й турботливим та справедливим командиром.

Березень 2014 року. До навчального центру Національної гвардії у Нових Петрівцях, що біля Києва, починають з'їжджати люди. Всі переважно в цивільному. Проте дехто вже встиг підготуватися до служби: хтось був у камуфляжі, комусь вдалося прикупити хоча б елементарне армійське спорядження. Та лише одиниці з них раніше тримали в руках зброю, знають, що таке злагодження підрозділів і як правильно облаштувати блокпости, а також ще багато-багато інших нюансів військового мистецтва.

Перше шиккування на плацу та перше знайомство із комбатом. Здивуванню нацгвардійців не було меж, коли побачили його – статного, підтягнутого генерала, з мужнім обличчям та вольовим поглядом. Невже він особисто тренуватиме їх? А генерал, оцінивши ввірений йому підрозділ, ані словом, ані жестом не видав емоцій та хвилювання: адже на навчання абсолютно не підготовленого

особового складу – лише 2 місяці, а далі – суцільна невідомість: неоголошена війна із невідомим противником.

Пробувши із бійцями кілька днів, генерал-майор Сергій Кульчицький зателефонував своєму другові та товаришу по службі полковнику Михайлу Файфурі: «Ви знаєте, тут у переважній більшості такий контингент, що я не впевнений, що їх можна чогось навчити». І з передчуттям того, що доведеться воювати по-справжньому, говорив: «Навіщо весь той героїзм, якщо немає елементарних військових навичок?» А вже в зоні АТО солдати боялися не за себе, а за свого командира, бо знали, що без нього нічого не варті. Він сам доправляв бійцям їжу, вибивав їм

бронжилети, оберігав, як тільки міг, і був завжди поруч.

Кульчицький не залишав своїх підлеглих ні на хвилину. І відстоював їх, як тільки міг. Навіть одного разу відмовився вести туди, де могла бути засідка терористів. І передчуття не підвели талановитого командира. Туди були кинуті спецпідрозділи, але й ті зазнали втрат. Щоб було із необстріляними нацгвардійцями, генералу навіть уявити було страшно. Він дорожив кожним. Можливо, тому в нього не було жодного «200-го». Бійці це розуміли та цінували, між собою почали називати його просто – «Батя».

Та щоб повністю зрозуміти феномен Кульчицького, потрібно добре знати його. Він ніколи не говорив: «Я це зробив». Займенник «я» він завжди заміняв на «ми». В нього був принцип: жоден начальник нічого не вартий без спільної роботи з підлеглими, а те, чого він досяг, – заслуга його особового складу. І ніколи не зважав на статуси, чини та погони. Вже полковником, командиром Галицької бригади сам із товаришами по службі копав траншеї, щоб провести дренажну систему біля клубу, лагодив дахи, думав, як нагодувати солдатів, адже держава виділяла на це мізерні кошти.

Так, доволі показовою є історія з клубом військової частини Національної гвардії, що у Львові. Говорячи про генерала Кульчицького, всі згадують про клуб, який дістався підрозділу Сергія Петровича у спадок від попередників. Сама частина була в дуже занедбаному стані. «Тут 2006 року, коли йшли дощі, у приміщеннях сиділи під

парасольками, все занепадало: дах протікав, майно псувалося. Готували жажливо, а до їдальні через антисанітарні умови та сморід неможливо було наблизитися», – ділиться спогадами колишній заступник командира частини полковник Андрій Лалак.

Клуб перебував у такому стані, що його повинні були списувати: аварійний дах, у підвалі води по щиколотку, й вона ніколи не висихала, стара електропроводка. І це ще не повний перелік. Тодішні працівники казали, що зробити тут нічого не вдасться.

– Прийшов Петрович, так між собою його називали, і через півроку підвал висох, а потім почали відновлювати приміщення. Тепер тут спортивний зал, бібліотека і гордість частини – мультимедійний тир, аналогів якому немає в жодній військовій частині, – згадує Лалак.

Лише власним прикладом можна добитися від підлеглих того, чого бажаєш, – вважав Сергій Петрович. Дах лагодити – він перший бере літературу з будівництва та вчиться, вогнева підготовка – він перший у тирі вибиває максимальну кількість очок, немає ремонту в казармі – їде до Києва і «вибиває» кошторис на необхідні матеріали. І так всюди. Адже в пріоритеті – люди.

«Він був радий, якщо щось робиться для людей. В перші роки незалежності все тягнулося в частину. А тим більше, що в Національній гвардії нічого не давали, крім зарплати. Всі працювали, і ніхто не думав про свої блага, як то стати на чергу на квартиру, – адже «Україна понад усе!», – згадує полковник Файфура про перші роки служ-

би в Україні тоді ще капітана Кульчицького.

Тож, заклавши фундамент у ремонт аварійних споруд частини, Сергій Петрович зі своїм заступником з бойової спеціальної підготовки Андрієм Лалаком взялися за професійні навички та влучність стрільби у підлеглих. «У тирі 25 бійців стріляють, випустили по 3 набойі, порахував дірки в мішенях – лише 5 влучень», – ділиться враженнями Андрій Юліанович. Тож він спроектував мультимедійний тир, розробив програму та почав вчити нацгвардійців за новою методикою. Рядові та офіцери займалися так наполегливо, що невдовзі бригада стала зразковою. А це означало, що понад 60 % особового складу були підготовлені за всіма напрямками на оцінку «відмінно». Всі займалися, як то кажуть, не з-під палки, а

рівняючись на свого комбрига, який був для них взірцем у всьому.

«Так, він міг зробити все, – згадує вдова генерала Надія Богданівна Кульчицька, – і в «десятку» стріляти, і з парашутом стрибнути, і смачного борщу зварити. Всебічно розвинена така особистість, за якою тягнуться. Таких одиниці, їх мало, але коли поруч із тобою така людина, то здається, що таких багато».

«Якщо хтось питав, де Кульчицький, то завжди казали, що на прикухонному господарстві або на даху, – там, де працюють люди. Тому що він за всіх переживав, – згадує Михайло Васильович Файфура. – Він як новатор хотів довести всім Внутрішнім військам, що морський піхотинець, армійський офіцер, може зробити так, як ніхто інший. Наприклад, про добру традицію, яка була ще на початку 90-х – святкувати Новий рік із сім'ями на території частини – дещо забули. Він цю традицію відновив. До участі в номерах художньої самодіяльності залучив неактивних, сором'язливих чоловіків. А вони несподівано розкрилися, їхні дружини по-новому на них почали дивитися».

Коли у львівській частині переробляли казарму, Сергій Петрович почав з 4-го поверху. Коли його питали, чому не з першого, він відповідав: «Щоб не було показухи. А то інші командири роблять навпаки і не добудовують. У мене так не буде!» Але не склалося так, як хотів комбриг. Його перевели на іншу, вищу посаду, вищу в командуванні, а службовий кабінет, попри високий статус хазяїна, так і залишився без ремонту та сучасних меблів.

Коли Сергій Петрович Кульчицький обійняв посаду начальника управління з бойової підготовки в Головному управлінні в Києві, він приступив до відпрацювання всіх планів бойової підготовки. У відповідності до норм перевіряв боєготовність. Багатьом не подобалися започатковані Кульчицьким кардинальні зміни, із цим він миритися не міг. Його не приваблювали ні статус, ні чин керівника високого рангу, ні кабінет із ремонтом. Без вагань змінив столичний асфальт на блокпости в зоні АТО, на будні поруч із побратимами, на солдатську кашу, яку їли просто неба... Він він не шукав легких шляхів, а завжди думав, як зробити щось правильне, щось хороше.

Не для себе, для інших.

Тому, наражаючись на небезпеку, сам сідав в гелікоптер, щоб доправити на місце базування свого підрозділу харчі чи боєприпаси. Сам перевіряв, наскільки хлопці спроможні виконати поставлене завдання, а в скрутну хвилину завжди був поруч.

Один із його підлеглих розповідав про таку операцію на Донбасі: «Батя» був серед перших, хто дістався ворожого блокпоста. І коли всі підбігли, він уже сидів там. «Ось тут ми і будемо воювати», – без жодного сумніву мовив бійцям. А далі каже: «Що, хлопці, стрьомно?» «Стрьомно», – відповіли своєму командирю. «Ну, нічого, легко тут не буває» – заспокоював вояків.

Він був грозою для терористів. Кидався у бій, бо свято вірив, що найманцям, які заробляють гроші на чужій крові та життях мирного населення Донбасу, не місце на його рідній землі. Чеченці, які воювали на боці терористів, досить добре були обізнані, хто такий Кульчицький. Вони побоювалися вступати з ним у бій, і дали генералу оцінку: «Достойний противник».

Пілот Олександр Макеєнко – єдиний, хто вижив у підбитому терористами вертольоті Мі-8. І коли ледь живого авіатора знайшли біля уламків палаючого гвинтокрила, перше, що він запитав: «Що з генералом?»

А коли всі дізналися, що більше ніколи не буде поруч із ними їхнього наставника, заступника від всіх бід, справжнього командира, то сильні чоловіки плакали, як діти.

Сергій Кульчицький назажди залишиться в серцях підлеглих, в серці люблячої дружини Надії Богданівни, в пам'яті сина та онука.

Сергія Кульчицького огорнуло небо над Карачун-горою. А пурпурові троянди, висаджені на місці падіння вертольота, і досі квітнуть як символ любові та поваги до Воїна-захисника, який зумів залишити світлий спомин про себе у серцях тисяч людей.

Галіна ЖОЛТІКОВА

серпень 2015

Зміст

ВСТУП	3
ВОНИ – НАЙКРАЩІ!.....	7
«ХУРГАДА»: ПОСТ-ФОРТЕЦЯ.....	15
БАТАРЕЯ МУРАЯ.....	28
КОМБАТ.....	33
ВІЙНА ДЕСАНТНИКА КРЮЧКОВА.....	41
«ЧОРНИЙ ПРАПОРЩИК».....	55
ЙОГО ВИБІР – РОЗВІДКА.....	66
«КРИМСЬКИЙ АС».....	72
КОМАНДИР.....	81
ЗВИТЯЖЕЦЬ.....	86
ТАНАС.....	94
«РАЛІ» ПІД ГРАНАТОМЕТНИМИ ПОСТРІЛАМИ.....	99
МАРШ ПІД ШКВАЛЬНИМ ВОГНЕМ.....	104

НАРОДИВСЯ У БРОНЕЖИЛЕТІ.....	114
ВИХІД З ДЕБАЛЬЦЕВОГО.....	129
ПОЛЕ БОЮ – ТЕРМІНАЛ.....	136
ЗАЛІЗНІ ВОЇНИ	144
ПЕКЛО ДЛЯ «СОМАЛІ».....	152
ШИБАЙГОЛОВА.....	164
ВИБІР ГЕРОЯ	171
БАТЯ.....	181
НА ЗАДНІЙ ПЕРЕДАЧІ УПЕРЕД ДО СВОЇХ.....	190
МІСІЯ ГОРДІЙЧУКА.....	195

НАЙВАЖЧЕ ТИМ, ХТО НЕ ДОЧЕКАВСЯ

ОФІЦЕР З ВЕЛИКОЇ ЛІТЕРИ.....	209
ПОДВИГ НА РІЧЦІ МІУС	223
«БЗ-Й» ЗАВДАННЯ ВИКОНАВ!.....	228
«СВОЇХ НЕ ПОКИНУ...»	237
БАТЬКІВЩИНІ – ВІРНИЙ СИН, А ПІДЛЕГЛИМ – БАТЬКО.....	243

ВІДЧАЙДУХИ

Історії українських воїнів

За загальною редакцією В. Буряченка

Літературні співробітники:
Ксенія Левченко, Наталія Буряченко, Олена Полянська

Технічний редактор *Олександр Панюков*

*Верстку та макетування виконано у комп'ютерному центрі
журналу «Військо України»*

Надруковано ТОВ «Новий друк»
02660, Київ, вул. Магнітогорська, 1; тел. +380 44 451 4803
Наклад 1000 прим.

Здано до виробництва 04.10.2016. Підписано до друку 04.10.2016. Формат 60x90/32.
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура Story. Ум.друк.арк.14,88. Зам. 16-1978к

Авдіївка • Амвросіївка • Бахмут • Білицьке
• Білозерське • Волноваха • Вуглегірськ •
Вугледар • Горлівка • Гірник • Дебальцеве
• Добропілля • Докучаєвськ • Донецьк •
Дружківка • Єнакієве • Жданівка • Залізне
• Зугрес • Іловайськ • Кальміуське • Кос-
тянтинівка • Краматорськ • Красногорівка
• Курахове • Лиман • Макіївка • Маріуполь
• Мар'їнка • Моспине • Миколаївка • Мир-
ноград • Новоазовськ • Новогродівка •
Покровськ • Родинське • Світлодарськ •
Святогірськ • Селидове • Сіверськ •
Слов'янськ • Сніжне • Соледар • Торецьк •
Українськ • Харцизьк • Хрестівка • Часів Яр
• Чистякове • Шахтарськ • Ясинувата •
Олександрівськ • Алмазна • Алчевськ •
Антрацит • Боково-Хрустальне • Брянка
• Вознесенівка • Гірське • Голубівка •
Довжанськ • Зимогір'я • Золоте • Зоринськ
• Ірміно • Кадіївка • Кипуче • Кременна •
Лисичанськ • Луганськ • Лутугине • Міу-
синськ • Молодогвардійськ • Новодру-
жеськ • Первомайськ • Перевальськ •
Петрово-Красносілля • Попасна •
Привілля • Ровеньки • Рубіжне • Сватове •
Северодонецьк • Сорокине • Старобільськ
• Суходільськ • Хрустальний • Щастя •
Авдіївка • Амвросіївка • Бахмут • Білицьке
• Білозерське • Волноваха • Вуглегірськ •
Вугледар • Горлівка • Гірник • Дебальцеве
• Добропілля • Докучаєвськ • Донецьк •
Дружківка • Єнакієве • Жданівка • Залізне
• Зугрес • Іловайськ • Кальміуське • Кос-
тянтинівка • Краматорськ • Красногорівка
• Курахове • Лиман • Макіївка • Маріуполь
• Мар'їнка • Моспине • Миколаївка • Мир-
ноград • Новоазовськ • Новогродівка •
Покровськ • Родинське • Світлодарськ •
Святогірськ • Селидове • Сіверськ •
Слов'янськ • Сніжне • Соледар • Торецьк •
Українськ • Харцизьк • Хрестівка • Часів Яр
• Чистякове • Шахтарськ • Ясинувата •
Олександрівськ • Алмазна • Алчевськ •
Антрацит • Боково-Хрустальне • Брянка
• Вознесенівка • Гірське • Голубівка •
Довжанськ • Зимогір'я • Золоте • Зоринськ
• Ірміно • Кадіївка • Кипуче • Кременна •
Лисичанськ • Луганськ • Лутугине • Міу-
синськ • Молодогвардійськ • Новодру-
жеськ • Первомайськ • Перевальськ •
Петрово-Красносілля • Попасна •
Привілля • Ровеньки • Рубіжне • Сватове •
Северодонецьк • Сорокине • Старобільськ
• Суходільськ • Хрустальний • Щастя •

*Ризикуючи життям
щомиті, вони боронять
Україну, жінок, дітей,
стариків і вважають це
своїм святим
обов'язком. Вони мають
те, чого не купиш у
російських воєнторгах,
– патріотизм і
хоробрість.*

*Усіх їх, оборонців землі
української, різних за
віком, політичними
уподобаннями,
професіями та
соціальним станом,
об'єднала любов до
Батьківщини.*

*Про відважних і
завятих чоловіків –
наша розповідь.*

УКРАЇНИ
Військо

*Читати – щоб знати,
знати – щоб перемагати*
viysko.com.ua